

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึก
จากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

THE STUDY OF NORTHERN STYLE WOOD CARVING FOR WOODEN
SOUVENIR DESIGNING

จพ.
พ 2465
2555
เลขหมู่.....
เลขทะเบียน...125736
รับ, เดือน, ปี...30.08.2556

ช้ ma

b. 12511304
i.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ KMITL-2012-ED-M-222-041 ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE STUDY OF NORTHERN STYLE WOOD CARVING
FOR WOODEN SOUVENIR DESIGNING

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
IN INDUSTRIAL DESIGN TECHNOLOGY
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2012

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ KMUTL-2012-ED-M-222-041 ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2012

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

นักศึกษา

พรพจน์ หมื่นหาญ

รหัสประจำตัว

52630744

ปริญญา

ครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปกรรม

สาขาวิชา

เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ.

2555

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนา และลวดลายงานไม้แกะสลัก จำนวน 3 ท่าน, ผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 61 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินประกอบกับวัสดุตัวอย่าง แบบสอบถาม ประกอบกับภาพจำลอง และต้นแบบ นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการบรรยาย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัยสรุปว่า ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ช่างถ่ายถอดลวดลายลงบนเนื้อไม้มีลักษณะการแบ่งออกไป 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้าน และรูปแบบศิลปกรรมล้านนา ช่างไม้แกะสลักแบบลอยตัว และลวดลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดผักกูดสามารถสื่อสารถึงเอกลักษณ์ของล้านนามากขึ้น ด้านวัสดุไม้ผลทางการเกษตรไม้ขนุนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมในด้านการแกะสลัก ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการตกแต่งและทำสี ($\bar{X} = 3.94$) และด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.10$) ด้านความต้องการรูปแบบของที่ระลึก คือ นาฬิกาคิดเป็นร้อยละ 31.10 ในการออกแบบรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.22$) ด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X} = 4.24$) และด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ($\bar{X} = 4.66$) สิ่งที่น่านำมาใช้ในการออกแบบ คือ ควรผลิตได้รวดเร็วและไม่ยากเกินไปมีขนาดที่สะดวกต่อการพกพา

Thesis Title	The Study Of Northern Style Wood Carving for Wooden Souvenir Designing
Student	Pornpot Maunhan
Student ID.	52630744
Degree	Master of Science in Industrial Education
Program	Industrial Design Technology
Year	2012
Thesis Advisor	Associate Professor Udomsak Saributr
Thesis Co-Advisor	Acting Lieutenant Associate Professor Pichai Sodhibhan

ABSTRACT

This research aims to study the characteristics of the wood carving patterns over “Lanna” period and design souvenir from agricultural fruit tree wood, Evaluate customer satisfaction on souvenir.

The sample used in this study was ; Three art experts which specialize in “Lanna” artistic and decorative wood carving, The production of handicrafts, wood carving in “Tawai” village in Chiang Mai province in group of six people, The consumer in “Tawai” village in amount of 61 persons, Equipment used in the research interview, Evaluation of the material sample, Questionnaire with scenarios and prototypes, The data were analyzed by descriptive, Evaluate Percentage average and Standard deviation.

The study revealed that Arts and crafts of wood carving transferred the pattern onto the wood split into two types which are “Folk art handicraft & Lanna art” special tips, Elephant and Kanok Phak Kood pattern offers a unique ability to communicate over more and more. Agricultural fruit tree materials. Jackfruit wood is appropriate at a high level. With the average in the field of carvings ($\bar{X} = 4.16$) for the decor and color ($\bar{X} = 3.94$) and the beautiful ($\bar{X} = 4.10$). The form of a most requested souvenir is clock with 31.10 %, In the design, Pattern of A style is an average in the beauty ($\bar{X} = 4.22$), the functionality ($\bar{X} = 4.24$) and local identity ($\bar{X} = 4.66$). That should be used in the design was to be made quickly and not too difficult, convenient to carry.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ วาที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆในการวิจัย ตรวจสอบข้อบกพร่อง และปรับปรุงจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวัฒน์ แสนขัตติยรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ อาจารย์ ไพรัตน์ หลวงนาม อาจารย์ สมพงษ์ พงษ์บุปผา นาย สมาน บุญมาสม และช่างแกะสลักไม้ทุกคน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนข้อคิดต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็นแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อแพร หมื่นหาญ คุณแม่อุบล ชัยยะ และญาติพี่น้องที่ได้ให้การสนับสนุนกำลังใจและความช่วยเหลือในทุกๆด้านโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา และบุคคลที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวไว้ในที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลต่างๆในการทำงานวิจัยครั้งนี้

พรพจน์ หมื่นหาญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญภาพ.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ความเป็นมาของล้าंना.....	7
2.2 ลวดลายล้าंना.....	13
2.3 ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก.....	25
2.4 การออกแบบของที่ระลึก.....	35
2.5 วัสดุไม้จากการเกษตร.....	40
2.6 กรอบแนวคิดและทฤษฎี.....	47
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายแกะสลักพื้นถิ่นล้าंना.....	53
3.2 ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุทางการเกษตร.....	54
3.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุทางการเกษตร.....	57

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4.1 ผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร.....	59
4.2 ผลการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร.....	66
4.3 ผลการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร.....	81
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	84
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	84
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	86
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก.....	93
ภาคผนวก ข.....	116
ภาคผนวก ค.....	130
ภาคผนวก จ.....	136
ประวัติผู้เขียน.....	143

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก.....	67
4.2 ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ในด้านการแกะสลัก.....	67
4.3 ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ในด้านการตกแต่งและทำสี.....	69
4.4 ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ในด้านความสวยงาม.....	70
4.5 การพิจารณาเลือกไม้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา.....	71
4.6 แสดงขนาดหน้ากว้างของไม้ที่จะนำไปใช้กับของที่ระลึก.....	72
4.7 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า.....	73
4.8 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก.....	74
4.9 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนา งานหัตถกรรมไม้แกะสลักในด้านความสวยงาม.....	78
4.10 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนา งานหัตถกรรมไม้แกะสลักในด้านประโยชน์ใช้สอย.....	78
4.11 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนา งานหัตถกรรมไม้แกะสลักในด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น.....	79
4.12 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า.....	81
4.13 แสดงผลการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร.....	82
6.1 แสดงขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	131

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP บ้านถวายน.....	11
2.2 ลวดลายหน้าบ้านและโค้งคิ้ววัดทางดง	14
2.3 แผ่นไม้ติดฝาบ้าน.....	19
2.4 ของตกแต่งต่างๆ.....	19
2.5 กนกหงอนไก่	20
2.6 กนกหางรวน.....	20
2.7 กนกชิงหาง.....	20
2.8 กนกคาบชนิดขมวดหนึ่งหัว.....	20
2.9 กนกคาบชนิดขมวดสองหัว.....	21
2.10 กนกฝักกูดก้านขดฝักมะขาม.....	21
2.11 กนกหัวขอดก้นหอย.....	21
2.12 ลายกาบหมาก.....	22
2.13 ลายก้านขดฝักกูด.....	22
2.14 ก้านลายซึ่งกาบซ้อนหลายชั้น.....	22
2.15 ยอดเถาของลายฝักกูดกาบซ้อนหลายชั้นภาพที่.....	22
2.16 ลายเครือเถาก้านลายมีกาบซ้อนหลายชั้นและมีรัดก้าน.....	22
2.17 ดอกเรณู.....	23
2.18 ดอกทานตะวัน.....	23
2.19 ดอกดาชะหนัดหรือดาสับประรดแบบต่างๆ.....	23
2.20 ลายเมฆและเมฆไหล.....	24
2.21 ลีวแกะสลักไม้ชนิดต่างๆ.....	28
2.22 การแกะสลัก.....	30
2.23 ไม้พินทอนเบญจพรรณ.....	47
3.1 ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบ.....	58
4.1 ช่างไม้แกะสลักลอยตัว.....	60
4.2 ลักษณะลวดลายของล้านนาที่ประดับตกแต่งอาคารต่างๆ.....	61

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.3 ภาพลายกนกที่ต่างกันระหว่างลายกนกล้านนากับลายกนกภาคกลาง.....	61
4.4 ภาพลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดผักมะขาม.....	62
4.5 ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักล้านนาใช้ตกแต่งสถาปัตยกรรมพุทธสถาน.....	62
4.6 ภาพลักษณะของลวดลายต่างๆ.....	64
4.7 ภาพค้อนไม้ และหินลับส่ว.....	65
4.8 ภาพการทดลองวัสดุไม้ผลทางการเกษตร.....	72
4.9 แนวความคิดในการออกแบบ.....	75
4.10 แบบร่างจากแนวความคิด 1.....	75
4.11 แบบร่างจากแนวความคิด 2.....	76
4.12 ภาพตัวอย่างรูปแบบ A.....	76
4.13 ภาพตัวอย่างรูปแบบ B.....	77
4.14 ภาพตัวอย่างรูปแบบ C.....	77
4.15 ตัวอย่างรูปแบบตามแนวทางพัฒนา.....	80
4.16 ต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา.....	81
6.1 ตุ๊กตาไม้แกะสลักลอยตัว.....	132
6.2 ของที่ระลึกและของใช้ประดับตกแต่งต่างๆ.....	132
6.3 ไม้แกะสลักรูปสัตว์ต่างๆ.....	133
6.4 อาคารต่างๆทางพุทธศาสนา.....	133
6.5 ไม้แกะสลักประดับภายในอาคาร.....	134
6.6 ไม้แกะสลักประดับส่วนต่างๆ.....	134
6.7 การประดับตกแต่งไม้แกะสลัก.....	135
6.8 ไม้แกะสลักประดับฝาผนังอาคาร.....	135
6.9 ลายกนกแบบล้านนา.....	135
6.10 ที่มาของแนวคิดในการออกแบบ.....	137
6.11 แนวคิดในการออกแบบ.....	137

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
6.12 ภาพจำลองตัวอย่างรูปแบบ.....	138
6.13 รูปแบบที่พัฒนาและปรับปรุง.....	139
6.14 ต้นแบบของที่ระลึกขนาดเท่าจริง.....	139
6.15 การเขียนแบบเพื่อการผลิต.....	140
6.16 ชิ้นงานที่ตัดออกมา.....	141
6.17 ชิ้นงานที่แกะสลักและเจาะเจาะร่อง.....	141
6.18 ชิ้นงานที่ฉลุลายแล้วแกะสลักเพื่อนำมาติด.....	141
6.19 ชิ้นงานที่ตกแต่งทำสีเสร็จสมบูรณ์.....	142
6.20 การประเมินผลความพึงพอใจ.....	142

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานหัตถกรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากฝีมือและภูมิปัญญาเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต หัตถกรรมช่วยให้เกิดความสบายในการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ศิลปะและหัตถกรรมพื้นบ้านนั้น เป็นศิลปะของกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวบ้านหรือชาวชนบท แต่ต้องเป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มีเอกลักษณ์ร่วมกันในการประกอบอาชีพ พูดภาษาเดียวกัน หรือนับถือศาสนาเดียวกัน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539 : 29)

การที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้านแสดงให้เห็นว่าศิลปะพื้นบ้านเป็นที่ยอมรับกันถึงคุณค่าในตัวเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นสากลและถือว่าเป็นสมบัติของนานาชาติ เนื่องจากมีลักษณะที่แสดงออกเป็นของตนเอง ศิลปะพื้นบ้านเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผลงานที่มีคุณภาพ เนื่องจากศิลปะพื้นบ้านเป็นรากฐานของศิลปะประจำชาติโดยที่ศิลปะประจำชาติใดๆก็ย่อมเกิดจากการเลือกสรรรูปแบบ วิธีการวัสดุ และเหตุผลที่ต้องตาต่อใจคนส่วนรวมทั้งชาติ เป็นที่ยอมรับมาเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์ของตนเอง การที่จะได้มาซึ่งรูปแบบและรสนิยมของศิลปะประจำชาติจะต้องอาศัยรูปแบบและรสนิยมของศิลปะจากคนใดคนหนึ่งหรือจากกลุ่มคนใดคนหนึ่งสร้างสรรคศิลปะได้งดงามต้องตาต่อใจคนส่วนใหญ่จนคนส่วนใหญ่เลือกและยอมรับเอาไว้เป็นศิลปะประจำชาติ (วัฒนะ จูฑะวิภาต. 2552 : 44) คุณลักษณะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจะพบว่ามีคุณลักษณะเฉพาะ คือ มีความเรียบง่ายตามสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน ย่อมสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยโดยตรงไม่ได้มุ่งหวังจะนำไปใช้อย่างอื่นถึงจะมีบ้างก็ส่วยน้อยก็เพื่อสนองตอบตามความต้องการทางจิตใจเพื่อในพิธีกรรมทางศาสนาหรือความเชื่อ โดยใช้วัสดุท้องถิ่นอาจเป็นเพราะความจำเป็นอย่างหนึ่งความสะดวกอย่างหนึ่ง และในบางท้องถิ่นก็มีวัสดุบางอย่างที่พิเศษกว่าด้วยเหตุนี้จึงพบว่าสิ่งของอย่างเดียวกันคุณภาพอาจแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ความสวยงามแบบชาวบ้านอันมีความงดงามอย่างธรรมชาติ ศิลปะพื้นบ้านสร้างผลงานศิลปะเพื่อชาวบ้านตามวิสัยอย่างศิลปะ เพื่อต้องการสร้างงานสิ่งใดย่อมต้องการทำงานมีความเรียบร้อยน่าดู มีความสวยงามเท่าที่จะทำได้ของชาวบ้าน (วัฒนะ จูฑะวิภาต. 2545 : 25) ศิลปะชาวบ้านมีแปลกๆแตกต่างมากมายเพราะประเทศหนึ่งๆก็มีความแตกต่างกันออกไปแม้ในประเทศเดียวกันต่างถิ่นต่างท้องที่ก็แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นศิลปะชนิดนี้จึงอุดมด้วยลักษณะที่แสดงเห็นความรู้สึกนึกเห็นอย่างง่ายๆและถือเป็นปรัมปราคติสืบต่อกันมาของประชาชนในประเทศหรือในท้องถิ่นนั้น เป็นเครื่องส่องให้เห็นลักษณะพิเศษเกี่ยวกับพุทธิปัญญาและจิตใจของประชาชนเหล่านั้น

เอกสารที่แนบมาทั้งสี่ฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการค้าไม่จำกัด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยากมากขึ้นและมีราคาแพงต้องนำเข้าจากต่างประเทศและการนำเข้าก็ยากขึ้นได้ จึงได้มีการใช้ไม้ชนิดอื่นมาใช้แทนในงานแกะสลักบางประเภท (เน่งน้อย ปีจอพรรค. 2537 : 184) ไม้ผลทางการเกษตร ซึ่งอาจได้มาจากการตัดแต่งกิ่งไม้ผลหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตของชาวไร่ชาวนาหรือไม้ผลในช่วงพัฒนาการที่ผลผลิตลดลง ช่วงนี้จะต้องช่วยบำรุงรักษามากขึ้นประสิทธิภาพการให้ผลผลิตจะลดลง และการดูแลยากขึ้นเนื่องจากต้นมีขนาดใหญ่ ผลกำไรอาจจะไม่คุ้มค่าสมควรถูกตัดแต่งใหม่ทดแทนกิ่งต้นเดิมหรือปลูกปลูกใหม่ (กวิศร์ วานิชกุล, 2546 : 1-3)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้ช่างผู้ผลิตได้นำไปใช้ประโยชน์ โดยการปรับงานแกะสลักล้านนาเข้ากับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า และช่วยเสริมภาพลักษณ์รสนิยมของผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมวัสดุทดแทนไม่ว่าเป็นคนทันสมัยใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการสืบสานงานศิลปหัตถกรรมการแกะสลักไม้ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและมีมือของช่างพื้นบ้านไทยโดยยังคงรักษาไว้ซึ่งเค้าโครงเดิมของงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร
2. ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร
3. ประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เป็นการนำเอาลวดลายแกะสลักไม้พื้นถิ่นล้านนาประยุกต์ร่วมเข้ากับรูปแบบของที่ระลึกโดยใช้วัสดุไม้ผลจากการเกษตรเพื่อเป็นการลดการใช้ไม้ธรรมชาติ แล้วพัฒนารูปแบบของที่ระลึกให้เหมาะสม โดยมีแนวทางดังนี้

1.3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายแกะสลักไม้พื้นถิ่นล้านนา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยคำนึงถึงกรอบแนวทางการศึกษาศิลปพื้นบ้านเชิงวิเคราะห์ของ มารุต อัมรานนท์ (2543 : 52-57) ดังนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ในการทำและการนำเอาไปใช้ ของงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก
2. ศึกษาแหล่งกำเนิด และแหล่งผลิตของงานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก
3. ศึกษาลวดลายศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักและวิวัฒนาการสร้างสรรค์งาน รวมถึง

ลักษณะรูปทรงการผลิตที่ชาวบ้านผลิตเพื่อจำหน่ายในปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ศึกษาวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม

5. ศึกษาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ และเกี่ยวข้องกับขั้นตอนและกระบวนการต่างๆในการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก

6. ศึกษากรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่การนำเอาวัตถุดิบ ที่แปรรูปอย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปผ่านขั้นตอนและวิธีการแกะสลักไม้

1.3.2 กรอบแนวคิดด้านการใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตรเพื่อทดแทนการใช้ไม้ธรรมชาติ โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลักไม้ของ แฉ่งน้อย ปัญจพรรค (2537 : 184) ดังนี้

1. ด้านการแกะสลัก
2. ด้านการตกแต่งและทำสี
3. ด้านความสวยงาม

1.3.3 กรอบแนวคิดในการออกแบบของที่ระลึก และการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้ช่างผู้ผลิตนำไปใช้ประโยชน์โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดของ ชีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) มีดังนี้

1. ด้านความงาม
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาในงานวิจัยจึงกำหนดได้ดังนี้

1.4.1 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยคำนึงถึงกรอบแนวทางการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเชิงวิเคราะห์ของ มาร์ต อัมรานนท์ (2543 : 52-57)

ตัวแปรในการทดลอง ได้ทำการศึกษาวัสดุไม้ผลทางการเกษตรในงานแกะสลักไม้ โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลักไม้ของ (แฉ่งน้อย ปัญจพรรค:2537:184)

และนำตัวแปรในการประเมินจะทำการศึกษาตัวแปรรูปแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรกรอบกรอบแนวคิดของ ชีระชัย สุขสด (2544 : 88-91)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปรต้น ได้แก่

ของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

ตัวแปรตาม ได้แก่

ผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

1.4.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนา และลวดลายงานไม้แกะสลัก โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

1.4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาตามตัวแปรวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ประชากรช่างผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าช่างแกะสลักของกลุ่มต่างๆ จำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแกะสลักบ้านถวาย กลุ่มแกะสลักสองฝั่งคลอง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแกะสลักไม้บ้านถวาย กลุ่มสมบุญไม้แกะสลัก กลุ่มหัตถกรรมบ้านถวาย และกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวาย (ร้านลุงตีบ)
2. ประชากรกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันเสาร์ - อาทิตย์ 150 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (อ้างใน นิรัช สุตสังข์. 2547 : 45) เก็บข้อมูลด้านความต้องการของที่ระลึก และทำการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรที่ออกแบบ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. งานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากการนำไม้ทั้งชิ้นหรือไม้หลายชิ้นต่อกันมาแกะสลักให้มีลวดลายตามที่กำหนด อาจลงสี เคลือบสี หรือเคลือบผิว
2. ลวดลายไม้แกะสลักล้านนา หมายถึง ลักษณะเฉพาะลวดลายของงานแกะสลักไม้ของภาคเหนือของประเทศไทย เช่น ลายกนก ลายเครือเถา ลายดอกไม้ใบไม้ ลายเมฆ ลายสัตว์ เป็นต้น
3. วัสดุไม้ผลทางการเกษตร หมายถึง ไม้ที่เกิดขึ้นจากเพาะปลูกทางการเกษตรในสวนหรือในไร่เป็นไม้ยืนต้นพวกที่มีพุ่มขนาดใหญ่ที่มีการขยายพุ่มในแนวตั้งและแนวนอน ตัวอย่างเช่น ทุเรียน มะม่วง ลำไย ขนุน กระท้อน มังคุด มะขาม มะตูม เป็นต้น โดยในการวิจัยนี้ได้เลือกผลไม้ที่ปลูกมากที่สุด 5 ลำดับนำมาทดลองเป็นกรณีศึกษา ซึ่งได้แก่ มะม่วง ลำไย ทุเรียน กระท้อน ขนุน
4. ของที่ระลึก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากการแกะสลักไม้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเตือนความทรงจำให้ระลึกนึกถึงเอกลักษณ์ของล้านนา มีลักษณะเป็นของประดับตกแต่ง และของที่ระลึก โดยคงลักษณะของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแฝงไว้ด้วยประโยชน์ใช้สอย และมีวัตถุประสงค์เพื่อ

เอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. รูปแบบของที่ระลึก หมายถึง รูปแบบของไม้แกะสลักที่ใช้วัสดุไม้ทางการเกษตร ประยุกต์เข้ากับลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนาที่แฝงด้วยความงาม ประโยชน์ใช้สอย และคงไว้ด้วยลักษณะเฉพาะถิ่น

6. ลักษณะเฉพาะ หมายถึง รูปแบบและเอกลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักโดยการใช้เครื่องแกะสลัก ตอก ขุด แซะ ลงบนเนื้อไม้ซึ่งมีลักษณะเป็นนูนต่ำ นูนสูงและลอยตัว ที่มีความเหมาะสมกับแต่ละผลิตภัณฑ์

7. การประเมินผลจากผู้ผลิตงานหัตถกรรม หมายถึง ความคิดเห็นของช่างผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตรที่ใช้ทดลองเพื่อทดแทนไม้ธรรมชาติในการแกะสลัก โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลักไม้ของ แนน้อย ปัญจพรรค (2537 : 184) ดังนี้

7.1 ด้านการแกะสลัก หมายถึง ง่ายต่อการโกลนหุ่นขึ้นรูป ง่ายต่อการแกะสลัก เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป สามารถใช้เครื่องมือแกะสลักได้ง่าย

7.2 ด้านการตกแต่งและทำสี หมายถึง สามารถตกแต่งตามทีนิยม เช่น การลงรัก ปิดทอง การประดับกระຈ และการทำงานสีได้ง่าย

7.3 ด้านความสวยงาม หมายถึง ความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลัก เช่น ความสวยงามของเนื้อไม้ ความสวยงามของการตกแต่งทำสี ความสวยงามของลวดลาย

8. การประเมินผลจากกลุ่มผู้ซื้อสินค้า หมายถึง ความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ซื้อสินค้าชาวไทยในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อของที่ระลึกประเภทไม้แกะสลักที่ใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดของ อีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) ดังนี้

8.1 ด้านความงาม หมายถึง เป็นของที่ระลึกที่มีความงามมาก่อนประโยชน์ใช้สอย คือ มีความงามซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความงาม สวยงามน่าซื้อ มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

8.2 ด้านประโยชน์ใช้สอย หมายถึง สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย ใช้งานได้สะดวกมีขนาดที่เหมาะสม

8.3 ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น หมายถึง มีรูปแบบและลวดลายแฝงไปด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นบ่งบอกลักษณะของกลุ่มชนนั้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลของไม้แกะสลักล้านนาต่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เป็นการนำเอาผลของไม้แกะสลักล้านนาประยุกต์ร่วมกับรูปแบบของที่ระลึกโดยใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตรเพื่อเป็นการลดการใช้ไม้ธรรมชาติ แล้วพัฒนารูปแบบของที่ระลึกให้เหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ศึกษาลักษณะเฉพาะของผลของไม้แกะสลักล้านนาเพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร และประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้

- 2.1 ความเป็นมาของล้านนา
- 2.2 ผลของไม้แกะสลักล้านนา
- 2.3 ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก
- 2.4 การออกแบบของที่ระลึก
- 2.5 วัสดุไม้ผลจากการเกษตร
- 2.6 กรอบแนวคิดและทฤษฎี
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาของล้านนา

2.1.1 ประวัติล้านนา

ดินแดน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของไทยที่เรียกกันว่าอาณาจักรล้านนาหรือหนี่งล้านไร่ ในอดีตนั้น มีหลักฐานทางโบราณคดีว่าได้เคยเป็นที่ตั้งชุมชนก่อนประวัติศาสตร์มาแล้วหลายจุด และในสมัยประวัติศาสตร์หรือระยะแรกที่มีการบันทึกข้อความความเป็นเอกสาร ก็มีข้อมูลระบุว่ามิใช่ชาวสุทหรือละว้าอาศัยอยู่ที่นี่มาก่อนการตั้งอาณาจักรล้านนา ก่อนกำเนิดเมืองเชียงใหม่ที่เป็นศูนย์กลางอาณาจักร ก็มีเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางอยู่ในบริเวณนี้มาก่อน

ในปี พ.ศ.1834 พญามังรายก็ได้เริ่มสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นที่เชิงดอยสุเทพ จน พ.ศ. 1839 จึงสำเร็จตั้งชื่อว่า เวียงนพบุรีพิงค์ชัยใหม่ เรียกกันง่ายๆว่า เวียงใหม่ แล้วเพี้ยนมาเป็นเชียงใหม่ในที่สุด ก่อนสร้างเมืองเชียงใหม่ พญามังรายได้ปรึกษาหัวหน้าเผ่าลัวะบนดอนสุเทพ เชียงใหม่ขณะนั้นเป็นที่ร้าง พญาร่วงหรือพ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัยและพญางำเมืองแห่งพะเยา ผู้เป็นพระสหายร่วมน้ำสาบานก็ได้มาร่วมวางแผนสร้างเมืองเชียงใหม่ พญามังรายถูกฟ้าผ่าลั่นพระชนม์ที่กลางเมืองเชียงใหม่

ในราวปี พ.ศ.1854 พระชนมายุ 72 พรรษา เมื่อพญามังรายได้สร้างเมืองเชียงใหม่เสร็จใหม่นั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชียงใหม่ยังไม่ได้เป็นศูนย์กลางการปกครองของล้านนาอย่างแท้จริง อำนาจการปกครองบางส่วนยังอยู่ที่เมืองเดิมคือ เชียงราย และต่อมาจึงมาอยู่เชียงใหม่ จนเมื่อท้าวทพญามังรายได้รวบรวมเอาเมืองพะเยาไว้ในปกครองแล้ว เชียงใหม่จึงเป็นศูนย์กลางการปกครองของล้านนาโดยแท้จริง ต่อมาเมื่อได้ผนวกเอาเมืองแพร่และน่านไว้ในอำนาจแล้ว ล้านนาจึงเป็นล้านนาอย่างแท้จริงในปัจจุบัน รวมระยะเวลาของการรวบรวมดินแดนทั้งหลายเข้าเป็นแคว้นเดียวกันประมาณ 150 ปีเศษ

เมื่อเริ่มสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้น เชียงใหม่ยังเป็นป่าเขามีคนพื้นเมืองอาศัยอยู่ไม่มากนัก เช่น ชาวเผ่าลื้อ ลัวะ ไต ม่าน เม็ง ยังไม่มีศิลปวัฒนธรรมมากมายอย่างที่เห็นในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า วัฒนธรรมล้านนามี 2 กลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มล้านนาแท้ดั้งเดิมที่เชียงรายได้แก่กลุ่มอิทธิพลมอญ พม่า และสุโขทัยที่เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง นอกจากนี้ก็ยังมีวัฒนธรรมกึ่งชาวเขาที่แพร่ น่าน และยังมีการถ่วงเทกันไประหว่างล้านนากับล้านช้าง ยุคทองของล้านนาได้ดำเนินติดต่อกันมาราว 260 ปี จึงเสียแก่พม่าในปี พ.ศ. 2101 ในระหว่าง 216 ปี ของการอยู่ใต้อำนาจพม่า ชนชั้นผู้นำของเชียงใหม่รวมพระสงฆ์และช่างฝีมือต่างๆ เช่น ช่างเงิน ช่างร่ม ช่างทอง ช่างแกะสลัก ช่างลงรักปิดทอง ฯลฯ คนเหล่านี้ถูกบังคับให้สร้างวัดวาอารามและปราสาทราชวังจนสุดฝีมือ ในพม่าทุกวันนี้ยังมีวัดลายแกะสลักที่ชาวพม่าเรียกว่า ลายอยุธยา และลายเชียงใหม่ เมื่อภายหลังเจ้ากาวิละได้ร่วมกับพระเจ้าตากสินปลดแอกตนเองจากพม่าแล้วก็ไม่สามารถปกครองเชียงใหม่ได้เนื่องจากเชียงใหม่ตอนนั้นทรุดโทรมปราศจากผู้คน ต้องขึ้นไปกวาดต้อนเอาคนที่มีเชื้อชาติ ภาษา และใช้ตัวหนังสือเดียวกันกับไทยวนที่เชียงใหม่มาร่วมพัฒนา ได้คนจากจากเมืองยอง เชียงตุงและเชียงรุ่งในพม่าและสิบสองปันนามาเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นไทลื้อ ไทยอง และไทเขิน ตั้งแต่นั้นมาส่วนอื่นๆของล้านนาก็กลับมา มีคนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ

2.1.2 ศิลปกรรมทั่วไป

1. สถาปัตยกรรม พุทธสถานที่เหลืออยู่มีพระธาตุเจดีย์ โบสถ์ วิหาร กุฏิ หอไตร มีทั้งที่ก่อด้วยอิฐ อิฐผสมไม้ วัดวาอารามเหล่านี้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมอันเป็นป่าเขา

เจดีย์แบบล้านนามีสองแบบหลัก คือเจดีย์ทรงระฆัง และทรงปราสาท เป็นผลมาจากอิทธิพลของเจดีย์ทรงระฆังจากสุโขทัย ต่อมาเจดีย์ที่มีรูปทรงกลมก็เริ่มมีเหลี่ยม แล้วพัฒนาขึ้นทั้งในรูปแบบของตนเอง เช่น เปรี้ยวขึ้น และพัฒนาข้ามแบบโดยผสมผสานสองแบบเข้าด้วยกัน

การตกแต่งมักจะประดับด้วยรูปปั้นตามซุ้มและพื้นผิว มีลายกาบ ทั้งกบบน กาบล่าง ประจำยามอก และลายกนก บ้างก็ประดับด้วยลายเครือล้านนา ตัวอย่างเช่น เจดีย์ภูกูด (เจดีย์จามเทวี) เป็นเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ซ้อนกัน 5 ชั้น ที่มีอิทธิพลแก่เจดีย์ในเชียงใหม่ สุโขทัย และน่าน

2. ประติมากรรม หลักฐานทางประติมากรรมที่สำคัญ คือ พระพุทธรูป มีรูปเทวดาและอย่างอื่นเพียงเล็กน้อย ส่วนมากเป็นสำริด ปูนก็มี ถ้าเป็นขนาดเล็กมักเป็นหินสีหรือแก้ว เช่น พระแก้วมรกตเดิมเคยอยู่ที่วัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่พระพุทธรูปไม้ก็เป็นที่นิยมมานานเช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตกแต่ง นิยมลงรักปิดทองมาแต่โบราณ ถ้ามีการปิดทองเฉพาะส่วนที่ไม่ถูกจีวรคลุมแล้ว ส่วนจีวรมักทาสีแดง พระพุทธรูปส่วนมากของล้านนาเป็นปางมารวิชัย ปางอื่นๆมีน้อยและนิยมทำระยะหลัง

3. จิตรกรรม จิตรกรรมที่เก่าแก่ที่สุดของล้านนา คือ จิตรกรรมที่ผาห่องใต้เจดีย์วัดอุโมงค์ เชียงดอยสุเทพ เชียงใหม่ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตของพระพุทธเจ้า สีที่ใช้ในจิตรกรรมรุ่นเก่าเป็นสีจากธรรมชาติ คือ สีฝุ่นผสมกาวยางไม้หรือกาวหนังสัตว์

4. พระพิมพ์และพระแผง พระพิมพ์ล้านนาที่พบจากกรุวัดต่างๆ มีทั้งแบบที่สร้างก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นแบบหริภุญไชย ลพบุรี พุกาม มีทั้งเนื้อดินและเนื้อชิน

5. ดินเผาและเครื่องถ้วย นอกจากดินเผาพื้นบ้านประเภทหม้อดิน น้ำตั้นและอื่นๆแล้ว ล้านนายังมีดินเผาที่ใช้เองและทำเป็นสินค้า แหล่งสำคัญอยู่ที่เตาสันกำแพง มีกว่า 80 เตาที่บ้านป่าตึง มีอิทธิพลมาจากจีน นอกจากเตาสันกำแพงก็ยังมีที่อื่น เช่น ลำปาง เชียงราย พะเยา น่าน แม่ฮ่องสอน

6. หัตถกรรมอื่น หัตถกรรมก็เป็นสิ่งแสดงถึงประจำวันของผู้คนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จะเป็นงานฝีมือที่ทำขึ้นระยะสั้นๆไม่ใช่ถาวรวัตถุ แต่หัตถกรรมล้านนาก็เป็นที่รู้จักและนิยมเก็บสะสมกันในปัจจุบัน เช่น เครื่องจักรสาน เครื่องเงิน เครื่องเงิน ผ้าทอ และอื่นๆ

7. ศิลปกรรมไม้

ล้านนาเป็นดินแดนแห่งป่าไม้อุดมไปด้วยไม้นานาพันธุ์มาแต่โบราณโดยเฉพาะไม้สักที่นำมาใช้ในงานสถาปัตยกรรมพุทธสถานและอาคารบ้านเรือนตลอดจนพุทธศิลป์ชนิดต่างๆและเครื่องใช้พื้นบ้านทั่วไป สถาปัตยกรรมไม้อายุ 200 ปีลงมาได้รับการอนุรักษ์อยู่ตามวัดวาต่างๆพอให้ได้ศึกษาอยู่ไม่น้อย กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นที่เป็นล้านนาทุกจังหวัด ส่วนประกอบสถาปัตยกรรมที่เป็นบ้านเรือน เช่น กาแลและห้ายนต์ที่สลักเสลาสวยงาม ก็ยังมีอยู่ในแหล่งสะสมของวัดและเอกชนทั่วไป พระพุทธรูปไม้ แผงพระลักษณะแปลกๆเครื่องใช้ในศาสนาที่ประดิษฐ์จากไม้สวยงาม เช่น ธรรมาสันแบบล้านนา สัตตภัณฑ์หรือราวเทียน และรางสรงน้ำพระที่มีใช้เฉพาะที่ล้านนาและอีสาน ตุ๊กกระด้างอันวิจิตรตระการตาด้วยลวดลายอันมีผลมาจากทัศนคติดั้งเดิมแบบต่างๆ

การตกแต่งไม้แกะสลักของล้านนามีหลายอย่างเหมือนภาคกลาง เช่น การลงรักปิดทอง ปิดทองล่องชาด ประดับกระจก มีบางวิธีที่นิยมกันในภาคกลางแต่ไม่มีในศิลปะล้านนาดั้งเดิม คือ การประดับมุก และก็มีบางอย่างที่ทำกันแต่เฉพาะที่ล้านนาแต่ไม่มีในภาคกลาง คือ การประดับด้วยปูนน้ำมัน สลักปัตยกรรมในพุทธสถานที่ล้านนานิยมการตกแต่งหลายวิธี หน้าบันที่สำคัญมีการตกแต่งทั้งปิดทอง ประดับกระจก และประดับด้วยปูนน้ำมัน แต่ที่เป็นไม้แกะสลักในอาคารบ้านเรือนเอกชน เช่น ไม้กาแลและห้ายนต์ มักแกะสลักเฉยๆไม่มีการตกแต่งอย่างอื่นเพิ่มเติม ศิลปะไม้ล้านนามีเอกลักษณ์โดดเด่นของตนเองมีความหลากหลายมากกว่าภาคกลาง สิ่งของที่ตกแต่งแบบเดียวกันก็ดูไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้ภาคกลางการแต่งออกที่แตกต่างและอิทธิพลอื่นที่เข้ามากระทบทำให้เกิดความแตกต่างดังกล่าว การค้าไม้ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปะไม้ล้านนามีการแสดงออกที่เป็นอิสระกว่าภาคกลาง หากกล่าวว่าศิลปะไม้ที่ภาคกลางมีความนุ่มนวล พริ้ว อ่อนหวาน ด้วยฝีมืออันละเอียดประณีตและมีระเบียบแบบแผน ศิลปะล้านนามีชีวิต มีวิญญาณ มีความคึกคะนอง มีลูกเล่น มีอารมณ์ขัน และมีอิสระในการแสดงออกสมตั้งใจชาวพื้นเมืองไม่อาจกล่าวได้ว่าศิลปะของช่างใดดีกว่ากันขึ้นอยู่กับรสนิยมของผู้ดูซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายเสียยิ่งกว่าความหลากหลายในฝีมือช่างสองสกุล (แน่นน้อย ปัญพรรค์. 2537 : 7-19)

2.1.3 หมู่บ้านถวายเป็น (นริศฐา นภาพศ. 2550 : 56-58)

อดีตที่ผ่านมา 40 กว่าปี บ้านถวายเป็นได้สืบสานงานไม้แกะสลัก จากรุ่นสู่รุ่น จากการก่อกำเนิดขึ้น ของปุษยนิยมบุคคล 3 ท่าน คือ พ่อหนานแดง พันธสุธา , พ่อใจมา อินแก้ว และ พ่อเอือน พันธสุศาสตร์ ที่ได้เดินทางไปทำงาน และเรียนแกะสลักไม้ที่ร้านน้อมศิลป์ บ้านวัวลาย ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อ พ.ศ. 2500 – 2505 และได้นำมาแพร่หลายในหมู่บ้านถวายเป็น จนกลายเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีฝีมือ และมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างประเทศ บ้านถวายเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลัก ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ขึ้นชื่อที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นแหล่งกำเนิดของงานแกะสลักไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ จนผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งด้านคุณค่า และคุณภาพของสินค้า จตุรรวมความหลากหลายของงานหัตถศิลป์ที่โดดเด่น เช่น งานแกะสลักไม้, งานเดินเส้น – แต่งลาย, งานลงรัก – ปิดทอง, แอนดิก, เครื่องเงิน, เครื่องเงิน, ผ้าทอ, เครื่องจักรสาน และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

และเมื่อกล่าวถึง “งานไม้ งานแกะสลักไม้ หรืองานประดิษฐ์จากไม้” บุคคลทั่วไปทุกคนจะต้องนึกถึง “ บ้านถวายเป็น ” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเหตุว่า งานไม้ งานแกะสลักไม้ หรืองานประดิษฐ์จากไม้ ของบ้านถวายเป็นนั้น เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียงเป็นระยะเวลานาน มีความสวยงาม ประณีต และเป็นงานที่ทำขึ้นด้วยมือ (Hand Made) ผสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตลอดระยะเวลา 40 กว่าปีที่ผ่านมา จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศทั่วโลก และด้วยเหตุผลนี้ ในปี พ.ศ.2547 จากนโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาล บ้านถวายเป็นได้รับเกียรติจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็น “หมู่บ้าน OTOP ต้นแบบ” ของประเทศไทย และได้รับเกียรติจาก สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็น “ หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP (OTOP Tourism Village) ” แห่งแรกของประเทศไทย

ภาพที่ 2.1 หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP บ้านถวาย

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ (17 /10 / 2554)

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในการมาเยือน หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP

1. วัดถวาย จากหมู่บ้านเล็ก ๆ ใน ต.ขุนคอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ มีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมเรียบง่าย มีวัดเป็นแหล่งรวมจิตใจของชนในละแวกใกล้ ๆ ได้ก่อร่างสร้างสถาปัตยกรรมอันงดงามประดับประดาด้วยแรงศรัทธาในบวรพุทธศาสนา กลายเป็นที่มาของวัดถวาย วัดในท่ามกลางความเจริญด้วยศิลปะการแกะสลักไม้จนกลายเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงแพร่ไปทั่วโลก และด้วยเหตุนี้วัดถวาย จึงเต็มไปด้วยผลงานแห่งความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านที่จะฝากฝีมือของตนไว้คู่กับวัด ดังเช่น ลวดลายการแกะสลักประตูหน้าต่างวิหาร ซ่อฟ้าใบระกา (บ้านลม) ลวดลายการแกะสลัก และลงรัก ปิดทอง ของอุโบสถไม้สักอันงดงาม โขงโบราณอายุกว่า 200 ปี หอพระไตรปิฎกทรงล้านนา และมณฑปครุฑาเจ้าโสภา (เป้า) โสภโณ

2. ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย และศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายสองฝั่งคลอง ตั้งอยู่บริเวณใจกลางหมู่บ้านถวายที่ถือว่าเป็นจุดกำเนิดของงาน แกะสลักที่แท้จริง มีร้านค้าหัตถกรรมอยู่บริเวณสองข้างคลองชลประทาน มีการประดับตกแต่งพื้นที่ด้วยสถาปัตยกรรมล้านนา มีภูมิทัศน์ที่สวยงามภายใต้บรรยากาศวิถีชีวิตหมู่บ้านไม้แกะสลักบ้านถวาย จนผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันทั้งด้านคุณค่า และคุณภาพของสินค้า เป็นจุดรวมความหลากหลายของงานด้านศิลปหัตถกรรม มีสินค้าหลายประเภทให้เลือกชม ไม่ว่าจะเป็นงานแกะสลักเป็นรูปสัตว์ รูปเทวดา รูปสัตว์ในป่าหิมพานต์ ตลอดจนของตกแต่งบ้านอีกมากมาย อันได้แก่ ดอกไม้, กรอบรูป, กรอบกระจก, โคมไฟ, ที่ใส่กระดาศหิซซูแบบต่าง ๆ รวมถึงแจกันดอกไม้หลายขนาด ตลอดจนเฟอร์นิเจอร์ไม้คุณภาพส่งออก และอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “งานไม้แกะสลัก” เยี่ยมชมวิถีชีวิตช่างแกะสลักไม้บ้านถวาย ที่ใช้ได้ถนัดบ้านเป็นที่ทำงานแกะสลักไม้ ตามบ้านเรือนของชาวบ้านถวายที่ประกอบอาชีพด้านนี้ กับความงดงาม อ่อนช้อยบนชิ้นงานแกะสลักไม้ด้วยมือล้วน ๆ ที่ใคร ๆ เห็นก็ชอบและหลงใหล

4. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “งานลงรัก-ปิดทอง”
5. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “การเดินเส้น-แต่งลาย”
6. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “สถาปัตยกรรมจำลอง”
7. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “ชิ้นงานเลียนแบบของเก่า”
8. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “เทคนิคการทำสี”
9. หัตถศิลป์ถิ่นถวาย “วาดภาพ-เพ้นท์ลาย ”

หลังจากที่บ้านถวายได้รับการยกระดับเป็นหมู่บ้านโอท็อปต้นแบบ เมื่อเดือนเมษายน 2547 จนถึงเดือนเมษายน 2548 พบว่ามียอดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในบ้านถวายมากขึ้น 15% ในขณะที่นักท่องเที่ยวเริ่มรู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น จากการสอบถามประชาชนได้ทราบว่า มีชาวต่างชาติเป็นสัดส่วนประมาณ 40% ในขณะที่เหลือเป็นคนไทย 60% ตามที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอท็อปของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีอยู่ประมาณ 1,758 รายทั่วประเทศและต่างประเทศนั้น พบว่า สินค้าที่จำหน่ายได้มากที่สุด คือ สินค้าประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง รองลงมา คือ สินค้าประเภทสิ่งประดิษฐ์และของที่ระลึก

กลุ่มผู้ซื้อสินค้าในช่วงเวลาปกติไม่มีงานเทศกาล จะมีผู้เข้ามาเยี่ยมชมสินค้าภายในศูนย์ฯ ประมาณไม่เกิน 30 คนต่อวัน ส่วนช่วงเทศกาลจะมีผู้เข้ามาเยี่ยมชม สินค้าภายในศูนย์ฯ ประมาณ 80-150 คนต่อวัน ส่งผลให้ลักษณะการขายในช่วงเทศกาลมีการขายสินค้าได้ดีกว่าในช่วงไม่มีงานเทศกาล กลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าคนกลางที่มาซื้อไปขายที่อื่นในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด

หมู่บ้านถวายได้จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมไว้เป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้ (อ้างอิงใน www.thaitambon.com 6/10/ 2554)

1. กลุ่มแกะสลักบ้านถวาย 3

สถานที่ตั้ง : 60 หมู่ที่ 2 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : นายสวัสดิ์ พันธศาสตร์

โทร : 089-2621711 Fax : 053-442582

2. กลุ่มแกะสลักสองฝั่งคลอง บ้านถวาย

สถานที่ตั้ง : 74 หมู่ 2 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : คุณอัญชลี บุตรชัย

โทร : 053 433084

เอกสารนี้เป็น 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแกะสลักไม้บ้านถวาย ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ตั้ง : 127 หมู่ 2 บ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : นาย ยรรยงค์ คำวาง

โทร : 053 441737, 08 9851 1206

4. กลุ่มผู้ผลิตหุ่นกระบอกบ้านตันแก้ว

สถานที่ตั้ง : 32 หมู่ 1 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : นายนิพนธ์ พงษ์ภมร

โทร : 053 433050

5. กลุ่มสมบัติไม้แกะสลัก

สถานที่ตั้ง : 83 หมู่ที่ 2 บ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : คุณ สมบูรณ์ ใจคำ

โทร : 08-4948-4628

6. กลุ่มหัตถกรรมบ้านถวาย

สถานที่ตั้ง : 102 หมู่ 2 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : นาย วิเชียร ญาติจอมอินทร์

โทร : 0-5344-1737

7. กลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวาย (ร้านลุงต๊อบ)

สถานที่ตั้ง : 122 หมู่ที่ 2 บ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : คุณ ต๊อบ ริสนา

โทร : 053 433146

2.2 ลวดลายล้านนา

ลวดลายในงานไม้แกะสลักแบบล้านนามักจะปรากฏในงาน 3 ประเภทใหญ่ คือ สถาปัตยกรรม พุทธศิลป์และเครื่องใช้ทั่วไป และไม้แกะสลักร่วมสมัย

2.2.1 สถาปัตยกรรม (แน้น้อย ปัญจพรรค์. 2537 : 25-36)

ในบรรดาศิลปกรรมทั้งหลาย สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองและสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ จิตใจของผู้คน สภาพแวดล้อม และเหตุการณ์บ้านเมืองได้เป็นอย่างดี

2.2.1.1 พุทธสถานล้านนา

พุทธศาสนามีรากฐานมั่นคงอยู่ในดินแดนล้านนามานับพันปี คติการสร้างอาคารเพื่อให้พระสงฆ์ทำสังฆกรรมตลอดจนให้ชาวบ้านร่วมกิจกรรมด้วย เช่น โบสถ์ วิหาร อาคารจำเป็นอื่นๆ เช่น หอไตร ศาลาการเปรียญ เถาที่อยู่ในปัจจุบันอายุไม่เกิน 200 ปี หรือก่อนนั้นเล็กน้อย

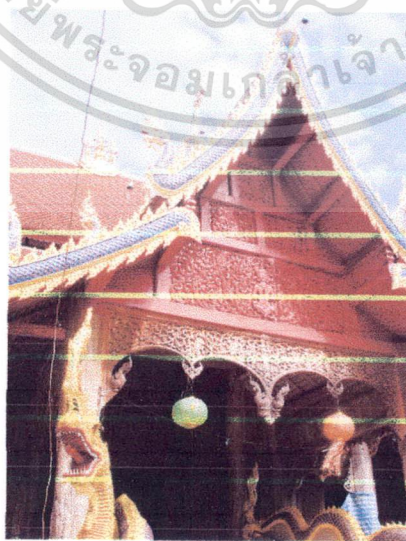
1. วิหาร

ในล้านนาวิหารเป็นสิ่งรองลงมาจากพระธาตุเจดีย์ วิหารจะอยู่ด้านหน้าของพระธาตุเจดีย์ที่เป็นหลักของวัด บางวัดสร้างใหญ่โตมาก เพราะชาวล้านนาใช้วิหารทำกิจต่างๆ รวมทั้งการบวชนเณรด้วย ในล้านนานอกจากวิหารแบบล้านนาซึ่งเป็นแบบสำคัญที่สุด มีมากที่สุดแล้วยังมีแบบที่น่าสนใจคือแบบพม่า และแบบไทลื้อ

แบบล้านนา แผนผังของวิหารแบบพื้นเมืองล้านนาเดิมมีรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนวิหารที่มีมุขยื่นแบบจัตุรมุขหรือมุขสี่ด้านนั้น คงเป็นที่นิยมภายหลังเชื่อว่าได้รับอิทธิพลของรัตนโกสินทร์ วิหารแบบล้านนามีทั้งที่เป็นวิหารโถงไม่มีฝาและที่เป็นวิหารปิด ก่อผนังวิหารโถงเป็นวิหารรุ่นเก่าก่อนวิหารปิด มีฐานเดี่ยว และมีหลังคาต่ำกว่าปกติเพื่อป้องกันแดดลม

แบบพม่าหรือไทใหญ่ วิหารลักษณะนี้เริ่มสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 ระยะนั้น พ่อค้า คหบดีชาวพม่าเชื้อสายไทใหญ่ เข้ามาค้าขายในล้านนามากได้สร้างวัดวาอาราม ซ่อมโบสถ์ วิหาร เจดีย์ โดยใช้ช่างไทใหญ่ทำให้ปรากฏลักษณะของศิลปะพม่าผสมล้านนาหลายแห่ง วิหารส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้ หลังคาซ้อนหลายชั้น สูงชะลูด ประดับด้วยไม้แกะสลัก ไม้ฉลุล

แบบไทลื้อ ชาวไทลื้อมีความเป็นตัวของตัวเองมาช้านานมีภาษาพูดและเขียนของตนเองมาแต่โบราณ วัฒนธรรมไทลื้อกลมกลืนกับไทยวนมากกว่าเผ่าอื่น วัดไทลื้อมีแบบของตนเองอยู่หลายแห่งในล้านนา มีมากที่สุดที่น่าน

ภาพที่ 2.2 ลวดลายหน้าบันและโถงค้ำวัดหางดง

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมั่นหาญ (17 / 10 / 2554)
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. โบสถ์

โบสถ์ในลำนานาสำคัญน้อยกว่าวิหาร ตำแหน่งที่ตั้งจึงไม่ค่อยมีแบบแผนตายตัว อาจอยู่ข้างวิหาร ข้างรถดูเจดีย์ แต่หันหน้าไปทางทิศตะวันออก โบสถ์ลำนานาทั่วไปลักษณะไม่ต่างจากวิหาร แต่ส่วนใหญ่จะเล็กกว่าและมีหลักเสมาปักอยู่แปดทิศรอบโบสถ์ การสร้างโบสถ์ในลำนานาได้แพร่ขยายมาจากกรุงศรีอยุธยา ส่วนที่สร้างขึ้นภายหลังหลายแห่งได้แพร่หลายขึ้นไปจากกรุงเทพฯ

3. หอธรรมหรือหอไตร

สร้างขึ้นเพื่อเก็บคัมภีร์โบราณ สมุดข่อย และหนังสือธรรมของวัด สำหรับพระเณรได้ศึกษา ไม่นิยมสร้างกลางน้ำอย่างในภาคกลางและอีสาน ลักษณะทั่วไปคล้ายโบสถ์ วิหาร แต่มีขนาดเล็กกว่ามาก ส่วนมากทำเป็นอาคารสองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ชั้นบนเป็นไม้

2.2.1.2 ที่อยู่อาศัย

1. ปราสาทราชวัง

เชื่อกันว่าปราสาทยุคลำนานาคงสร้างด้วยไม้ มีหลังคาลาดเป็นชั้นซ้อนกันลดหลั่น แต่ปราสาทเหล่านั้นไม่เหลือให้เห็นแล้ว

2. คู่มุและหอคำ

เป็นตัวเรือนที่พักอาศัยของเจ้านาย ปัจจุบันถูกรื้อลงไปเกือบหมด หอคำที่ยังพอเหลือบ้างในเชียงใหม่ได้แก่ หอคำเจ้ามโหตรประเทศ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่สมัยรัตนโกสินทร์องค์ที่ 5 ซึ่งต่อมาได้รื้อเอามาเป็นวิหารพันตา

3. เรือนลำนานา

บ้านเรือนของกลุ่มชนชาวไทยในที่ต่างๆ มักมีลักษณะร่วมกัน คือ มีใต้ถุนสูงหลังคาจั่ว แต่ในระหว่างหลังคากับใต้ถุนซึ่งห่างกันไม่กี่เมตรนั้น มีส่วนละเอียดที่ทั้งเหมือนกันและต่างกันมากมาย

เรือนชนบท นับทั้งหำเฝ้าทุ่งแบบต่างๆ ที่ใช้งานตามฤดูกาลแบบเดียวกับเถียงนาภาคอีสาน กับภาคกลาง และชนาภาคใต้ และเรือนพักอาศัยทั่วไปของชาวลำนานา มักมีขนาดมาตรฐาน คือ 1 ห้องนอน ยกพื้นสูง 60 เซนติเมตร เสาไม้จริง โครงหลังคาไม้ไผ่ มุงด้วยใบตองตึงหรือตับแฝก ผนังใช้แฝงไม้ซาง พื้นเป็นฟากไม้ไผ่ทาบ

เรือนไม้ เป็นเรือนผู้มีฐานะปานกลาง ใช้ไม้จริงทั้งหลัง ขนาด 2 ห้องนอนขึ้นไป มีความแตกต่างในรายละเอียดของแต่ละหลัง เรือนชนิดนี้เพิ่งมีรูปทรงสมบูรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนหน้านั้นประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิ์ใช้เรือนไม้จริงเต็มทั้งหลัง แต่ก็น่าเสียดายที่ความเจริญทางวัตถุที่รุนแรงและรวดเร็ว ทำให้เจ้าของบ้านรื้อหรือขายเรือนไม้ของตน เปลี่ยนเป็นตึกเสียเป็นอันมาก

เรือนกาแล เป็นเรือนของผู้มีฐานะและผู้นำชุมชน สร้างด้วยไม้คุณภาพดี มักมีขนาด 2 ห้องนอนขึ้นไปมีแผนผังแบบใหญ่ มีฮ้านน้ำ หรือร้านน้ำต้งเป็นหน่วยโดดๆ หลังคามีทั้งหน้าคา ใบตอง

ตึง กระเบื้องไม้ กระเบื้องดินเผา เรือนล้านนาแบบต่างๆ ทั่วไปมักมีส่วนประกอบคือ บันไดและเสา
แหล่งหมา เติ้น ห้องนอน ชาน และครัว

ส่วนตกแต่งเรือนกาแล มีดังนี้

1. กาแล คือไม้ไขว้บนยอดจั่วหลังคา เป็นส่วนต่อจากปลายของป้านลม กาแลทุกชนิดมีการ
แกะสลักลายงดงาม ลวดลายไม่มากนักเนื่องจากพื้นที่แนวยาวแคบ มักสลักลายกนกสามตัว ลายเครือ
เถา และลายเมฆไหล

2. ห้ายนต์ เป็นไม้แกะสลักติดขอบบนของกรอบประตูลงมา มักอยู่ที่ห้องนอนของผู้เป็น
ประธานของบ้าน ปกติจะทำขึ้นมาพร้อมกับการสร้างบ้านใหม่ ต้องเลือกไม้อย่างดี จะต้องมีการพิถีพิถัน
พิจารณาและพุทธประกอบกัน ต้องให้ผู้มีวิชาหรือพระเถระรดน้ำมนต์ แล้วนำมาผูกติดกับเสาเอก
ก่อนจะนำไปให้ช่างแกะสลัก ลวดลายต่างๆบนไม้ห้ายนต์ ได้แก่ ลายกนกแบบล้านนา ลายเครือเถา
หลายแบบ ลายดอกไม้ชนิดต่างๆ ลายเมฆหรือเมฆไหล ลายพญานาคและลายเบ็ดเตล็ด

2.2.2 พุทธศิลป์และเครื่องใช้ทั่วไป (แน่งน้อย ปีฉลุพรรค์. 2537 : 109-117)

1. พระพุทธรูป

พระบาทส่วนใหญ่จะเป็นรอยปรากฏบนแผ่นดิน ตามเนินเขา บนภูเขา หรือในหมู่บ้าน ซึ่ง
พระสงฆ์จะสร้างวัดในภายหลัง ต่อมาพระบาทได้ถูกจำลองลงในแผ่นไม้ มักเป็นไม้สัก ตกแต่งด้วย
การแกะสลักลงรักปิดทอง มักทำลวดลายเป็นลายจักรวาล ลายหมาบุรุษลักษณะ หรือลายมงคลร้อย
แปด

2. พระพุทธรูปและแผงพระพิมพ์

ชาวเหนือนิยมสร้างด้วยไม้เพราะหาง่าย ราคาถูก สร้างง่าย คนจนก็สร้างได้ ยังมีไม้อื่นๆที่ถือ
ว่าเป็นมงคล เช่น ไม้โพธิ์ ไม้ขนุน ไม้พุทรา ไม้รัก ฯลฯ พระพุทธรูปไม้ตามวัดต่างๆ ทั้งหมดสร้างใน
สมัยรัตนโกสินทร์ พระไม้มักมีขนะไม้ใหญ่มีจารึกชื่อผู้สร้างที่ฐาน และแผงพระพิมพ์จะนิยมสร้าง
ภายหลังตามคติความเชื่อแบบเดียวกับพระพุทธรูป

3. บุซบก

เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหรือพระธาตุ โดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายภาคกลาง ยกแหลม
ขนาดไม้ใหญ่มาขึ้น สร้างด้วยไม้แกะสลักลงรักปิดทอง หรือประดับกระจก

4. ธรรมาสน์

ธรรมาสน์หรือที่สำหรับพระสงฆ์นั่งแสดงธรรม ธรรมาสน์ล้านนามีหลายแบบแตกต่างกันไปตาม
อายุและกลุ่มช่างที่สร้าง เช่น แบบล้านนา แบบพม่า แบบไทลื้อ

5. อาสนะหรืออาสนา

มีรูปร่างเหมือนธรรมาสน์แบบปราสาทหลังกลายทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้เป็นที่ตั้งวางเครื่อง

อัฐบริขารของพระสงฆ์ในพิธีการบางอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ตุง

ตุงหรือธง มีหลายชนิดเลือกใช้ในโอกาสต่างๆ กัน จึงใช้วัสดุหลายประเภท เรียกชื่อต่างกัน เช่น ตุงผ้าที่ปักตามถนนเมื่อมีงานวัดเรียกว่า ตุงไชยหรือตุงราว ตุงที่ทำจากกระดาษเรียกว่า ตุงกระดาษ ทำจากสังกะสีเรียกว่า ตุงเหล็ก ทำจากทองแดงเรียกว่า ตุงทอง ทำจากเส้นด้ายเป็นผืนเรียกว่า ตุงใย และทำจากไม้เรียกว่า ตุงกระด้าง สำหรับตุงที่ทำจากไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้สักแกะสลักสวยงาม นิยมทำลายนาค หรือลายดอกไม้ ลายพื้นเมืองต่างๆ

7. สัตตภัณฑ์

เป็นเชิงเทียนหรือราวเทียน ตั้งไว้หน้าพระประธาน ล้านนานิยมสร้างเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือรูปโค้งคล้ายหัวเตี๋ย ขนาดค่อนข้างใหญ่ มียอด 7 ยอด แกะสลักเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ลายนาค เกี้ยวหรือพญานาคพันกันหลายตัว ลายดอกไม้อื่นๆ ลายป่าเขา ตกแต่งด้วยการเขียนสีประดับกระจก

8. พุทธศิลป์อื่น

นอกจากพุทธศิลป์ที่สำคัญ ยังมีพุทธศิลป์ไม้อื่นๆ ที่สวยงามอีกหลายอย่าง เช่น เครื่องใช้เกี่ยวกับคัมภีร์ เครื่องพุทธบูชา รางสรงน้ำพระ ชันดอกและขันแก้วทั้งสาม หลักบายศรี

9. เครื่องใช้ทั่วไป

ในล้านนาเครื่องใช้ที่ทำด้วยมืออยู่มากมาย แต่ส่วนมากจะเป็นงานไม้พื้นบ้าน หยิบๆ ไม่มีการตกแต่งมากมายเหมือนพุทธศิลป์ แหียงช้างหรือที่นั่งบนหลังช้างจัดเป็นเครื่องใช้ที่เป็นไม้แกะสลักที่วิจิตรงดงามที่สุด

2.2.3 ไม้แกะสลักรวมสมัย (เน้นน้อย ปัญจพรรค. 2537 : 181-184)

จากอดีตที่เคยเป็นดินแดนแห่งป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ มีการแกะสลักไม้ประดับอาคารในพุทธสถานอย่างวิจิตรอลังการ และประดิษฐ์พุทธศิลป์แปลกตาชนิดต่างๆ ใช้ในกิจกรรมทางพุทธศาสนา และความเชื่อแบบดั้งเดิม ปัจจุบันการแกะสลักไม้ก็ยังคงเป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงของเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง แม้ว่าจะงานไม้แกะสลักของเชียงใหม่รุ่นใหม่จะแตกต่างจากงานของล้านนาดั้งเดิมทั้งในรูปลักษณะและวัสดุ คือชนิดของไม้ที่ใช้ในการแกะสลัก เพราะชีวิตสมัยใหม่และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งการผลิตเครื่องใช้และเครื่องตกแต่งบ้านสมัยใหม่กับการทำของที่ระลึกตามความนิยม ผลัดกันไม้แกะสลักก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ช่างแกะสลักไม้ประดับวิหารก็หายากขึ้น การประดิษฐ์พุทธศิลป์ต่างๆ นั้นแทบไม่มีการทำอีกแล้ว แม้แต่เครื่องใช้สมัยใหม่และของที่ระลึกก็มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมแทบจะปีต่อปี อย่างไรก็ตามในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงอันเชี่ยวกรากต่าง ๆ นี้ช่างแกะสลักแบบดั้งเดิมของล้านนาก็ยังพอมีสืบเชื้อสายอยู่บ้าง และก็อาจกล่าวได้ว่า การทำงานแกะสลักไม้ที่เชียงใหม่ปัจจุบันเป็นที่ขึ้นหน้าขึ้นตากว่าภาคอื่นๆ เพราะว่ามีช่างแกะสลักดั้งเดิมมากกว่าที่อื่นๆ และอยู่ใกล้ทรัพยากรคือไม้สักมากกว่าภาคอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ ไม้แกะสลักจากเชียงใหม่เป็นหัตถอุตสาหกรรมหนึ่งที่ขึ้นชื่อของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคเหนือเป็นที่ยินยมนำผ้าทอ เครื่องเงิน และเครื่องเงิน สินค้าไม้แกะสลักที่เป็นสินค้าส่งออก ไปยังภาคอื่นๆและประเทศอื่นๆทั่วโลก

ในปัจจุบันไม้กลายเป็นของหายาก ไม้สักต้องนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน งานไม้รุ่นเก่าถ้าฝีมือดีแม้จะไม่ได้มีการแกะสลักก็ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับผู้มีรสนิยมและมีเงิน ยิ่งถ้าเป็นไม้แกะสลักแล้วที่เป็นของเก่าฝีมือดีก็แทบหาซื้อไม่ได้เลยถ้าเป็นของใหม่ฝีมือดีก็แพงลิบลิ่วและหาไม่ได้ง่ายเมื่อการท่องเที่ยวเริ่มขยายตัว โบราณศิลปวัตถุที่ลักลอบนำเข้าจากพม่าเป็นที่ยินยอมอย่างมาก จนรัฐบาลพม่าเริ่มเข้มงวด ร้านค้าในเมืองเชียงใหม่จึงจ้างช่างชาวไทใหญ่จากพม่ามาทำของเลียนแบบของเก่าแล้วช่างพื้นเมืองเชียงใหม่ก็รับประสบการณ์จากช่างไทใหญ่อีกต่อหนึ่ง สืบกว่าปีที่ผ่านมา ชาวบ้านถวายเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตอำเภอหางดง ได้ชื่อว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญงานเลียนแบบของเก่ามากที่สุด และก็ได้อะไหล่มาเป็นหมู่บ้านที่ทำงานไม้แกะสลักหลากหลายจนเป็นแหล่งนำตลาดสินค้าประเภทนี้ถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันไม้สักลดลงต้องนำเข้าจากต่างประเทศและการนำเข้าก็ยากขึ้น การแกะสลักเครื่องเรือนที่ต้องใช้ไม้จำนวนมากขบเซาะลง การแกะสลักไม้เพื่อการตกแต่งและเพื่อเป็นของที่ระลึกที่ใช้ไม้เนื้อแข็งเพราะเป็นงานชิ้นเล็กๆก็เติบโตขึ้นมาแทนที่ และได้มีการนำจำฉามาใช้แทนไม้สักในงานแกะสลักบางประเภทและก็ได้ดียิ่ง เพราะไม้จำฉามีราคาถูกไม่เคยเป็นไม้เศรษฐกิจมาก่อน เนื้ออ่อนแกะง่าย และมีการตกแต่งลงสีกันเพิ่มมากขึ้นเพราะไม้จำฉามีสีอ่อน ยังมีการทำให้สีขรึมดูเหมือนของโบราณอีกด้วย

ตลอดเส้นทางสายเชียงใหม่ -หางดง จนถึงบ้านถวายเป็นแหล่งที่มีร้านค้าไม้แกะสลักชุกชุมที่สุด จะเป็นร้านค้าขนาดใหญ่ที่ทั้งขายและรับสั่งทำ เริ่มตั้งแต่ร้านบานเย็นที่มูมถนง ร้านเหือนรัตนาร้านไทยผลิตภัณฑ์ ร้านสร้างสรรค์หัตถกรรม และร้านอื่นๆ มีทั้งร้านขายอย่างเดียวและผลิตเองขายเอง ทำกันเป็นระบบโรงงาน ทั้งรับมาจากที่อื่นทั้งส่วนใหญ่สั่งให้หมู่บ้านอื่นแกะสลักมาให้ที่นี่ทำการตกแต่ง งานขนาดใหญ่ยังคงใช้ไม้สักส่วนมากใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่ต่างๆ ส่วนที่มีขนาดเล็กมักเป็นของกระจุกกระจิก เช่น หีบใส่ของ แผ่นไม้ติดฝาบ้าน กรอบกระจก ฉากบังตา นอกจากนั้นก็ป็นรูปสัตว์ๆ และรูปตุ๊กตาเด็ก ส่วนมากใช้ไม้จำฉาที่เป็นไม้สักก็มีบ้าง

ภาพที่ 2.3 แผ่นไม้ติดฝาบ้าน

ภาพที่ 2.4 ของตกแต่งต่างๆ

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ (17 /10 / 2554)

2.2.4 ลวดลายแบบล้านนา (แน่นน้อย ปัญจพรรค์. 2537 : 19-23)

ลวดลายแกะสลักไม้ที่นิยมกันในล้านนา มีที่มาเช่นเดียวกับภาคกลาง คือ ส่วนใหญ่มาจาก ธรรมชาติและจากพุทธศาสนา ลวดลายที่ลอกเลียนหรือประดิษฐ์จากธรรมชาติก็มีทั้งที่มีในภาคกลาง เช่น ลายกนก และลายเครือเถาชนิดต่างๆ และไม่มีในภาคกลาง เช่น ลายเมฆ ลวดลายจากพุทธ ศาสนาก็คล้ายคลึงกันแต่มีการแสดงออกต่างกัน และก็มีที่นิยมกันในภาคกลางแต่ไม่มีในภาคเหนือ

เช่นครุฑ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

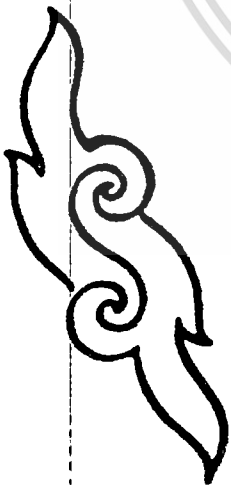
ลายกนก กนกภาคกลางโดยเฉพาะรุ่นหลังๆมักเป็นกนกเปลว ละเอียด แน่น แต่กนกล้านนามักขาดแปลกตา เช่น กนกชิงหาง กนกผักกูด ก้านขดฝักมะขาม กนกหงอนไก่ กนกคาบทั้งชนิดขมวดหนึ่งหัวและขมวดสองหัว กนกล้านนามีหางอย่างเสรี อาจตัวโค้งงอนมาทางหัวที่ขมวดหรือตัวไปทิศทางตรงกันข้ามก็ได้ แล้วแต่ความกลมกลืนของตัวลาย

ภาพที่ 2.5 กนกหงอนไก่

ภาพที่ 2.6 กนกหางรวน

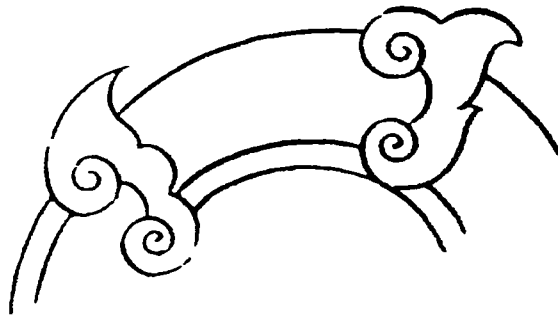

ภาพที่ 2.7 กนกชิงหาง

ภาพที่ 2.8 กนกคาบชนิดขมวดหนึ่งหัว

ที่มา: แฉ่งน้อย ปญฺจพรรค. 2537 : 20

ภาพที่ 2.9 กนกคาบชนิดขมวดสองหัว

ภาพที่ 2.10 กนกผักกูดก้านขดฝักมะขาม

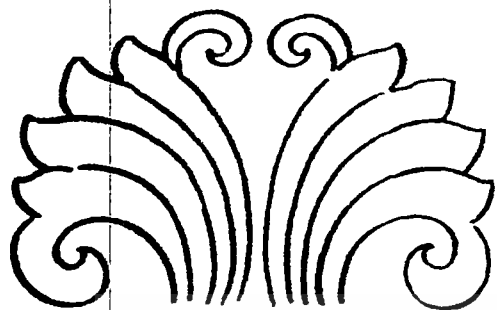

ภาพที่ 2.11 กนกหัวขอดก้นหอย

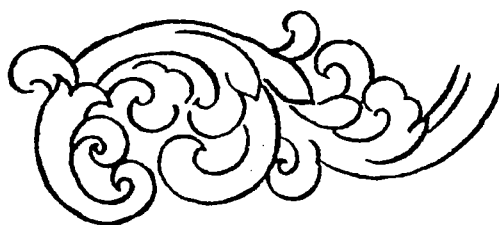
ที่มา: แฉ่งน้อย ปัญจพรรค์. 2537 : 20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

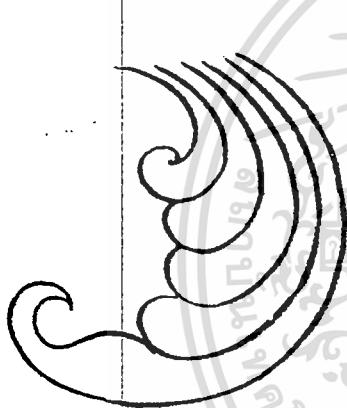
ลายเครือเถา รวมลายก้านขด ลายกาบหมาก และลายผักกูดไว้ด้วยกัน ลายชนิดนี้อาจมีดอกเดียวหรือไม่มีดอกเลย เน้นที่ก้านและใบ

ภาพที่ 2.12 ลายกาบหมาก

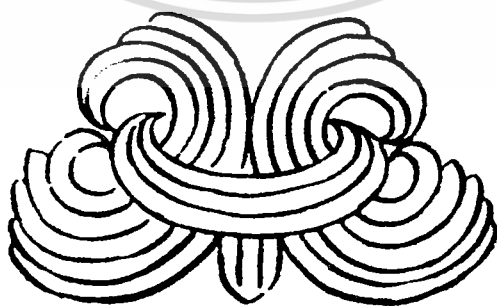
ภาพที่ 2.13 ลายก้านขดผักกูด

ภาพที่ 2.14 ก้านลายซึ่งกาบซ้อนหลายชั้น

ภาพที่ 2.15 ยอดเถาของลายผักกูดกาบซ้อนหลายชั้น

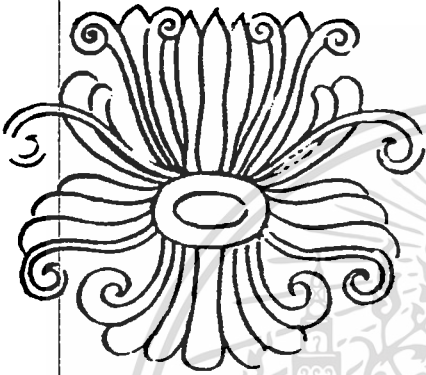
ภาพที่ 2.16 ลายเครือเถาก้านลายมีกาบซ้อนหลายชั้นและมีรัดก้าน

ที่มา: แฉ่งน้อย ปัญจพรรค์. 2537 : 21

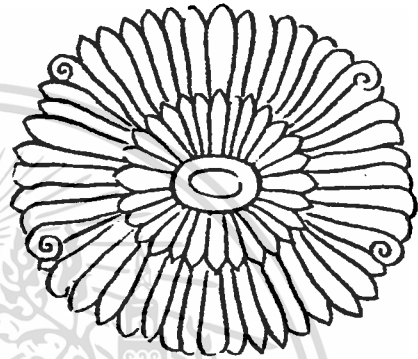
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายดอกไม้ใบไม้ มักเป็นดอกไม้ที่มีก้านและใบประกอบกัน มีลักษณะเป็นธรรมชาติ มักไม่มีลักษณะกนกปน มีทั้งที่คล้ายแบบภาคกลางและลักษณะเฉพาะของล้านนา ส่วนมากเป็นดอกบาน มีดอกตูมน้อยกว่า

ลายดอกไม้ที่คล้ายภาคกลาง คือลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ดอกพุดตาน ดอกประจ้ายาม และดอกจันทร์ ส่วนลายดอกไม้มีเอกลักษณ์ของล้านนา คือดอกทางตะวัน ดอกเรณู และดอกสับประรด (ดอกตาชะหนด) ซึ่งเป็นรูปสับประรดทั้งลูกและมีใบ

ภาพที่ 2.17 ดอกเรณู

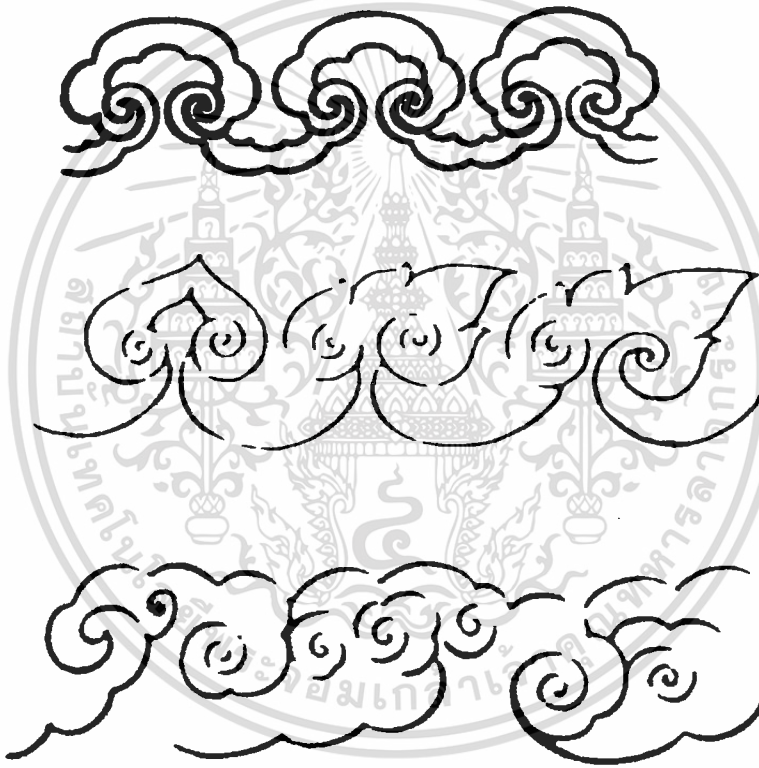
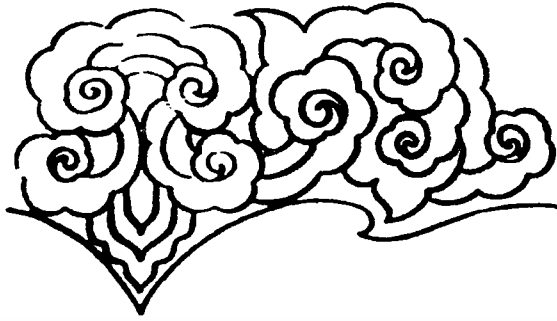
ภาพที่ 2.18 ดอกทางตะวัน

ภาพที่ 2.19 ดอกตาชะหนดหรือตาสับประรดแบบต่างๆ

ที่มา: แฉ่งน้อย ปัญจพรรค์. 2537 : 21

ลายเมฆและเมฆไหล เป็นลายไม้เฉพาะของล้านนา ได้รับอิทธิพลจากจีน มีในการตกแต่งปูนปั้นบ้างแต่น้อยมาก มีความหมายถึงการอยู่เย็นเป็นสุข ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล และความอุดมสมบูรณ์ ลายเมฆไหลสมัยก่อนไม่มีกนกปน สมัยหลังๆมีปะปนกับลายอื่นๆแทบทุกลาย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.20 ลายเมฆและเมฆไหล

ที่มา: แฉ่งน้อย ปัญจพรรค. 2537 : 22

ลายจากคติต่างๆ มีทั้งคติตามความเชื่อในพุทธศาสนา และคติตามความเชื่ออื่นๆ

ลายสัตว์ ล้วนานิยมทำลายรูปสัตว์มากโดยเฉพาะสัตว์ตามปีเกิด ปีขุนของลัณนาเป็นรูปช้าง ไม่ใช่หมูเหมือนที่อื่น เนื่องจากลัณนาไม่นับถือหมู

นอกจากสัตว์ตามปีเกิดแล้ว สัตว์อื่นๆที่นิยมก็มีสิงห์ซึ่งเป็นอิทธิพลของพม่า สัตว์ที่นิยมเป็นพิเศษที่ลัณนาคือนาค นาคเป็นสัตว์ที่มีบทบาทสูงความคติอินเดีย พุทธศาสนาก็มีคติเกี่ยวกับนาค แต่นาคในพุทธศาสนาล้วนน้อยกว่านาคอินเดีย รูปนาคมีปรากฏในศิลปกรรมแทบทุกชนิดที่ลัณนา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามราบบันไดพุทธสถานสำคัญแทบทุกแห่งก็เป็นรูปตัวนาค บางแห่งรูปนาคที่ราบบันไดนี้จะเลื้อยยาวทอดทางขึ้นไปตามขอบประตูจนจรดกับเป็นยอดแหลมที่ข่มประตู สัตตภัณฑ์ซึ่งเป็นพุทธศิลป์ที่เด่นมากอย่างหนึ่งของล้านนาก็นิยมทำลายนาค นาคบางตัวก็พันกันแน่นหนาราวกับเส้นเชือกถัก คันทวยหูช้างก็เช่นกัน มักมีรูปนาคทั้งที่ขดตัวแน่นอยู่ตามลำพังและที่ประกอบลายกับลายดอกไม้ชนิดต่างๆ

ลายเอกลักษณ์แบบล้านนาดังกล่าวนี มีทั้งที่เป็นลายตามลำพังและผสมกับลายอื่นๆตามความสวยงามและความเหมาะสมของพื้นที่และความคิดของช่างฝีมือ

ลายอื่นๆ นอกจากลายหลักทั้งหมดดังกล่าวมาแล้ว ยังมีลายอื่นๆอีกเช่น ลายขุ่มที่พบได้ขุ่มประตูเก่าๆ และที่ห้ายนต์ ลายอิทธิพลอื่น เช่น ลายเครือเถาฝรั่ง ลายประแจจีนอิทธิพลจีน ลายพม่า ลายไทใหญ่ ฯลฯ

2.3 ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก

2.3.1 การศึกษาศิลปหัตถกรรม

การศึกษาศิลปหัตถกรรม จำเป็นต้องทำความเข้าใจและศึกษาหาความหมายหรือคำนิยามของคำว่า ศิลปหัตถกรรม แยกเป็นคำศัพท์ได้ 2 คำคือ ศิลปะ และ หัตถกรรม โดยศิลปะ ที่นำมาใช้กับหัตถกรรมนั้น จะหมายถึง ศิลปะ ที่เป็นการประยุกต์ศิลป์ ซึ่งเป็นการนำความรู้ความสามารถเชิงศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความประสงค์ของผู้อื่น มิได้สนองตอบความรู้สึคนึกคิด และอารมณ์ของผู้ผลิตแต่ฝ่ายเดียว ศิลปะลักษณะนี้อาจทำด้วยมือหรือเครื่องจักรก็ได้ ขณะที่หัตถกรรมหมายถึง งานที่สร้างขึ้นจากฝีมือและภูมิปัญญาของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ต่อมาได้พัฒนางานหัตถกรรมให้สวยงามน่าใช้และมีคุณค่าทางสุนทรียภาพควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย ซึ่งต้องใช้องค์ประกอบทาง ศิลปะ มาสร้างสรรค์ทำให้งานหัตถกรรม บางชิ้นกลายเป็นศิลปหัตถกรรม กล่าวโดยสรุป งานศิลปหัตถกรรม จึงเป็นงานที่ทำด้วยมือที่ผู้สร้างใช้ความรู้ความสามารถเชิงศิลปะมาเสริมให้งานหัตถกรรมสวยงามน่าใช้กลายเป็นความงดงามที่เกิดขึ้นกับหัตถกรรมนั้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2538 : 11-29)

ลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่น ส่วนมากจะได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยการบอกเล่าแบบมุขปาถะ แบบพ่อสอนลูก เพื่อนบ้านสอนเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าการเรียนในห้องเรียน หรือถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ และกรรมวิธีนั้นๆจะต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ จนเมื่อได้รูปแบบ และกรรมวิธีในการผลิตที่ลงตัว คือสามารถใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุด สิ่งเหล่านี้เป็นความสามารถที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มิใช่การลอกเลียนแบบหรือได้รับอิทธิพลมาจากถิ่นอื่น ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน “ช่าง” ผู้ผลิตงานจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง และมีลักษณะเฉพาะต่างจากศิลปินและช่างประเภทอื่นๆซึ่ง วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2538 : 41-45) กำหนดลักษณะสำคัญของช่างพื้นบ้านไว้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ช่างพื้นบ้านเป็นช่างที่ไม่ได้รับการศึกษาจากสถาบันอย่างเป็นระบบ คือ เป็นช่างชาวบ้านที่ฝึกหัดทำงานช่างมาจากบรรพบุรุษในครอบครัวของตนหรือฝึกหัด ฝึกฝน จากเพื่อนบ้านในหมู่บ้านของตนตามประเภทงานหัตถกรรมที่สนใจ และสืบทอดด้วยการบอกกล่าวหรือเรียกว่า มุขปาฐะ และใช้การจดจำมากกว่าจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

2. ความสามารถพิเศษของช่างพื้นบ้านเกิดจากการฝึกฝนจนมีฝีมือสูง แต่ไม่ได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์อย่างศิลปิน ทั้งนี้เพราะงานศิลปหัตถกรรมของช่างพื้นบ้านจะอยู่ในกรอบของขนบประเพณี ความเชื่อ และวิถีของชุมชน ทำให้ช่างพื้นบ้านทั่วไปสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ เป็นเหตุให้ช่างพื้นบ้านส่วนมากแสดงออกในความละเอียดและประณีตของผลงาน

3. ช่างพื้นบ้านจะไม่เขียนชื่อลงบนผลงานของตน เนื่องจากงานศิลปหัตถกรรมสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอย ซื้อมขาย แลกเปลี่ยน หรือทำการว่าจ้าง ดังนั้นความเป็นเจ้าของหรือผู้รับผิดชอบผลงานจึงไม่มีเช่นในลักษณะของศิลปิน ที่มักจะเซ็นชื่อกำกับไว้บนผลงาน

ด้วยเหตุนี้การศึกษาลวดลายพื้นถิ่นล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุทางการเกษตร ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวงานหัตถกรรมจากช่างพื้นบ้านผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ที่ฝึกหัดทำงานช่างมาจากบรรพบุรุษ อยู่ในกรอบของขนบประเพณี ความเชื่อ และวิถีของชุมชน เพื่อประโยชน์ใช้สอย ซื้อมขาย แลกเปลี่ยน ซึ่งปัจจุบันหมู่บ้านถวาย จ. เชียงใหม่ เป็นแหล่งแกะสลักที่ดำรงวิชาชีพแกะสลักและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในจังหวัดเชียงใหม่

โดยในการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายแกะสลักพื้นถิ่นล้านนาผู้วิจัยได้ใช้กรอบการศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของ มารุต อัมรานนท์ (2543 : 52-57)เป็นแนวทางในการศึกษาถึงรายละเอียดของงานหัตถกรรม ได้แก่

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ในการทำและการนำไปใช้ ของงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก
2. ศึกษาแหล่งกำเนิด และแหล่งผลิตของงานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก
3. ศึกษาลวดลายหัตถกรรมไม้แกะสลักและวิวัฒนาการความเป็นมาของการสร้างสรรค์งาน รวมถึงลักษณะรูปทรงการผลิตที่ชาวบ้านผลิตขายในปัจจุบัน
4. ศึกษาวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานหัตถกรรม
5. ศึกษากรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่การนำเอาวัตถุดิบ ที่แปรรูปอย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปผ่านขั้นตอนและวิธีการแกะสลัก ไม้
6. ศึกษาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ และเกี่ยวข้องกับขั้นตอนและกระบวนการต่างๆในการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

2.3.2 แนวทางการสืบสานศิลปหัตถกรรม

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2532:129) ได้ให้แนวทางในการสืบสานและดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมไว้ว่าท้องถิ่นใด ที่สามารถนำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึกได้ จึงเท่ากับเป็นเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสืบทอด และฟื้นฟูฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่เดิมแล้วแต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าที่ระลึก ก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อ รวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้กับแรงงานในท้องถิ่นซึ่งว่างงาน หรืออาจว่างงานในฤดูเก็บเกี่ยว โดยสรุปจึงนับเป็นการพัฒนา ชนบทที่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริธัญญ์ ศิริพันธ์บุปผา (2549 : 105) เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกกับงาน หัตถกรรมของกลุ่มชนชาวไทยอื่นๆที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นต่อไป เพื่อเป็นการยกระดับงานหัตถกรรมสู่ ระดับสากลและเพื่อเป็นการดำรงไว้ วิบูลย์ สีสวรรณ (2532:129) ทำให้เห็นแนวทางในการ เปลี่ยนแปลง และการปรับตัวงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้เข้ากับตลาดปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวทางที่ จะทำให้งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสามารถดำรงอยู่ได้ และเป็นการสืบทอดฟื้นฟูศิลปหัตถกรรม พื้นบ้านดั้งเดิมเพื่อไม่ให้เกิดการสูญหาย รวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับแรงงานในท้องถิ่น โดยส่งเสริมและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึก

ด้วยเหตุนี้การศึกษาตลาดลายพื้นถิ่นล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุทางการ เกษตรกรรมศึกษางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก หมู่บ้านถวาย จ.เชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่พัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกกับงานหัตถกรรมให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึกและตรงกับตลาด ปัจจุบัน และเป็นการสืบทอดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านรวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับ แรงงานในท้องถิ่น

2.3.3 งานไม้แกะสลัก

กรมศิลปกรรม (2537 : 171-181) กล่าวว่า งานช่างแกะสลักเป็นงานช่างไทยที่มีมาแต่ โบราณ งานศิลปกรรมที่เกี่ยวกับการแกะสลักไม้มีกรรมเรียกว่า เครื่องไม้จำหลัก นับว่าเป็นงานศิลปะ ไทยที่อยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาช้านาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แต่ไม้เป็นวัสดุที่เสื่อมสลายดังนั้น ศิลปะที่ทำด้วยไม้ดังกล่าวจึงไม่เหลือให้เป็นหลักฐานในปัจจุบัน

ช่างแกะสลัก ก็คือ ช่างที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบลวดลายและสามารถ ถ่ายทอดรูปแบบและลวดลายนั้นด้วยการใช้เครื่องมือและของมีคมแกะสลักลงบนเนื้อวัสดุ เช่น ไม้ หิน โลหะ เซรามิก และบนวัสดุของอ่อน เช่น ผลไม้ หรือหัวของพืช ทำให้เกิดลวดลายและภาพมีแสงเงา และระยะเกิดความสูงต่ำภายในภาพ ซึ่งสัมผัสได้ด้วยมือและสายตา เป็นภาพสามมิติ อีกทั้งช่างต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องตัวลายและภาพจึงจะสามารถทำการแกะสลักไม้เพราะการแกะสลักนั้น คือ กระบวนการที่ช่างต้องใช้เครื่องมือทำการขุด ตัด ท่อน แล้วแกะเอาเนื้อวัสดุออก ซึ่งช่างต้องใช้ความ ประณีต อีกทั้งยังต้องรู้เทคนิคและวิธีการใช้เครื่องมือ เพื่อเวลาแกะสลักไม้จะได้ไม่บิ่นและหลุด และ ช่างควรรู้วิธีการประดิษฐ์เครื่องมือ คือ สว่าน และลับให้คมอยู่เสมอ เพื่อเวลาแกะสลักจะทำให้งานที่ ออกมานั้นมีความสวยงาม เพราะคมสว่านประกอบกับความสามารถในฝีมือช่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของงานแกะสลัก

1. แบบภาพลอยตัว เช่น เกี่ยวกับการประติมากรรม เช่น ภาพพระพุทธรูปทั้งองค์ ซึ่งสามารถมองได้ทุกด้าน
2. แบบภาพนูนสูง หรือภาพครึ่งซีก เป็นภาพที่มองเห็นเพียงครึ่งเดียวจากภาพเต็มตัว เช่น การแกะสลักลงบนแผ่นไม้แต่มีลักษณะนูนสูงเห็นเพียงสามด้าน
3. แบบภาพนูนต่ำ หรือเรียกกันหมู่ช่างว่า ภาพหน้าจันทร์ คือ ภาพที่มองเห็นเฉพาะหน้าตรงเท่านั้น เพราะภาพจะนูนขึ้นมาเพียงเล็กน้อย

วัสดุงานไม้แกะสลัก ที่นิยมใช้ในการแกะสลัก คือ ไม้สัก เพราะไม้สักเป็นไม้ที่ไม่แข็งเกินไปสามารถใช้เครื่องมือแกะสลักได้ง่าย ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ไม่หดตัวมากนัก เมื่อแกะสลักจะไม่ทำให้เสียรูปทรงและยากแก่การทำลายจากการกัดกินของปลวก

เครื่องมือช่างแกะสลัก

สิ่วหน้าตรง ใช้สำหรับตอกเดินเส้นในแนวตรงและขุดพื้น ซึ่งมีหลายขนาด

สิ่วหน้าโค้ง โค้งเล็บมือ ใช้สำหรับตอกเดินเส้นในส่วนที่เป็นเส้นโค้งและใช้ปาดแต่งแกะแรลาย

สิ่วปากเลี้ยว ลักษณะสิ่วเป็นมุมเฉียงไปข้างใดข้างหนึ่งและมีเป็นคู่คือเลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวา

ภาพที่ 2.21 สิ่วแกะสลักไม้ชนิดต่างๆ

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ 2 /10/ 2554

ค้อนไม้ คือ ค้อนที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้แก่นมะขาม ขนาดผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-6 นิ้ว เหตุที่ต้องใช้ค้อนไม้เพราะไม่ทำให้ด้ามสิ่วเสียหายและสามารถควมคุมน้ำหนักไม้ อีกทั้งยังเบามือ

อุปกรณ์ในการลับสิ่ว คือ หิน ต้องใช้หิน 3 ชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. หินธรรมชาติ

3. หินละเอียดหรือหินลับมีดโกน

ขั้นตอนและวิธีการแกะสลักไม้

1. กำหนดรูปแบบและลวดลาย นับเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการออกแบบ และต้องรู้จักลักษณะแกะไม้ที่จะนำมาแกะสลัก เช่น ทางไม้หรือเสี้ยนไม้ที่สวนกลับไปกลับมา สิ่งเหล่านี้ช่างแกะสลักจะต้องศึกษาหาความรู้และแบบงานแกะสลักต้องเป็นแบบที่แท้จริง

2. การถ่ายแบบลวดลายลงบนพื้นไม้ นำแบบที่ออกแบบไว้มาพินึกลงบนไม้ หรือนำมาตอกสลักกระดาษแข็งต้นแบบให้โปร่ง เอาลวดลายไว้และนำมาวางทาบบนพื้นไม้ที่ทาด้วยน้ำขาว หรือน้ำแป้งเปียกไว้แล้วทำการตบด้วยลูกประคบดินสอพองหรือฝุ่นขาวให้ทั่ว แล้วนำกระดาษต้นแบบออกจะปรากฏลวดลายที่พื้นผิวไม้

3. การโกนหุ่นขึ้นรูป คือ การตัดทอนเนื้อไม้ด้วยเครื่องมือช่างไม้และเครื่องมือแกะสลัก แล้วแกะเนื้อไม้เอาส่วนที่ไม่ต้องการออกให้ไม้นั้นมีลักษณะรูปร่างที่ใกล้เคียงกับแบบเพื่อให้เกิดรูปทรงตามต้องการ มีความชัดเจนตามลำดับเพื่อจะนำไปแกะสลักลวดลาย

การโกนภาพ เช่นการแกะภาพลอยตัว ช่างจะต้องโกนหุ่นให้ใกล้เคียงกับตัวภาพ

4. การแกะสลักลวดลาย คือ การใช้ส่วที่มีความคมมีขนาดและหน้าของส่วต่างๆ เช่น ส่วหน้าตรง หน้าโค้ง และค้อนไม้ เป็นเครื่องมือในการแกะสลัก เพื่อทำให้เกิดลวดลายซึ่งต้องใช้ค้อนไม้ในการตอกและใช้ส่วทำการขุด การปาดและการแกะสลักทำให้เกิดความงามตามรูปแบบที่ต้องการ

การขุดพื้น คือการตอกส่วเดินเส้น โคนใช้ส่วที่พอดีกับเส้นรอบนอกของตัวลาย เพื่อเป็นการคัดโค้งของลวดลายส่วนใหญ่ทั้งหมดก่อนโดยใช้ค้อนตอก เวลาตอกก็ควบคุมน้ำหนักให้เหมาะสมมาเสมอเพื่อคมส่วจะได้จมลึกในระยะที่เท่ากันแล้วจึงทำการใช้ส่วหน้าตรงขุดพื้นที่ไม่ใช่ตัวลายออกให้หมดเสียก่อน ขุดชั้นแรกขุดตื้นๆก่อน ถ้าพื้นยังไม่ลึกพอก็ตอกซ้ำอีกแล้วจึงขุดต่อไปเพื่อให้ได้ช่องไฟที่โปร่ง ถ้าต้องการนำลวดลายแกะสลักนั้นไปประดับในที่สูงก็ต้องขุดพื้นให้ลึกพอประมาณเพราะมองไกลๆจะได้เห็น

การแกะยกชั้น หลังจากทำการขุดพื้นแล้วก็แกะยกชั้นจัดตัวลายที่ซ้อนชั้นกันเพื่อให้เห็นโคมลายชัดเจน ซึ่งก้าวก่อกันในเชิงของการผูกลายเพื่อปรับระดับความสูงต่ำของแต่ละชั้นมีระยะ

ภาพที่ 2.22 การแกะสลัก

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ 2 /10/ 2554

2.3.4 สภาวะผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก

ส่วนพัฒนาและกระจายผลิตภัณฑ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (อ้างอิงใน [www.Siamwoodcarving .com](http://www.Siamwoodcarving.com) 27/05/2554) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลักประเภทของใช้และเครื่องประดับตกแต่งของไทย มีการผลิตสืบทอดกันเป็นเวลานานแล้ว โดยเดิมเป็นการผลิตเพื่อใช้สอยในครัวเรือนเป็นหลัก แต่ปัจจุบันมีการผลิตที่มีความหลากหลายมากขึ้น มีการพัฒนาปรับปรุงการผลิตด้านการนำเครื่องทุนแรงมาใช้ในบางขั้นตอนการผลิต ส่งผลให้การผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ ได้กลายมาเป็นอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับครอบครัวเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะครอบครัวชนบทและยังสามารถขยายการผลิตออกไปเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่สามารถผลิตได้ครั้งละมาก ๆ จนสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ นำรายได้เข้าประเทศโดยรวมปีละไม่ต่ำกว่าหนึ่งหมื่นล้านบาท

ผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก นับเป็นสินค้าในหมวดของตกแต่งบ้านที่ได้รับความนิยมค่อนข้างสูงในการมอบให้เป็นของขวัญที่ระลึกในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันปีใหม่ วันเกิด วันขึ้นบ้านใหม่และโอกาสอื่น ๆ อีกมาก แหล่งผลิตใหญ่อยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ นครสวรรค์ รวมถึงภาคกลางที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและกรุงเทพฯ

2.3.4.1 สภาวะการตลาด

ตลาดภายในประเทศการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ๆ สำหรับตลาดในประเทศนั้นมี 2 ลักษณะคือ ตลาดขายปลีกและตลาดขายส่ง โดยแหล่งจำหน่ายที่สำคัญในประเทศในลักษณะขายปลีก คือ แหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัดสวนจตุจักร และสวนลุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไนท์พลาซ่า ขณะที่แหล่งตลาดขายส่งที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งผลิตสำคัญในภาคเหนือและภาคกลาง เช่น ในซอยประชานมิตร ในกรุงเทพฯ เป็นต้น รวมถึงตลาดนัดสวนจตุจักรและสวนลุมไนท์พลาซ่า

2.3.4.2 ตลาดส่งออก

ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ตลาดคือ ตลาดหลัก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น และตลาดใหม่ ได้แก่ ตะวันออกกลาง แอฟริกา และเอเชีย

หากได้วิเคราะห์ภาพรวมของการส่งออกเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการตลาด พบว่า ภาพรวมของการส่งออกสินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ ของไทยอยู่ในภาวะทรงตัว จากสถิติตัวเลขมูลค่าการส่งออกเปรียบเทียบในราย 3 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยปี 2546 มูลค่าการส่งออกประมาณ 10,500 ล้านบาท ปี 2547 มูลค่า 10,900 ล้านบาท และในปี 2548 มูลค่า 10,100 ล้านบาท คาดว่าในช่วงปี 2549 และช่วงเวลาที่เหลือน่าจะขยายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ประเทศลูกค้าที่สำคัญ เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่นและแคนาดา เป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ประชาชนมีงานทำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีรายได้สูง ส่งผลต่อเนื่องให้มีการใช้จ่ายใช้สอยเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องประดับบ้าน ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ เพิ่มสูงตามไปด้วย นอกจากนี้โดยส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่ผู้ประกอบการไทย เข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคต่างชาติได้รู้จักสินค้า ผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริม จัดแสดงสินค้า จำหน่ายสินค้า OTOP อย่างต่อเนื่องในไทย ส่งผลให้สินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และ ไม้แกะสลักเป็นที่รู้จัก และมีช่องทางการจำหน่ายมากขึ้นด้วย จากเหตุผลดังกล่าวจึงคาดว่า จะสามารถส่งออกสินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลักเป็นมูลค่าประมาณ 11,000 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2549

เนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ จัดเป็นสินค้าหัตถกรรมหรือสินค้า OTOP ประเภทหนึ่ง ดังนั้นแนวโน้มหรือสภาวะตลาดของสินค้า OTOP จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับสินค้าไม้และไม้แกะสลัก ฯ ด้วย ซึ่งจากรายงานสรุปสภาวะของกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ เมื่อเดือนมีนาคม 2549 ได้จัดลำดับผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีการส่งออกได้ 16 ลำดับ

จากข้อมูลพบว่า ผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ อยู่ในลำดับที่ 7 และ 8 ของการจัดลำดับผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มียอดการส่งออกมากที่สุด 16 ลำดับ โดยมียอดการส่งออกสินค้า OTOP ในช่วงเดือนมกราคม - ธันวาคม 2548 มีมูลค่า 973 ล้านบาทหรือร้อยละ 11.4 และเมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของการส่งออกใน 4 กลุ่มสินค้า OTOP พบว่า สินค้าสมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม มีอัตราขยายตัวอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย ของใช้และของตกแต่งบ้าน (รวมผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ฯ) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลอีกอันหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงสถานะการตลาดและแนวโน้มสินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการศึกษาหาแนวโน้มตลาด เพื่อการวางแผนการผลิตสินค้าประเภทนี้ได้ โดยดูจากข้อมูลการจำหน่ายสินค้า OTOP ในงานแสดงสินค้า OTOP to The world ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2548 รายละเอียดดังนี้

สินค้าที่ได้รับความสนใจสั่งซื้อมากที่สุด ได้แก่ กระจกทอง เบือกไขว้จิตร ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์ไม้ ดอกไม้ประดิษฐ์ / กระดาษสา เซรามิค เบญจรงค์ ผลิตภัณฑ์สปา เคหะสิ่งทอ จักสาน ฯลฯ

สินค้าจำหน่ายปลีก ที่ได้จำหน่ายมากที่สุด ผลิตภัณฑ์ไม้ เคหะสิ่งทอ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์สปา เซรามิค เบญจรงค์ ผลิตภัณฑ์โลหะ ดอกไม้ประดิษฐ์ / กระดาษธรรมชาติ

ประเทศที่มีการสั่งซื้อมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี ฮังการี กาตาร์ ไต้หวัน และจีน

สินค้าที่ได้รับการสั่งซื้อมากที่สุด แยกตามภูมิภาค ได้แก่ ยุโรป เอเชีย ตะวันออกกลาง อเมริกาเหนือแอฟริกา

จากการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออกในปี 2549 และแนวโน้มในปีต่อ ๆ ไปนั้น ทำให้ทราบข้อมูลสำคัญในการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก รวมถึงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอื่น ๆ ที่น่าจะมีแนวโน้ม ตรงกับความต้องการของตลาดทั่วไปทั้งในประเทศ และต่างประเทศในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ (มีลักษณะใด ลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะ)

1. มีแนวโน้มด้านแฟชั่นและสไตล์
2. ง่ายต่อการใช้สอย หรือมีลักษณะแนวโน้มที่น่านิยมใช้ อาทิ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
3. มีมูลค่าเพิ่มสูง (High value – added products)
4. มีลักษณะเฉพาะ (Unique) ซึ่งได้รับการออกแบบให้มีคุณภาพสูง
5. มีคุณสมบัติในความรู้สึกสบาย ๆ อบอุ่นและน่ารัก
6. มีศิลปะสูง
7. มีประโยชน์ใช้สอยพิเศษ (Special Functions)

2.3.4.3 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ

ปัจจุบันสินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก รวมถึงสินค้าหัตถกรรมอื่น ๆ ของไทยจะมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเพิ่มขึ้นตามลำดับ แต่สินค้าในกลุ่มหัตถกรรมยังต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ เช่น

อัตราค่าจ้างแรงงานในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตเริ่มจำกัดและเริ่มหายากให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาเทคนิคการผลิตที่ทันสมัยยังไม่เร็วเท่าที่คว

ขาดข้อมูลความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

คู่แข่งชั้นในตลาดส่งออก มีความได้เปรียบในด้านค่าแรงที่ต่ำกว่า และมีวัตถุดิบไม้ มีความอุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพ (ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะค่า ไม้มะม่วงและไม้กระถ่อน)

คู่แข่งชั้นในตลาดส่งออกมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีจุดเด่นในส่วนของการออกแบบที่ทันสมัย และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้ผลิต ผู้ประกอบการไทย จึงควรต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น

ดำเนินงานโดยใช้ยุทธศาสตร์ Value creation ที่เป็นการใช้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของไทยในส่วนของการผลิตที่สืบทอดภูมิปัญญากันมาสร้างสรรค์สินค้า เพื่อให้สินค้ายากต่อการลอกเลียนแบบและมีคุณค่า จนสามารถสร้างราคาให้สูงได้ จนยากที่คู่แข่งจะขายตัดราคา

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทย ควรร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในส่วนของการศึกษาวิจัยแนวโน้มความต้องการของตลาด ต่อสินค้าผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลักฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาคุณภาพ รูปแบบ และปริมาณการผลิตของผู้ผลิต ผู้ประกอบการไทย ให้ตรงกับความต้องการของตลาดกลุ่มเป้าหมาย และควรต้องศึกษาระบบโครงสร้างตลาดสินค้า ผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลักฯ รวมถึง ตลาดสินค้าหัตถกรรมอื่น ๆ ในกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายด้วย อย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางในการติดต่อการค้าระหว่างไทย และประเทศคู่ค้าในอนาคต โดยทั้งนี้ หากไทยสามารถขยายตลาดผลิตภัณฑ์ไม้ และไม้แกะสลักในประเทศกลุ่มเป้าหมาย ได้อย่างกว้างขวางแล้ว ย่อมเปิดโอกาสให้การส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทยประเภทอื่น ๆ มีโอกาสเจาะตลาดประเทศเหล่านั้นในปริมาณ และมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างโอกาสในการนำรายได้เข้าประเทศเพิ่มขึ้น ในรูปของเงินตราต่างประเทศแล้ว ยังเป็นการส่งผลต่อเนื่อง ถึงการจ้างงานในอุตสาหกรรมหัตถกรรมไทย และช่วยลดการอพยพแรงงานชนบทเข้าสู่เมืองหลวงด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพที่มั่นคงขึ้นในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัสดุในท้องถิ่น และช่วยสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของไทยที่แสดงออกมาในรูปของงานหัตถกรรมอีกด้วย

2.3.5 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก (ทรงกลด จารุสมบัติ, มก.-ธ.ก.ส. 2550:41)

1. ขอบข่าย

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ มก. - ธ.ก.ส. นี้ครอบคลุมเฉพาะไม้แกะสลักที่ทำหรือประดิษฐ์ขึ้นสำหรับใช้เป็นของที่ระลึกหรือวัตถุมงคล

2. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มก. - ธ.ก.ส. มีดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม้แกะสลัก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากการนำไม้ทั้งชิ้นหรือไม้หลายชิ้นต่อกันมาแกะสลักให้มีลวดลายตามที่กำหนด อาจลงสี เคลือบสี หรือเคลือบผิวด้วยก็ได้

3. ชนิด

ชนิดของไม้แกะสลัก เช่น ไม้ที่แกะสลักหรือการนำไม้หลายชิ้นมาทำการต่อกัน แล้วนำมาทำการแกะสลัก เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ

4. คุณลักษณะที่ต้องการ

4.1 ลักษณะทั่วไป

1. ต้องประณีตสวยงาม ไม่แตกหรือร้าวมีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสมกับแต่ละผลิตภัณฑ์

2. ต้องไม่มีรา และร่องรอยการเจาะกัดกินของแมลงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดตลอดชิ้นงาน

4.2 การประกอบ รอยต่อต้องประณีตเรียบร้อยติดแน่น คงทน ไม่มีรอยแตกรอยร้าว หรือรอยตำหนิ

4.3 ลวดลาย (ถ้ามี) ต้องประณีต สม่่าเสมอ การต่อลวดลายต้องแนบเนียน และถูกต้องตลอดชิ้นงาน

4.4 สี (ถ้ามี) ต้องเรียบ สม่่าเสมอ ไม่เป็นเม็ด และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ

4.5 การเคลือบผิว (ถ้ามี)

ต้องเรียบสม่่าเสมอ ไม่เป็นเม็ด เป็นคราบ หรือหนาเกินไปจนทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงาม เมื่อตรวจสอบโดยวิธีให้คะแนนตามข้อ 8.1 แล้ว ต้องได้คะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะจากผู้ตรวจสอบทุกคนไม่น้อยกว่า 3 คะแนน และไม่มีลักษณะใดได้ 1 คะแนน จากผู้ตรวจสอบคนใดคนหนึ่ง

5. การบรรจุ

หากมีการบรรจุให้บรรจุไม้แกะสลักในภาชนะบรรจุที่สะอาด แห้ง เรียบร้อย และสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับไม้แกะสลักได้

6. เครื่องหมายและฉลาก

ที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุไม้แกะสลักทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

1. ชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ เช่น ช้างไม้แกะสลัก องค์จุฑาภรณ์เทพ
2. ขนาดหรือมิติ
3. เดือน ปีที่ทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ 4. ข้อเสนอแนะในการใช้และการดูแลรักษา ท่านนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน
ในกรณีใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

7. การชักตัวอย่างและเกณฑ์การตัดสิน

7.1 รุ่นในที่นี้ หมายถึง ผลิตภัณฑ์จากแถววัลย์ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายใน
ระยะเวลาเดียวกัน

7.2 การชักตัวอย่างและเกณฑ์การตัดสิน ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่
กำหนดต่อไปนี้

7.2.1 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับทดสอบการใช้งาน การ
บรรจุและเครื่องหมายและฉลาก ใช้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน 5 ตัวอย่าง เมื่อ
ตรวจสอบแล้วทุกตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4.8 ข้อ 5 และข้อ 6 จึงจะถือว่าไม้แกะสลักรุ่นนั้น
เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

7.2.2 การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป
การประกอบ ลวดลาย สี และการเคลือบผิว ให้ใช้ตัวอย่างที่ผ่านการตรวจสอบตามข้อ 7.2.1 แล้ว
จำนวน 5 ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4.1 ถึงข้อ 4.7 จึงจะถือว่าไม้
แกะสลักรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

7.3 เกณฑ์ตัดสิน

ตัวอย่างไม้แกะสลักต้องเป็นไปตามข้อ 7.2.1 และข้อ 7.2.2 ทุกข้อ จึงจะถือว่า
ไม้แกะสลักรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มก. – ธ.ก.ส.

8. การทดสอบ

8.1 การทดสอบลักษณะทั่วไป การประกอบ ลวดลาย สี และการเคลือบผิว

1. ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการ
ตรวจสอบไม้แกะสลักอย่างน้อย 5 คน แต่ละคนจะแยกกันตรวจและให้คะแนนโดยอิสระ

2. หลักเกณฑ์การให้คะแนนเป็นไปตามตาราง

8.2 การทดสอบ การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลากให้ตรวจพินิจ

2.4 การออกแบบของที่ระลึก

2.4.1 ของที่ระลึก

ในปัจจุบันการออกแบบสร้างสรรค์ของที่ระลึก เป็นงานศิลปะในลักษณะประยุกต์หรือที่
เรียกว่า “ประยุกต์ศิลป์ หรือ ศิลป์ประยุกต์” มิใช่เป็นการสร้างงานจิตรศิลป์ที่ถือว่าเป็นศิลปะ
บริสุทธิ์ (Pure Art) ที่เป็นงานสร้างสรรค์ออกมาเพื่อความงาม ความประณีตละเอียดอ่อน อัน
ก่อให้เกิดอารมณ์ความซาบซึ้งสะท้อนใจ และเกิดความประทับใจ มีค่าสูงส่งต่อจิตใจมนุษย์ ซึ่งผู้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะนี้ จะถ่ายทอดชีวิตจิตใจลงในผลงานปรากฏออกมาเป็นลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินแต่ละคน แต่งานประยุกต์ศิลป์หรือศิลป์ประยุกต์ เป็นลักษณะที่มนุษย์นำเอาวัสดุและเรื่องราวต่าง ๆ มาผสมผสานกลมกลืน ประยุกต์ดัดแปลงสร้างสรรค์ขึ้นให้มีคุณค่าทางความงามทางการใช้สอยให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน การสร้างงานด้านนี้ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค กาลเวลา สมัยนิยม และองค์ประกอบอื่นๆอีกหลายประการ ดังนั้น เรื่องราวของการออกแบบของที่ระลึก จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการ แนวทาง ความนึกคิด การจัดรวมรวม การจัดลำดับ การเลือก และความเริ่ม โดยมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่จะสร้างอยู่ที่ประโยชน์ใช้สอยหรือประโยชน์ในการตกแต่งเป็นสำคัญ และให้มีรูปลักษณะของสิ่งที่จะสร้างเป็นสื่อหรือสัญลักษณ์ที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย เร้าใจ มีความเหมาะสม กะทัดรัด มีความเป็นระเบียบ และมีความสวยงามเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันงานศิลปหัตถกรรมแต่ละท้องถิ่นได้กลายเป็นของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ด้วยกลายเป็นค่านิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่จะต้องซื้อหาสินค้าของที่ระลึกเพื่อเป็นของตนเองและของฝากญาติมิตรกันทุกครั้งที่มีโอกาส จึงเกิดเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่มีฝีมือถึงกับ กลายเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่กันทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นแหล่งขายปลีกขายส่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในตัว (ประเสริฐ ศิลรัตน์ .2531:64-65) ฉะนั้นท้องถิ่นใด ที่สามารถนำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึกได้ จึงเท่ากับเป็นการสืบทอดศิลปหัตถกรรม และฟื้นฟูฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่เดิมแล้วแต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ 2532 : 129)

ความหมายของ “ของที่ระลึก”

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้เป็นแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดความคิดถึงนึกถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สื่อที่ใช้หวังผลด้านความทรงจำ ในสิ่งที่ผ่านไปในอดีต กลับมากระจำชัดในปัจจุบัน

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สัญลักษณ์ใช้แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อกระตุ้นเตือนหรือให้นึกถึงอยู่เสมอ

นอกจากนี้อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามแต่โอกาสนั้นๆ เช่น ถ้ามอบให้เนื่องในวันเกิด วันแต่งงาน วันปีใหม่ เรียกว่า ของขวัญ ถ้ามอบให้ผู้รักและนับถือเรียกว่า ของกำนัล และถ้างานศพ เรียกว่า ของชำร่วย หรือของแถมพก เป็นต้น (ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2531 : 2-4) แม้ว่า ของที่ระลึกจะถูกเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ แต่ในความหมายที่แท้จริง คือ การกระตุ้นเตือนให้เกิดความทรงจำซึ่งอยู่ในขอบข่าย ของที่ระลึก นั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดแบ่งประเภทของที่ระลึก

การจัดแบ่งประเภทของที่ระลึกในลักษณะนี้ เป็นการจัดแบ่งโดยถือเอาเป้าหมายการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้เป็นสำคัญ คือ

1. ของที่ระลึกประเภทของบริโภค คือ ของที่ระลึกที่อยู่ในรูปลักษณะของอาหาร ทั้งนี้เนื่องจากอาหารเป็นปัจจัยสำคัญในการยังชีพ ถูกนำมามอบให้กันซื้อขายแลกเปลี่ยนในรูปแบบของขวัญ ของชำร่วย ของที่ระลึก ฯลฯ เช่น เค้ก กระเช้าผลไม้ ขนมต่างๆ เครื่องกระป๋อง ของหวานที่บรรจุกล่อง ฯลฯ อาหารเป็นสิ่งหรือของบริโภคที่ไม่สามารถเก็บได้นาน อาหารจึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับว่าเป็นของที่ระลึกดังสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นถาวรวัตถุอื่นๆ

2. ของที่ระลึกประเภทประโยชน์ใช้สอย เครื่องมือเครื่องใช้ก็เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ บางชนิดถูกประดิษฐ์ขึ้นอย่างเป็นพิเศษต่างจากรูปแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งด้วยสีลวดลาย การใช้วัสดุที่ทรงคุณค่า ฯลฯ เครื่องมือเครื่องใช้นั้นมักจะถูกนำไปเป็นของที่ระลึก และระดับมากกว่าการนำไปใช้ เครื่องใช้ไม้สอยที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของใช้ในอดีต เช่น นาฬิกา โคมไฟ ตะเกียง ฯลฯ ที่เห็นตามร้านขายของเก่าหรือร้านขายของที่ระลึกแก่ชาวต่างชาติ แม้กระทั่งอาวุธ เช่น ดาบ หอก โล่ และอื่นๆ ปัจจุบันก็กลายเป็นของที่ระลึกไปแล้ว

3. ของที่ระลึกประเภทประโยชน์ตกแต่ง สิ่งที่เป็นประโยชน์ในด้านตกแต่ง มักจะถูกสร้างเพื่อตอบสนองต่อจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งของที่ระลึกประเภทนี้มีทั้งที่ใช้ในการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ เครื่องประดับ ตกแต่งอาคาร ตกแต่งสถานที่ พิธีการ ฯลฯ

4. ของที่ระลึกประเภทวัตถุทางศิลปะ ส่วนใหญ่สร้างสรรค์ขึ้นโดยศิลปินออกแบบและสร้างขึ้นโดยคนเดียว เพื่อแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก อันเป็นความงามและความพึงพอใจมากกว่าเพื่อประโยชน์ใช้สอยทางการซื้อขายแลกเปลี่ยน ภายหลังภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ศิลปินหันมาผลิตสร้างผลงานเพื่อซื้อขายกันมากขึ้น และผลงานมักนำไปใช้ประโยชน์ในการตกแต่งมากกว่าประโยชน์อย่างอื่น

ลำดับขั้นตอนการออกแบบของที่ระลึก

1. กำหนดรูปแบบ คือกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นในเรื่องรูปแบบว่าจะมีแนวโน้มไปในลักษณะใด เช่น ในลักษณะตามประเพณีนิยม หรือความนิยมเฉพาะท้องถิ่นของภูมิภาค หมู่บ้าน ฯลฯ หรือตามสมัยนิยม

2. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ออกแบบควรเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบให้มีความสอดคล้องกับความเป็นสิ่งนั้นอย่างแท้จริง เช่น ประวัติเรื่องราวรายละเอียด รูปภาพ หลักฐานเอกสารตีพิมพ์

3. สืบราค่านิยม อาจหมายถึง ความสนใจ ความพึงพอใจ ความชอบ ความนิยม ความต้องการ สิ่งเหล่านี้มนุษย์ยึดถือไว้สำหรับเป็นแนวทางในการใช้เลือกหรือแนวทางในการจัด ผู้ที่สร้างสรรค์ต้องใช้การสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริโภค

เอก: สร้างสรรค์ต้องใช้การสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริโภคให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การจับประเด็นสำคัญของข้อมูลเพื่อกำหนดรูปแบบ ผู้ออกแบบจะต้องนำมาคัดเลือกกลั่นกรองเอาเฉพาะช่วงตอนที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อย้ายทอดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการจับประเด็นในข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบยกย้าในด้านใด

5. กำหนดคุณค่าและการนำไปใช้ การจับประเด็นของข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเรื่องราว เพื่อกำหนดถ่ายทอดเป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับค่านิยมนั้น สามารถกระตุ้นเร้าทางความรู้สึกให้เกิดความประทับใจอันเป็นคุณค่าทางความรู้สึกหรือคุณค่าภายใน

ข้อควรคำนึงถึงในด้านการผลิตและการตลาด

ข้อควรคำนึงถึงในด้านการผลิตและการตลาด ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2531 : 74) กำหนดไว้ว่า

1. ของที่ระลึกนั้นจำเป็นหรือมีค่านิยมหรือไม่ใช้ประโยชน์ได้หรือเปล่า
2. ของที่ระลึกนั้นผลิตขึ้นมาได้ง่ายหรือไม่ วัสดุที่จะนำมาประดิษฐ์นั้นมีอยู่พอเพียงและหาได้ยากง่ายประการใด
3. จะใช้วัสดุอะไร สีอะไร
4. การนำออกโชว์ การขนส่ง ทำได้ง่ายหรือเปล่า จะต้องจัดใส่หีบห่อหรือต้องระมัดระวังเป็นพิเศษประการใด
5. วัตถุดิบอะไร ขึ้นส่วนมากน้อยเพียงไหน ต้องใช้เครื่องมืออะไร ออกแบบแล้วผลิตได้หรือไม่ จะผลิตให้ถูก มีคุณสมบัติดีและรวดเร็วขึ้นได้อย่างไร
6. จะซื้อวัสดุได้หรือไม่ ควบคุมคุณภาพได้อย่างไร จะใช้วัสดุอะไรแทนกันได้กันได้
7. ตลาดสินค้าของที่ระลึกนั้นสำหรับคนไทยหรือคนต่างชาติ
8. ตลาดมีขอบเขตกว้างแค่ไหน เป็นตลาดท้องถิ่น ทั่วประเทศหรือตลาดต่างประเทศ
9. จะนำสินค้าออกสู่ตลาดโดยวิธีใด
10. ลูกค้าชอบและไม่ชอบอะไร เช่น สี วัสดุ รูปร่าง ฯลฯ ลูกค้าต้องการอะไร จำเป็นต้องใช้อะไรมีความสามารถซื้อได้หรือไม่
11. ของที่ระลึกประเภทเดียวกันนี้มีผู้ผลิตแข่งขันรายอื่นหรือไม่ แพร่หลายเพียงไร ราคาเป็นอย่างไร คุณภาพเป็นอย่างไร และรูปร่างเป็นอย่างไร

2.4.2 หลักการออกแบบ

สาคร คັນธโชติ (2547 : 69-70) กล่าวว่า ความสวยงามเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการออกแบบและเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจได้ดีของงานนั้นๆ แนวทางในการออกแบบให้สวยงามที่ควรพิจารณาประกอบกับการออกแบบ คือ

1. รูปร่าง (Form) รูปร่างพื้นฐานของแบบเป็นตัวกำหนดอันแรกโดยหน้าที่ใช้สอย รูปแบบนี้จะถูกกำหนดโดยเส้นและความโค้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สัดส่วน (Proportion) คือ ความสัมพันธ์ของขนาดและสามารถแสดงเป็นอัตราส่วน เช่น กว้าง 20 นิ้ว ยาว 30 นิ้ว สัดส่วน คือ 20:30 หรือ 2:3
3. ความสมดุล (Balance) ในการออกแบบหมายความว่าวัตถุนั้นๆจะต้องดูไม่หนักไปข้างใดข้างหนึ่ง เพื่อว่าส่วนต่างๆของแต่ละด้านจะดูเหมือนสมดุลกัน
4. จุดเด่น (Emphasis) หมายความว่า การออกแบบนั้นจะต้องมีจุดศูนย์กลางที่น่าสนใจจะต้องมีส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด
5. ความเอกภาพ (Unity) คือ ลักษณะการมองเป็นหน่วยเดียวกันทั้งหมด ไม่ได้เป็นลักษณะการเลือกหรือลักษณะเป็นเฉพาะกลุ่มของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง
6. จังหวะ (Rhythm) ลักษณะการทำระยะซ้ำๆ ที่ได้จากการใช้เส้นส่วนโค้งรูปทรง สี และเนื้อผิว การออกแบบจะทำให้เกิดเป็นจังหวะและเป็นหน่วยเดียวกันง่ายต่อการดู
7. ความกลมกลืน (Harmony) คือ ผลที่เกิดเมื่อส่วนทั้งหมดในการออกแบบถูกนำมารวมเข้าด้วยกัน ถ้ากลมกลืนมากเกินไปจะทำให้การออกแบบนั้นไม่น่าสนใจ
8. การเลือกสี (Color Selection) เพื่อช่วยให้ลักษณะการมองสวยงามและป้องกันการกัดกร่อน และสีเป็นสิ่งที่ช่วยเน้นความน่าสนใจ

2.4.3 ของที่ระลึกหมู่บ้านถวาย

ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ (2551 : 132-158) กล่าวว่า เชียงใหม่มีงานหัตถกรรมซึ่งเป็นความภูมิปัญญาของท้องถิ่นอยู่มากมายหลายชนิด บางชนิดได้รับอิทธิพลมาจากพม่า ต่อมาช่างพื้นบ้านได้มีการพัฒนารูปแบบและลวดลายงานศิลปหัตถกรรมจนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เรียกรวมๆว่า แบบล้านนา ซึ่งได้แก่

1. งานแกะสลัก การแกะสลักไม้ซึ่งปรากฏเป็นศิลปกรรมประดับตกแต่ง และงานสถาปัตยกรรม ซึ่งในแต่ละส่วนมีลวดลายที่แตกต่างกันออกไป
2. เครื่องจักรสาน ทำด้วยวัสดุประเภทไม้ไผ่ ไม้เอี้ยะ ไม้ซาง หวาย และแห่ย์ เพื่อทำเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ ภาชนะต่างๆ
3. เครื่องปั้นดินเผา
5. เครื่องเงิน คือเครื่องสานที่ทำด้วยรักและชาด
6. เครื่องเงิน
7. กระดาษสา หมู่บ้านบ่อสร้างได้นำมาผลิตร่ม
8. ผ้าทอ มีทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม

บ้านถวาย เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลัก ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ขึ้นชื่อที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นแหล่งกำเนิดของงานแกะสลักไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ จนผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักได้รับความนิยมอย่างเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งด้านคุณค่า และคุณภาพของสินค้า เป็นจุดรวมความหลากหลายของงานหัตถศิลป์ที่โดดเด่น เช่น งานแกะสลักไม้ , งานเดินเส้น – แต่งลาย , งานลงรัก – ปิดทอง , แอนติค , เครื่องเงิน , เครื่องเงิน , ผ้าทอ , เครื่องจักรสาน และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น นริศฐา นาววงศ์ (2550 : 79) ได้แบ่งประเภทสินค้าของบ้านถวายที่มีจำหน่ายทั่วไป ไว้ดังนี้

1. สินค้าหัตถกรรมประเภทงานแกะสลัก ได้แก่ พระพุทธรูป งานแกะสลักลอยตัว กรอบกระจก งานเดินเส้น ไม้ฉลุ ภาพเขียน ตุ๊กตาไม้ และของที่ระลึก
2. สินค้าหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้ ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ไม้ โคมไฟ แจกัน กรอบรูป ถาดใส่ของ กล้อง เครื่องปั้นดินเผา
3. สินค้าหัตถกรรมประเภทงานพื้นเมือง ได้แก่ ผ้าพื้นเมือง กระเป๋า เครื่องประดับ แห่น้อย ปัญญพรรค์ (2537 : 184) ได้แบ่งประเภทไม้แกะสลัก ไว้ดังนี้
 1. ไม้แกะสลักขนาดใหญ่ เช่น ชุ่มประตูปแบบไทยและแบบพม่า ไม้แกะสลักลายป่าเขา
 2. ไม้แกะสลักขนาดเล็ก เช่น หีบใส่ของ แผ่นไม้ติดฝาบ้าน กรอบกระจก ฉากบังตา รูปสัตว์ต่างๆ และรูปตุ๊กตาเด็ก

2.4.4 แนวทางการออกแบบของที่ระลึก

ในการศึกษาตลาดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ผู้วิจัยได้นำแนวทางการออกแบบของที่ระลึกของ อีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) มาเป็นกรอบแนวทางการออกแบบ มีดังนี้

1. ด้านความงาม หมายถึง เป็นของที่ระลึกที่มีความงามมาก่อนประโยชน์ใช้สอย คือมีความงามซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความงาม
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย หมายถึง สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น หมายถึง มีรูปแบบและลวดลายแฝงไปด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นบ่งบอกลักษณะของกลุ่มชนนั้น

2.5 วัสดุไม้จากการเกษตร

2.5.1 สาเหตุการใช้วัสดุทดแทนไม้ (วรธรรม อุณจิตติชัย. 2550 : 2)

สำหรับสาเหตุที่ทำให้หน่วยงานต่างๆ ต้องหันมาให้ความสนใจในการพัฒนาวัสดุทดแทนไม้ เนื่องจากมีเหตุผลสำคัญ 2 ประการคือ

1. สภาพปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ ที่จำเป็นต้องลดการใช้ไม้ธรรมชาติในประเทศเพื่อรอการฟื้นฟูป่าที่ป่าให้เพียงพอจนเกิดความสมดุลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในขณะที่ความต้องการใช้มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตามการเติบโตของปริมาณประชากรและเศรษฐกิจ การนำไม้จากพืชที่ปลูกทดแทนได้ เช่น ไม้ยางพารา และไม้ยูคาลิปตัส ตลอดจนวัสดุชีวภาพที่เป็นเศษเหลือทางการเกษตรอื่นที่มีศักยภาพของการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนไม้จากธรรมชาติจึงมีบทบาทมากขึ้น

2. เป็นการนำเศษวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตรเข้ามาทำให้กลับมามีคุณค่าเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนไม้ธรรมชาติ โดยพัฒนาในรูปแบบเทคโนโลยีเพื่อชุมชน สนับสนุนให้ราษฎรในภูมิภาคเกิดการรวมกลุ่มประกอบอาชีพการผลิตแผ่นวัสดุทดแทนไม้ในเชิงอุตสาหกรรมขนบ เป็นการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับท้องถิ่น เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายบทบาทของผลิตภัณฑ์ทดแทนไม้ธรรมชาติให้สามารถเพื่อรายได้ในการส่งออกมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุไม้และเศษพืชเกษตรเหลือทิ้งและยังเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ รวมทั้งลดมูลค่าการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ

2.5.2 ไม้ผลทางการเกษตร (กวิศร์ วานิชกุล, 2546 : 1-3)

ต้นไม้ผลที่ปลูกเป็นการค้าและไม่การค้ามีอยู่มากมายหลายชนิดแต่ละชนิดก็มีรูปทรงที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองนักวิทยาศาสตร์ได้จัดจำแนกรูปทรงตามธรรมชาติของพืช ซึ่งรวมทั้งพืชปลูกและไม้ผลไว้ด้วยเป็น 4 ประเภท คือ

1. ไม้ยืนต้น คือ ต้นไม้ขนาดใหญ่ มีลำต้นชัดเจน มีเนื้อไม้ อาจจำแนกตามขนาดของลำต้นได้อีก ไม้ผลส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง พุเรียน มะขาม มะพร้าว ฯลฯ

2. ไม้พุ่ม คือ ต้นไม้ขนาดเล็กหรือขนาดกลาง มีเนื้อไม้เช่นเดียวกับไม้ยืนต้น แต่มีหลายลำต้นขนาดใกล้เคียงกันไม่มีลำต้นหลัก เช่น ทับทิม มะยม ฝรั่ง กาแฟ เป็นต้น

3. ไม้ล้มลุก คือ ต้นไม้ที่มีเนื้ออ่อนหรือไม่มีเนื้อ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 พืชปีเดียว มีชีวิตอยู่เพียง 1 ปี หรือ 1 ฤดูเท่านั้น เช่น แตงโม แคนตาลูป เป็นต้น

3.2 พืช 2 ปี มีชีวิตอยู่ได้ 2 ปี ส่วนใหญ่เป็นพืชผัก เช่น กะหล่ำ ปืท แครอท เป็นต้น

3.3 พืชหลายปี มีชีวิตอยู่ได้หลายปี ต้นแรกตายไปแล้วจะงอกหน่อหรือไหลเป็นต้นใหม่ เช่นกล้วย สับปะรด และ สละ เป็นต้น

4. ไม้เลื้อยหรือไม้เถา คือ ต้นไม้ที่ชอบเลื้อยพันกับต้นไม้อื่นเพื่อพยุงลำต้น เช่น แผลชันพุทองุ่น กวี่พุด เป็นต้น

การจำแนกตามขนาดและทรงพุ่ม

1. พวกที่มีขนาดพุ่มต้นคงตัว ไม้ผลที่จำแนกไว้ในประเภทนี้มีพุ่มขนาดเล็กหรือขนาดกลาง เช่น สับปะรด กล้วย มะละกอ สละ เป็นต้น ที่มีต้นขนาดใหญ่ เช่น มะพร้าว ตาล เป็นต้น

2. พวกที่มีพุ่มต้นขนาดเล็ก มีความสูงประมาณ 2-3 เมตร ได้แก่ ทับทิม มะยม ฝรั่ง เป็นต้น

3. พวกที่มีพุ่มต้นขนาดปานกลาง มีความสูงเฉลี่ยไม่เกิน 10 เมตร ได้แก่ พุทรา น้อยหน่า

ละมุด มะกอกน้ำ โกโก้ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. พวกที่มีพุ่มต้นขนาดใหญ่ เมื่อโตเต็มที่มีขนาดโดยเฉลี่ยเกินกว่า 10 เมตร เช่น มะม่วง เงาะ ลำไย ขนุน กระท้อน มังคุด มะขาม มะตูม เป็นต้น

5. พวกไม้เถาหรือไม้เลื้อย ต้องอาศัยหลักให้ต้นเลื้อยพัน ได้แก่ แก้วมังกร องุ่น เป็นต้น

พัฒนาการของต้นไม้ผล

ตลอดช่วงอายุของไม้ผลจะมีพัฒนาการที่ต่างกันไปเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อาจแบ่งเป็นช่วงเวลา 4 ช่วง ได้ดังนี้

1. ช่วงอ่อนวัย เป็นช่วงที่มีการสร้างโครงสร้างของต้น ยังไม่ให้ผลผลิต

2. ช่วงที่เริ่มให้ผลผลิตจนถึงช่วงที่ให้ผลผลิตเต็มที่ ไม้ผลเขตร้อนคือ ช่วงอายุประมาณปีที่ 5 ถึงปีที่ 15 หลังปลูก

3. ช่วงที่ผลผลิตลดลง ช่วงนี้จะต้องช่วยบำรุงรักษามากขึ้น ไม้ผลเขตร้อนหลายชนิด เช่น มังคุด ลองกอง กระท้อน ฯลฯ มีอายุยืนนานอาจมากกว่า 100 ปี แต่ประสิทธิภาพการให้ผลผลิตจะลดลง และการดูแลยากขึ้นเนื่องจากต้นมีขนาดใหญ่ ผลกำไรอาจจะไม่คุ้มค่า เกษตรกรจึงควรพิจารณาว่าสมควรที่จะตัดแต่งใหม่ทดแทนกิ่งต้นเดิมหรือปลูกปลูกใหม่เมื่อใด

4. ช่วงที่ต้นไม้ผลหมดอายุ จะเข้าสู่ช่วงรายได้ไม่คุ้มทุน มีกิ่งแห้งตายมาก มีโรคเปื่อยเน่า ผลผลิตต่ำ ดูแลยาก จึงเป็นช่วงที่จะต้องรื้อถอนต้นเก่าเพื่อปลูกทดแทน

ปริมาณการปลูกไม้ผล

ประเทศไทยมีเขตที่ตั้งอยู่ในซีกโลกเหนือระหว่างเส้นรุ้งที่ 6 - 20 องศาเหนือ สภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกันทำให้เกิดความหลากหลายในการกระจายของผลผลิตไม้เมืองร้อนออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องตลอดปี พื้นที่ปลูกไม้ผลตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2548 ประมาณ 9.68 ล้านไร่ แบ่งออกเป็น มะม่วง 22.68% ทุเรียน 10.08% ลำไย 10.07% กัลยน้ำว้า 8.33% เงาะ 6.79% และผลไม้อื่น ๆ 42.05% ให้ผลผลิต 12.69 ล้านตัน การส่งออกทั้งในรูปแบบสดและผลิตภัณฑ์มีปริมาณ 1.4 ล้านตัน ด้วยมูลค่ามากกว่า 40,000 ล้านบาท หรือประมาณ 6.6% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร ไม้ผลเมืองร้อนของประเทศไทยสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ คือ

กลุ่มที่ 1 ไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากและมีมูลค่าการส่งออกสูง จำนวน 10 ชนิด ได้แก่ ลำไย, ทุเรียน, มังคุด, ลิ้นจี่, มะม่วง, ส้มโอ, เงาะ, สับปะรด, มะพร้าว น้ำหอม และมะขาม

กลุ่มที่ 2 ไม้ผลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในอนาคตหรือเป็นไม้ผลท้องถิ่นหรือพื้นเมือง มีการบริโภคภายในประเทศมากกว่าการส่งออก ได้แก่ กระท้อน, ขนุน, ชมพู่, น้อยหน่า, พุทรา, มะปราง, ฝรั่ง, ลองกอง, ลางสาด, สละ, มะนาว, องุ่น และกล้วย เป็นต้น (อ้างอิงใน <http://th.wikipedia.org/8/10/2554>)

ปริมาณพื้นที่การปลูกปี 2554 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร อ้างใน www.thaifita.com

เอกสาร 8/10/2554) มะม่วง พื้นที่เพาะปลูกรวม 1,887,168 ไร่, ทุเรียน พื้นที่เพาะปลูกรวม 800,152 ไร่, การค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำไย พื้นที่เพาะปลูกรวม 338,422 ไร่, ขนุนหนัง พื้นที่เพาะปลูกรวม 249,923 ไร่, กระท้อน พื้นที่เพาะปลูกรวม 67,950 ไร่

2.5.3 ไม้ (พงศพัณ วรสุนทรโรสล . 2544 : 11-43)

ลักษณะและธรรมชาติของไม้

ไม้เป็นวัสดุงานอย่างหนึ่งที่มีใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น ใช้ทำบ้านเรือน ทำเครื่องใช้ต่างๆ ไป และยังใช้ในงานก่อสร้าง ส่วนประกอบต่างๆ ในลำต้นของไม้

1. ใจกลาง เป็นศูนย์กลางของต้นไม้ มักจะเป็นรูเล็กๆ ถ้าเป็นไม้ใหญ่ๆ ที่มีอายุมากๆ จะเป็นโพรงหรือผุไปเลย

2. แก่นไม้ อยู่ระหว่างใจกลางและกระพี้เป็นส่วนที่ใช้งานได้ดี

3. กระพี้ อยู่ระหว่างแก่นไม้กับทางเลียงลำต้น เป็นไม้เนื้ออ่อน อายุในการใช้งานไม่ทนทาน พวกแมลงสามารถกัดกินได้ง่าย

4. ทางเลียงลำต้น เป็นวงปีวงนอกสุดของไม้ เป็นส่วนที่ส่งอาหารที่ปรุงแล้วไปเลี้ยงลำต้น

5. เปลือก เป็นส่วนวงนอกสุดของลำต้น

6. เส้นรัศมี เป็นเส้นที่วิ่งจากใจกลางไปหาเปลือกไม้

7. วงปี เป็นวงแสดงการเจริญเติบโตของไม้ 1 ปี จะมี 1 วง หรือมากกว่า ถ้าไม้นั้นมีการเจริญงอกงามดี

การแปรรูปไม้

ไม้ที่ใช้กันอยู่ปัจจุบัน เอามาจากต้นไม้ในป่าที่มีอยู่ในประเทศ โดยนำไม้ที่มีอายุราว 50 ถึง 100 ปี โตถึงขนาดที่จะใช้งานได้ก็就会被ตัดโค่นลงมาเป็นซุง แล้วนำมาเลื่อยเป็นแผ่น หรือเป็นเสา เรียกว่า “ไม้แปรรูป”

วิธีการเลื่อยไม้เพื่อแปรรูป ที่นิยมกันมี 2 วิธี คือ

1. Plain Sawing แนวเลื่อยจะสัมผัสทำมุมกับวงปี ผลของการเลื่อยวิธีนี้ คือ ไม้ที่ได้จะมีจำนวนมาก และมีราคาถูกกว่า เพราะใช้เวลาในการเลื่อยน้อย ทั้งยังสามารถนำไปผึ่งหรืออบให้แห้งได้ง่ายอีกด้วย การใช้งาน ใช้ทำไม้กระดาน และทำฝาบ้าน

2. Quarter Sawing แนวเลื่อยจะตั้งฉากกับวงปี ผลของการเลื่อยวิธีนี้ เกิดการหดตัวหรือการโค้งงอน้อย เกิดการปริแตก (Crack) และมีตำหนิที่ผิวน้อยในขณะที่นำไปผึ่งหรืออบให้แห้ง การเลื่อยแบบนี้มักใช้ทำเสาไม้หรือท่อนไม้ขนาดใหญ่

ชนิดของไม้

1. ไม้เนื้ออ่อน ได้แก่ ไม้ที่มีเนื้อค่อนข้างเหนียว ทำการเลื่อย ไสกบ ตกแต่งได้ง่าย ลักษณะเนื้อมีสีซีด จาง น้ำหนักเบา ขาดความแข็งแรงทนทาน รับน้ำหนักได้ไม่ดี เช่น ไม้ฉำฉา ไม้กะบาก ไม้ยาง ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ไม้เนื้อแข็ง ได้แก่ ไม้ที่มีเนื้อแข็งปานกลาง ทำการเลื่อย ไซกบ ตกแต่งได้ยาก ลักษณะเนื้อไม้มีสีเข้มค่อนข้างดำ มีผิวมันเงา มีความแข็งแรงทนทาน เช่น ไม้ตะเคียน ไม้ชิงชัน ไม้เต็ง ไม้มะม่วง ฯลฯ

3. ไม้เนื้อแกร่ง ได้แก่ ไม้ที่มีเนื้อแกร่ง ทำการเลื่อย ไซกบ ตกแต่งได้ยากมาก ลักษณะเนื้อไม้เป็นมันในผิว แน่น ลายละเอียด น้ำหนักมาก มีสีเข้มจัดจนถึงสีดำ มีความแข็งแรงทนทานดีมาก เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เกลือ ฯลฯ

การเลือกไม้ที่จะนำมาใช้งานต้องพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ

1. การเลือกมาใช้ในงานรับน้ำหนักโดยตรง ได้แก่ ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างที่ไม่ต้องการความประณีตมากนัก เช่น การก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ไม้จำพวกนี้ต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับน้ำหนักและต้านทานแรงต่าง ๆ มากกว่าความสวยงาม ความแข็งแรง จึงเป็นข้อแรกที่จะต้องคัดเลือกไม้ที่แข็งแรงเท่าที่จะสามารถทำได้ คือ ต้องเป็นไม้ที่เนื้อแน่น แข็งแกร่ง เหนียว ไม่เปราะง่าย ควรเลือกไม้แก่นหรือไม้ที่มีอายุเหมาะสมแก่การตัด ไม่มีรอยชำรุดเสียหาย เช่น เป็นตา ผุ แตกร้าว บิดงอ คด โค้ง และเป็นไม้ที่ผ่านการผึ่งมาได้ที่พอเหมาะแก่การใช้งานประเภทนี้

2. การเลือกไม้มาใช้ในงานประณีต ไม้ที่เลือกมาใช้ในงานประณีต เป็นไม้ที่ไม่ต้องรับน้ำหนักหรือต้านแรงมากเหมือนไม้ที่ใช้งานประเภทแรก แต่งานประเภทนี้จะนำไม้ไปประกอบเป็นรูปร่างต่างๆ เช่น บาน ประตู หน้าต่าง เครื่องเรือน ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ หรือครุภัณฑ์ต่างๆ ที่จะทำอย่างประณีตเรียบร้อยและต้องการความสวยงามมากกว่าความแข็งแรง เป็นงานที่ทำได้ยากและต้องใช้ฝีมือ

การผึ่งไม้หรือการอบไม้

ผลดีของไม้ที่ผึ่งหรืออบแห้ง มีดังนี้

1. บรรเทาการหดยึดและป้องกันการแตกหรือบิด
2. ทำให้ทนทาน เรียบร้อย และประหยัดค่าซ่อมบำรุง เพราะการผึ่งจะกำจัดเชื้อเห็ดราที่อยู่ในไม้ และไม่ให้มีใหม่ ไม้ที่แห้งแฉะจะไม่เจาทำลาย

3. ลดน้ำหนัก ซึ่งเป็นการลดค่าขนส่ง

4. การเทสน้ำมัน จะทำได้ดีกว่า

5. ทำงานได้ง่าย

การผึ่งไม้หรืออบไม้นั้น จะต้องแห้งให้ได้สัดส่วนสัมพันธ์กับความชื้นในอากาศ ไม้ที่มีความชื้นกว่า 20 % มักเกิดเห็ดราได้ ไม้ที่ใช้ภายใน ควรมีความชื้น 13-15 % นับว่าเพียงพอ ถ้าเป็นไม้ใช้ภายนอก เช่น ชาน ระเบียง บันได ความชื้น 15-20 % ก็เพียงพอ

การอบน้ำยาไม้

เป็นกรรมวิธีอบน้ำยาไม้โดยไม่ใช้ กำลังอัด ซึ่งมีวิธีดำเนินการอยู่หลายวิธี ที่รู้จักและใช้กันโดยทั่วไป ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การทาหรือพ่น (Brushing or Spraying) เป็นการใช้น้ำยาป้องกันรักษาเนื้อไม้ทาหรือพ่นสีลงบนผิวไม้ที่จะอบน้ำยานั้น น้ำยาจะซึมเข้าไปในไม้ได้บ้างโดยทางพอร์ จะเป็นปริมาณมากน้อยเพียงใดย่อมแล้วแต่ชนิดของไม้ที่อบน้ำยาที่ใช้ และการดำเนินงานส่วนมากมักใช้น้ำยาพวกน้ำมันหรือเกลือเคมีละลายในสารละลายอื่น เพราะติดผิวไม้ได้ดีกว่าพวกละลายในน้ำ ถ้าต้องการให้น้ำยาซึมเข้าไปในไม้มากๆ ต้องทำซ้ำหลายๆ ก็ควรต้มน้ำยาให้ร้อนเสียก่อน ไม้ที่นำมาอบน้ำยาโดยวิธีนี้ควรเป็นไม้ที่แห้งดีแล้วมีความชื้นในไม้ไม่เกิน 12%

2. การจุ่มไม้ในน้ำยา (Dipping) เป็นการนำไม้มาจุ่มหรือชุบน้ำยาป้องกันรักษาเนื้อไม้เป็นเวลานานประมาณ 2-3 นาที การอบน้ำยาไม้แบบนี้ใช้สำหรับไม้ที่จะใช้งานชั่วคราว หรือไม้ที่ใช้งานในร่มที่ต้องการทาสี หรือน้ำมันชักเงาทับอีกครั้งหนึ่ง ไม้ที่จะอบน้ำยาต้องเป็นไม้ที่แห้งดีแล้ว เช่นเดียวกับวิธีแรกแต่วิธีน้ำยาจะซึมเข้าไปในเนื้อไม้ได้ดีกว่า ถ้าใช้น้ำยาร้อนก็จะได้ผลดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามไม่เหมาะสมสำหรับไม้ที่จะใช้ในท้องที่ที่อันตรายจากพวกเชื้อราและแมลงอย่างรุนแรง หรือได้รับแรงกระทบกระเทือนเสียดสีมากๆ ไม้ที่จุ่มน้ำยาอย่างดีแล้วจะใช้งานได้ยาวนานกว่าธรรมดา 2-4 ปี

3. การแช่ (Steeping) ใช้ได้ทั้งไม้และไม้สด แต่ไม้สดจะต้องใช้เวลาในการชานานกว่าไม้ที่แห้งดีแล้ว การแช่ไม้ในน้ำยาอาจใช้เวลาหลายชั่วโมง หรือวัน หรืออาจเป็นสัปดาห์ การแช่ไม้สดจะใช้เฉพาะในน้ำยาพวกเกลือเคมีละลายในน้ำเท่านั้นและน้ำยาที่ใช้ก็จะต้องมีความเข้มข้นสูงกว่าน้ำยาที่จะใช้กับไม้ที่แห้งดีแล้ว ส่วนไม้แห้งจะใช้น้ำยาประเภทไหนก็ได้ แล้วแต่ความต้องการและความเหมาะสม การแช่ไม้ในน้ำยา น้ำยาจะซึมเข้าไปในไม้ได้ดี และเร็วมากในระยะแรกๆ ซึ่งอาจจะเป็นระหว่าง 3-6 ชั่วโมงแรก หรือ 2-3 วันแรก ต่อจากนั้นจะลดลงเรื่อยๆ การแช่น้ำยาในน้ำยาพวกน้ำมันที่ไม่ได้ต้มเราเรียกว่าวิธี Clod Soaking

4. การต้มในน้ำยาร้อนและแช่น้ำยาเย็น (Hot and cold Bath) วิธีนี้มีชื่อเรียกได้หลายชื่อ เช่น Hot and Cold Open Tank, Thermal Process, Open Tank Process เป็นการต้มไม้ในถังเปิดที่บรรจุน้ำยาเรียบร้อยแล้วให้ร้อนเสร็จแล้วทิ้งไว้ให้เย็นจนถึงอุณหภูมิปกติ หรือนำเอาไม้ที่ต้มนั้นไปแช่ในน้ำยาที่อุณหภูมิปกติในถังอีกใบหนึ่ง ระยะเวลาที่ใช้ในการต้มและแช่ในน้ำยาเย็นนี้ประมาณ 1-12 ชั่วโมง และแช่น้ำเย็นไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง น้ำยาที่ใช้ส่วนใหญ่จะใช้พวกน้ำมัน เช่น ครีโอลิต เพราะสามารถต้มได้ที่อุณหภูมิถึง 100°C. ส่วนน้ำยาพวกเกลือเคมีละลายในน้ำไม่ค่อยนิยมใช้เพราะถ้าต้มที่อุณหภูมิเกิน 600 °C. จะทำให้ตัวยาบางชนิดในน้ำยาละลายตัวหรือตกตะกอน

5. กรรมวิธีบูเชอรี (Boucherie Process) กรรมวิธีนี้เรียกตามชื่อของ ดร. บูเชอรี ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้คิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2381 เป็นการอบน้ำยาไม้ก่อนกลบทั้งเปลือกที่ตัดฟันลงมาใหม่ๆ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วยถุงหรือถังบรรจุน้ำยาที่ปล่อยน้ำยา สายยาง และสำหรับสวมเข้ากับโคนท่อนไม้ (Cap) น้ำยาที่ใช้ต้องเป็นยาประเภทเกลือเคมีละลายในน้ำเท่านั้น วิธีการโดยตั้งถังบรรจุน้ำยาให้สูงจากพื้นดินประมาณ 5 เมตร แล้วปล่อยน้ำยาลงมาตามท่อนมายัง Cap ที่สวมเข้ากับหัวท่อนไม้

เอกด้านโคน โดยวางไม้ให้ด้านโคนสูงกว่าด้านปลายไม้เล็กน้อย อาศัยน้ำหนักของน้ำยาเป็นกำลังช่วยดันไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำยาผ่านท่อนไม้ โดยไปแทนที่น้ำเลี้ยงไม้ท่อนที่มาอาบโดยวิธีนี้ควรมีความยาวประมาณ 1.5-2 เมตร ถ้ามีความยาวมากอาจต้องใช้แรงดันช่วงอัดดันน้ำยา

กรรมวิธีนี้ถ้าใช้อย่างในรถยนต์เราเรียกว่า Tire-Tube Process หรือ Capping Process โดยใช้อย่างในของรถตัดครึ่งสวมเข้ากับโคนของท่อนไม้กลมทั้งเปลือก กรอกน้ำยา แล้วยกท่อนไม้และท่อยางในรถให้สูงขึ้น โดยให้ท่อนไม้ทำมุมประมาณ 45 องศากับพื้นดิน

น้ำยาประเภทเกลือเคมีละลายในน้ำที่ใช้ควรมีสีมองเห็นได้ง่าย เพื่อให้ทราบได้ว่าการอาบน้ำยานั้นเพียงพอแล้วหรือยัง โดยสังเกตดูน้ำยาที่หยดออกมาทางปลายท่อนไม้

2.5.4 ไม้พินท่อน

ไม้พินท่อนเบญจพรรณเป็นไม้ที่ปลูกที่สุด เอาไปใช้แล้วทิ้ง ทำอะไรก็ได้ สาเหตุที่ชื่อเบญจพรรณ ก็คือ มีอะไรรวม ๆ กันได้ ก็ออกมาเป็นกองเดียวกันเลยไม่มีลักษณะไม้ที่เด่นชัด เนื่องจากมีไม้เยอะมากเข้าประเภทนี้ วิธีดูง่าย ๆ คือ ในมัดจะมีหลายสี ทั้ง ขาว เหลือง แดง ดำ ปะปนกัน ไม้เบญจพรรณก็คือไม้ประเภทไม้เนื้ออ่อนทุกชนิดทั่วไป เช่น มะม่วง, ฉำฉา, กระถิน, หางนกยูง อื่นๆ ทั่วไปที่ไม่ใช่ไม้หวงห้าม อาจได้มาจากการตัดแต่งกิ่งไม้ผลของชาวไร่ชาวนา หรือเหลือจากแปรรูปในระบบอุตสาหกรรมจะเป็นปึกไม้ (อ้างใน www.asiabiomass.com 6/10/ 2554)

ไม้พินหรือไม้พินท่อนเบญจพรรณ และปึกไม้ต่างๆ เช่น ปึกไม้เบญจพรรณ , ปึกสัก ซึ่งปัจจุบันบริษัทฯ มีลานรับซื้ออยู่ในหลายจังหวัดซึ่งโดยทั่วไป ซึ่งจุดรับและกระจายสินค้าแหล่งใหญ่อยู่ที่จังหวัดลำปาง และสุราษฎร์ธานี สมุทรสาครเป็นจุดคัดแยก ไม้พินท่อนขนาดหน้าไม้จะอยู่ต่ำกว่า 6 นิ้วหรือแล้วแต่ลูกค้าต้องการใช้ ความยาวจะอยู่ไม่เกิน 1.3 เมตร ส่วนปึกไม้เบญจพรรณและไม้สักความหนาจะคละกัน โดยปึกไม้จะยาวไม่เกิน 1.20 เมตร โดยจัดส่งทั่วประเทศ และจำนวนไม้พินท่อนในช่วงเดือนกันยายน 2554 มีสินค้าประมาณ 10,000 กว่าตัน โดยมีลักษณะเป็นไม้หลายชนิดคละกัน โดยเป็นไม้จากการเกษตร ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ และปึกไม้จากการแปรรูปประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ (บริษัท เอเชีย ไบโอแมส จำกัด .สัมภาษณ์.6/10/2554)

ภาพที่ 2.23 ไม้ฟืนท่อนเบญจพรรณ

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ 17 /10 / 2554

2.6 กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เป็นการนำเอาลวดลายแกะสลักพื้นถิ่นล้านนาประยุกต์ร่วมเข้ากับรูปแบบของที่ระลึกโดยใช้วัสดุไม้ผลจากการเกษตรเพื่อเป็นการลดการใช้ไม้ธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยมีแนวทางดังนี้

2.6.1 การศึกษาลักษณะเฉพาะ

กรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยคำนึงถึงกรอบแนวทางการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเชิงวิเคราะห์ของ มารุต อัมรานนท์ (2543 : 52-57) เป็นแนวทางในการศึกษาถึงรายละเอียดของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชิ้นหรือแต่ละประเภทโดยแยกเป็นหัวข้อใหญ่ๆที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. วัตถุประสงค์ (Purpose) ส่วนที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์นี้ จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่างานพื้นบ้านในส่วนซึ่งเราต้องการที่จะศึกษานั้น มีวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือทำขึ้นเพื่ออะไร เพราะงานพื้นบ้านแต่ละอย่างแต่ละประเภานั้น จะมีวัตถุประสงค์ในการทำและการนำไปใช้ที่มีความแตกต่างกันออกไปโดย บางครั้งก็ยังมีการแฝงเอาไว้ซึ่งคติความเชื่อบางประการอีกด้วย
2. แหล่งกำเนิด (Origin) แหล่งกำเนิดในที่นี้จะหมายถึง แหล่งกำเนิดและรวมทั้งแหล่งผลิตของงานพื้นบ้าน ส่วนที่ต้องการจะศึกษาว่า สิ่งเหล่านี้มีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมมาจากไหนหรือผลิตขึ้นที่ใด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนของการศึกษาในรายละเอียดที่เป็นลักษณะเชิงวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับงานพื้นบ้านนี้ส่วนสำคัญซึ่งเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งนั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยการปฏิบัติงานเก็บข้อมูลภาคสนามจากแหล่งที่ผลิตจริง ข้อมูลต่างๆที่ได้ก็จะเกิดจากการสัมภาษณ์ สอบถาม แบบที่เรียกว่า ข้อมูลปฐะ จากชาวบ้านเอง ซึ่งก็มักจะได้รับการบอกเล่าว่าจดจำสืบทอดกันมา ซึ่งหากเราได้ทราบถึงแหล่งกำเนิดดั้งเดิมที่แท้จริงแล้วบางครั้งก็อาจทำให้ทราบถึงแนวคิดต่างๆ ทางด้านการออกแบบ หรือแบบที่มาของลวดลายต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางขึ้นหรืออาจมองเห็นถึงวิวัฒนาการความเป็นมาต่างๆของการสร้างสรรค์

3. ลวดลาย นี้จะหมายถึงความถึงลวดลายหัตถกรรมและวิวัฒนาการความเป็นมาของการสร้างสรรค์งาน รวมถึงลักษณะรูปทรงการผลิตที่ชาวบ้านผลิตขายในปัจจุบัน

4. วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานพื้นบ้านประเภทศิลปหัตถกรรมและเครื่องใช้ ซึ่งในแง่ของวัตถุดิบนี้ งานพื้นบ้านแต่ละประเภทก็จะวัตถุดิบที่นำมาใช้แตกต่างกันออกไป เช่น ดิน ไม้ โลหะ เส้นใยต่างๆ ไม้ไผ่ เป็นต้น ในส่วนของวัตถุดิบเองนั้นก็มีความสัมพันธ์กับงานแต่ละประเภท วัตถุดิบที่นำมาใช้สร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมและเครื่องใช้พื้นบ้านหลายๆชนิดไม่สามารถที่จะนำเอาไปใช้โดยตรง หากแต่ต้องผ่านขั้นตอนหรือแปรสภาพตามกระบวนการก่อน หรือต้องมีการผสมรวมกับส่วนผสมอื่นๆก่อนที่จะมาทำเป็นผลิตภัณฑ์นั้นๆ

5. เครื่องมือ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ เครื่องมือในที่นี้จะหมายถึงความถึงเครื่องมือที่นำมาใช้และเกี่ยวข้องกับขั้นตอนและกระบวนการต่างๆในการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมและเครื่องใช้พื้นบ้าน ซึ่งบางครั้งในแต่ละขั้นตอนของการผลิตก็จะมีเครื่องมือที่นำมาใช้แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับในแต่ละขั้นตอน

6. กรรมวิธีการผลิต นี้จะหมายถึงความถึงขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิตในงานศิลปหัตถกรรมและเครื่องใช้พื้นบ้าน ตั้งแต่การนำเอาวัตถุดิบที่แปรสภาพอย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปผ่านขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์ได้

2.6.2 การใช้วัสดุไม้ทางการเกษตร

กรอบแนวคิดด้านการใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตรเพื่อทดแทนการใช้ไม้ธรรมชาติ โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลักไม้ของ (แน่นน้อย ปัญจพรรค์. 2537 : 184) ในการวิจัยนี้ได้เลือกนำมาทดลองเป็นกรณีศึกษา 5 ชนิดได้แก่ มะม่วง ลำไย ทูเรียน กระท้อน และขนุน เพื่อเป็นแนวทางที่จะทดลองการใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตรเพื่อทดแทนการใช้ไม้ธรรมชาติ มีดังนี้

1. ด้านการแกะสลัก หมายถึง ง่ายต่อการโกลนหุ่นขึ้นรูป ง่ายต่อการแกะสลัก เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป สามารถใช้เครื่องมือแกะสลักได้ง่าย

2. ด้านการตกแต่งและทำสี หมายถึง สามารถตกแต่งตามที่นิยม เช่น การลงรักปิดทอง การประดับกระจง และการทำสีได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ด้านความสวยงาม หมายถึง ความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลัก เช่น ประณีตสวยงาม ไม่ไม่แตกหรือร้าว

2.6.3 การออกแบบและการประเมินผลความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดในการออกแบบของที่ระลึก และการประเมินผลรูปแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้ช่างผู้ผลิตนำไปใช้ประโยชน์โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดของธีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) มีดังนี้

1. ด้านความงาม หมายถึง เป็นของที่ระลึกที่มีความงามมาก่อนประโยชน์ใช้สอย คือมีความงามซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความงาม
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย หมายถึง สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น หมายถึง มีรูปแบบและลวดลายแฝงไปด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นบ่งบอกลักษณะของกลุ่มชนนั้น

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เห็นลักษณะของงานที่ศึกษาเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ได้มีผู้ทำการศึกษา นั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมและสามารถแบ่งลักษณะการศึกษาออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ศึกษาที่ตัวงานศิลปหัตถกรรมเพื่อออกแบบและพัฒนา ศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และศึกษางานไม้แกะสลัก

2.7.1 ศึกษาที่ตัวงานศิลปหัตถกรรมเพื่อออกแบบและพัฒนา

งานวิจัยของ สิริธัญญ์ ศิริพันธุ์บุปผา (2549 : บทคัดย่อ) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากผ้าทอชาวไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาลักษณะของงานหัตถกรรมผ้าทอชาวไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี โดยสรุปลักษณะเฉพาะด้านวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นฝ้ายรองลงมา คือ ไหม มีศิลปะการตกแต่งผ้า 2 ประเภท คือการปะผ้าและการปักผ้า สีหลักที่ใช้ในการตกแต่งมี 4 สี คือ เขียว ขาว แดง และเหลืองหรือส้ม รูปแบบการทอผ้าเป็นผืน มีการย้อมด้วย 2 สีหลัก คือ สีคราม และสีดำ ตกแต่งด้วยวัสดุเงินและกระจุก ด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก การประเมินรูปแบบ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เลือกแบบที่จะนำมาผลิต ได้แก่ รูปแบบที่ 5 ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) มีลักษณะเหมาะสมทางด้านประโยชน์ใช้สอย กรรมวิธีการผลิต และการออกแบบ

งานวิจัยของ วุฒิชัย วิลาทานัง (2550 : บทคัดย่อ) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักรสาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยสรุปว่า เครื่องจักรสานเอกสารเป็นเอกสารที่ส่งมอบให้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ในการสำรวจมีอยู่ 17 ชนิด แนวทางในการประยุกต์สามารถนำมาประยุกต์และพัฒนาเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านได้ มีแนวทางในการออกแบบมาจาก ลอบชั่ง กระชังปลา และกระชังกุ้ง โดยใช้วัสดุหวายในการทดแทน โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมาก

งานวิจัยของ สายสมร ศรีสวัสดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) เรื่อง แนวทางการประยุกต์ศิลปะการแกะลายบนกระดาษทองอังกฤษ เพื่อพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าที่ระลึก เกาะเกร็ด : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประเภทโคมไฟ โดยรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าที่ระลึกประเภทโคมไฟ รูปแบบที่ 1 สามารถส่งเสริมปัจจัยที่ก่อให้เกิดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน, ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการค้า และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ตรงความต้องการ ช่างผู้ผลิตสามารถนำตัวอย่างรูปแบบที่ได้จากแนวทางการพัฒนา หรือนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์รูปแบบได้

ในงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาข้างต้นพอจะแสดงให้เห็นว่านักวิจัยส่วนมากให้ความสนใจกับงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้เป็นสินค้าที่ระลึก ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานให้เห็นการดำรงอยู่ของงานศิลปหัตถกรรมในรูปแบบที่แตกต่างกันไป

2.7.2 ศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

ผลการสำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549) อ้างใน (อุดมศักดิ์ สาริบุตร 2550 : 30) พบว่ากลุ่มผู้ซื้อชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในระดับปานกลาง และกลุ่มผู้ซื้อชาวไทยได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพและราคาเป็นอันดับหนึ่ง และกลุ่มผู้ซื้อชาวต่างชาติให้ความสำคัญด้านเอกลักษณ์และมีการออกแบบเป็นสำคัญ

งานวิจัยของ อังคาบ คักดี (2552 : บทคัดย่อ) เรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอมือจังหวัดอุดรธานี พบว่าปัจจัยการเลือกซื้อสินค้าของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค มีการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าจากประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด ร้อยละ 41.45 สวยงามมีคุณค่า ร้อยละ 29.92 และราคาย่อมเยา ร้อยละ 9.40

ในงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาข้างต้นพอจะแสดงให้เห็นว่านักวิจัยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทั้งกลุ่มผู้ซื้อชาวไทยและชาวต่างชาติในด้านต่างๆ เช่น ประโยชน์ใช้สอย, ความสวยงาม, ด้านเอกลักษณ์, คุณภาพและราคา ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

2.7.3 ศึกษางานไม้แกะสลัก

งานวิจัยของ สายฝน เม้าทอง (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพทาโร โอท็อปเมืองตรัง สร้างความยั่งยืนให้ชาวชุมชนเขากอบ (อ้างใน www.gotoknow.org ใช้ 10/10/2554) การค้าไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาหัตถกรรมแกะสลักไม้เทพทาโร ของชาวบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยมุ่งศึกษาประเด็น องค์ประกอบการผลิต ประเภทรูปแบบและขั้นตอนการผลิต รวมทั้งคุณค่าการผลิต ในการศึกษาวิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และเสนอผลการศึกษา โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ และมีภาพประกอบ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบการผลิต ปรากฏว่า หัตถกรรมแกะสลักไม้เทพทาโร มีองค์ประกอบการผลิต 9 อย่างได้แก่

1. องค์ประกอบด้านวัสดุอุปกรณ์
2. องค์ประกอบด้านเงินทุน
3. องค์ประกอบด้านแรงงาน
4. องค์ประกอบด้านการจัดการ
5. องค์ประกอบด้านสภาพทางภูมิศาสตร์
6. องค์ประกอบด้านสภาพทางเศรษฐกิจ
7. องค์ประกอบด้านประโยชน์ใช้สอย
8. องค์ประกอบด้านความเชื่อ
9. องค์ประกอบด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทรูปแบบและขั้นตอนการผลิต ปรากฏว่า หัตถกรรมแกะสลักไม้เทพทาโร จำแนกได้ 3 ประเภท คือ

1. ประเภทรูปแบบของใช้
2. ประเภทรูปแบบของที่ระลึกประดับตกแต่ง
3. ประเภทรูปแบบของเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม

ส่วนขั้นตอนการผลิตมี 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์ โดยการซื้อวัสดุคือรากและตอไม้เทพทาโรเก็บพักไว้ให้ไม้คายความชื้นประมาณ 6-12 เดือน ก่อนนำมาใช้งานรวมทั้งการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการทำงานเสมอ และขั้นตอนการผลิต ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการออกแบบ โดยช่างจะออกแบบชิ้นงานไปตามโครงสร้างของไม้

2. ขั้นตอนการกลั่นหุ่นเป็นการสับเนื้อไม้ที่ไม่ต้องการออกจนเห็นรูปร่างอย่างหยาบๆ ขั้นตอนการแกะสลักเป็นการกลาหุ่นที่กลั่นไว้ให้มีรายละเอียดสมส่วนและขั้นตอนการตกแต่งเป็นขั้นตอนการตกแต่งชิ้นงานให้สมบูรณ์และสวยงามรวมถึงการประดิษฐ์ตกแต่งชิ้นงาน

คุณค่าการผลิต ปรากฏว่า หัตถกรรมแกะสลักไม้เทพทาโรก่อให้เกิดคุณค่า 5 ประการ ได้แก่
 คุณค่าทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างแพร่หลาย คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ
 เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น คุณค่าทางด้านสังคมสัมพันธ์ เกิดการ
 ไม่ว่างรณใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ของคนทั้งในและนอกชุมชน คุณค่าทางด้านความงามและศิลปะเกิดการถ่ายทอดความงามและศิลปะลงในชิ้นงาน และคุณค่าทางด้านการสร้างจิตนิสัยทำให้คนในชุมชนเกิดความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน เกิดความเอื้ออาทร มีความสามัคคีกัน เกิดการประหยัด และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมประเทศชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาผลของไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะเฉพาะของผลของไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร จากขั้นตอนดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะเฉพาะของผลของไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

3.1.1 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนา และผลของงานไม้แกะสลัก โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์

อาจารย์ประจำสาขาศิลปะไทย ภาควิชาวิจิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2. อาจารย์ ไพรัตน์ หลวงแนม

อาจารย์ประจำสาขาศิลปหัตถกรรม วิชาเอกหัตถกรรมเครื่องไม้ คณะวิชาศิลปหัตถกรรม วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

3. นาย สมาน บุญมาสม

หัวหน้าช่างแกะสลักและผู้ควบคุมงานแกะสลัก เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเชิงวิเคราะห์ของ มารุต อัมรานนท์ (2543 : 52-57) ในด้านวัตถุประสงค์, แหล่งกำเนิด, ลวดลาย, วัตถุดิบ, เครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการผลิต ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์ เช่น กล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่ออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทำการบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ลงในสมุดบันทึก ประกอบกับใช้เครื่องบันทึกเสียง และการถ่ายภาพช่วยในการบันทึกข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการสรุป และจัดหมวดหมู่ของคำตอบ

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ จะถูกนำมาทำการบันทึกในรูปแบบการบรรยาย เพื่อวิเคราะห์ในการหาแนวทางออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรช่างผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าช่างแกะสลักของกลุ่มต่างๆ จำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มแกะสลักบ้านถวาย
2. กลุ่มแกะสลักสองฝั่งคลอง บ้านถวาย
3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแกะสลักไม้บ้านถวาย
4. กลุ่มสมบูรณ์ไม้แกะสลัก
5. กลุ่มหัตถกรรมบ้านถวาย
6. กลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวายร้านลุงต๊อบ

ให้ข้อมูลด้านการทดลองวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

2. ประชากรกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันเสาร์ - อาทิตย์ จำนวน 150 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane ในการกำหนดขนาด

กลุ่มตัวอย่าง (อ้างอิงใน นิรัช สดสังข์ 2547 : 45) ให้ข้อมูลด้านความต้องการของที่ระลึกที่ประชาชนต้องการค้าไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการออกแบบ และพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลักทำการประเมินการออกแบบในด้านต่างๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์

หัวหน้าสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะวิชาออกแบบ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

2. อาจารย์ ไพรัตน์ หลวงนาม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาหัตถกรรมเครื่องไม้ คณะวิชาศิลปหัตถกรรม วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

3. อาจารย์ สมพงษ์ พงษ์บุปผา

อาจารย์ชำนาญการพิเศษระดับ 8 ประจำสาขาศิลปหัตถกรรม คณะวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวอย่างวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ได้แก่ ไม้มะม่วง ไม้ทุเรียน ไม้ลำไย ไม้กระถ่อน และไม้ขนุน ประกอบกับลวดลายที่เป็นลักษณะเฉพาะของการแกะสลักล้านนา และแบบประเมินด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลักไม้ของ เน่งน้อย ปัญจพรรค์ (2537 : 184) ในด้านการแกะสลัก ด้านการตกแต่งและทำสี และด้านความสวยงาม

2. แบบสอบถามความต้องการของทีระลิก มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ของทีระลิกใช้เป็นของประดับตกแต่งและของใช้สอยได้แก่ งานเดินเส้น ไม้ฉลุ กรอบกระจก แผ่นไม้ติดฝาบ้าน โคมไฟ กรอบรูป นาฬิกา ถาดใส่ของ กล้อง หีบใส่ของ ฉากบังตา

3. ภาพจำลองการออกแบบประกอบกับแบบสอบถามการออกแบบของทีระลิกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรของ อีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) ในด้านความงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง IOC (Index of item objective congruence) ของเครื่องมือ และการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์

หัวหน้าสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะวิชาออกแบบ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

2. อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิจวงศา

อาจารย์ประจำสาขาครุศาสตร์การออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3. อาจารย์ไพรัตน์ หลวงแนม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาหัตถกรรมเครื่องไม้ คณะวิชาศิลปหัตถกรรม วิทยาลัย
เพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจในคำตอบนั้นสอดคล้องกับกรอบของการวิจัย

0 หมายถึง ไม่แน่ใจในคำตอบนั้นสอดคล้องกับกรอบของการวิจัย

-1 หมายถึง แน่ใจในคำตอบนั้นไม่สอดคล้องกับกรอบของการวิจัย

ข้อคำถาม IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นคำถามที่ใช้ได้ ถ้าต่ำกว่า 0.5 เป็นคำถามที่ต้อง
ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่ออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก กลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวายเป็น
และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ประกอบกับใช้เครื่อง
บันทึกเสียง และการถ่ายภาพช่วยในการบันทึกข้อมูล

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในเรื่องของวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ความต้องการ
ของทีระลึก และการออกแบบของทีระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร มาวิเคราะห์แล้วหาค่าเฉลี่ย
ความคิดเห็นด้วยโปรแกรมประมวลผลทางด้านสถิติ และอภิปรายผลในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้
ค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของทีระลึก ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ
(Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องวัสดุไม้ผลทางการเกษตร และการออกแบบของทีระลึกจากวัสดุไม้
ผลทางการเกษตร ใช้ค่าสถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard
Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลคามพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันเสาร์ - อาทิตย์ จำนวน 150 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (อ้างใน นิรัช สุตสังข์. 2547 : 45) ประเมินผลคามพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรที่ออกแบบ

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบประกอบกับแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรในด้านความงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านลักษณะเฉพาะถิ่น เพื่อสื่อสารแนวความคิดในการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้เข้าใจ และสามารถทดลองใช้งานได้จริง

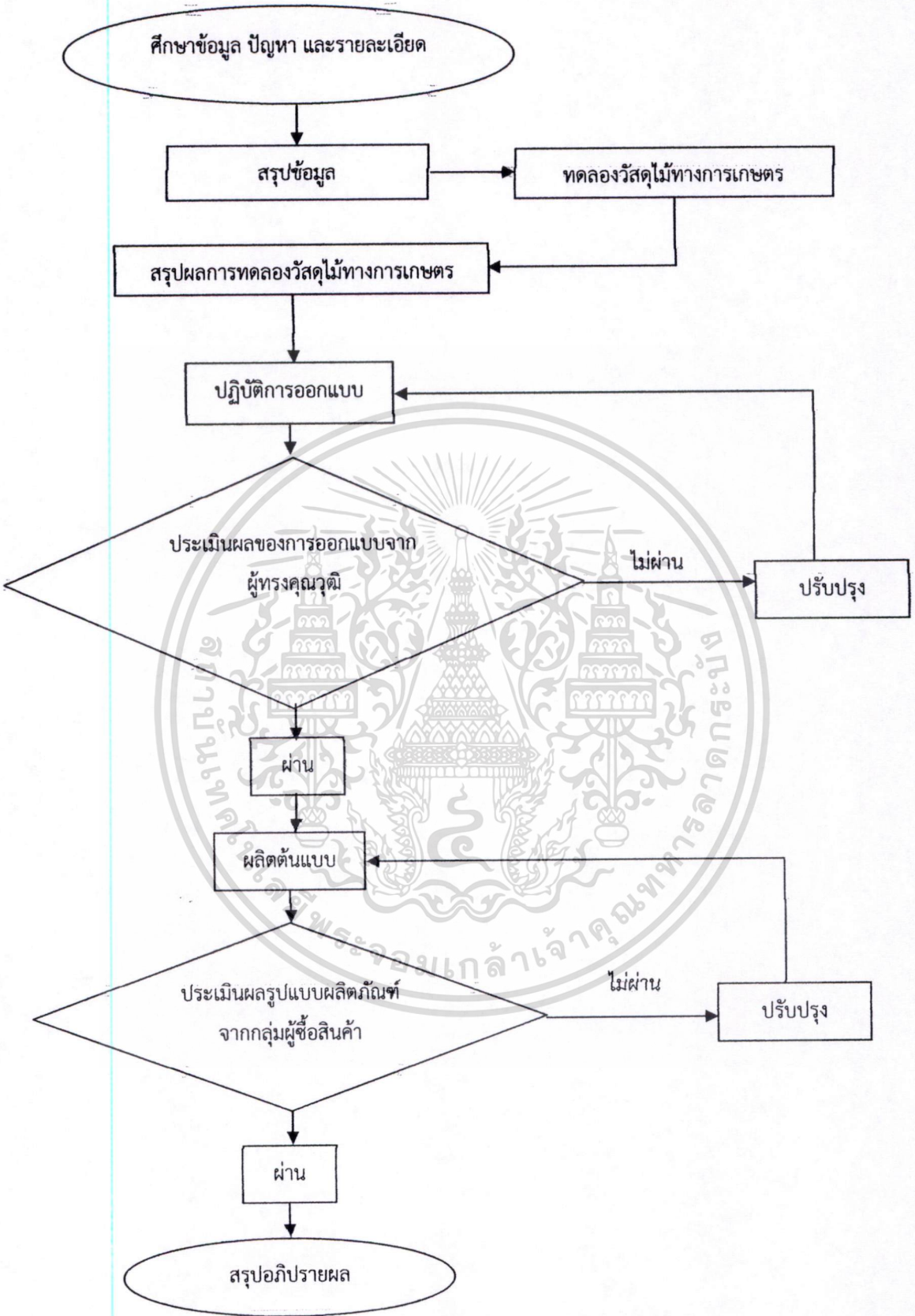
3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่ออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ซื้อสินค้าและเยี่ยมชมร้านค้าของกลุ่มต่างๆในหมู่บ้านถวาย โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ประกอบกับใช้เครื่องบันทึกเสียง และการถ่ายภาพช่วยในการบันทึกข้อมูล

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามประกอบกับต้นแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมประมวลผลทางด้านสถิติ และอภิปรายผลโดยใช้ค่าสถิติ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง เหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง เหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาและลวดลายงานไม้แกะสลัก ข้อมูลจากแบบประเมินคุณสมบัติที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลักไม้จากช่างแกะสลัก ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความต้องการของที่ระลึก ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามด้านการออกแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก และข้อมูลจากแบบประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรที่ออกแบบ นำมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายและรูปแบบของตาราง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- 4.1 ผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร
- 4.2 ผลการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร
- 4.3 ผลการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

4.1 ผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

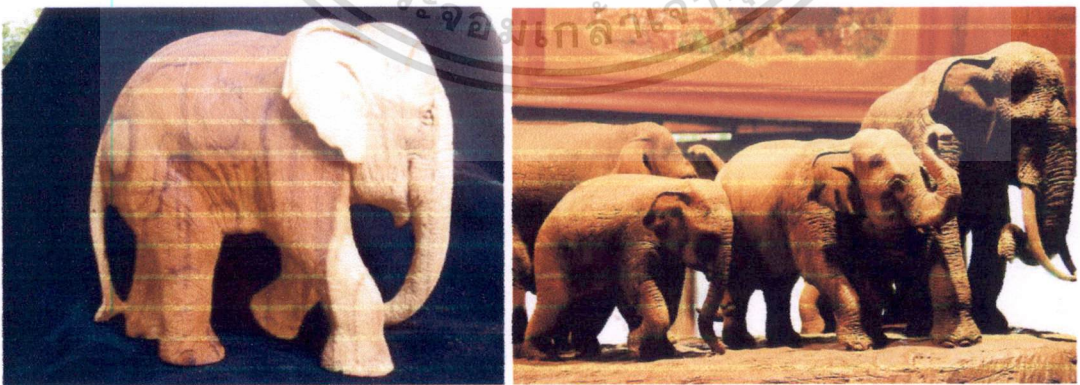
ในการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวทางการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเชิงวิเคราะห์ของ มาร์ต อัมรานนท์ (2543 : 52-57) ประกอบด้วย ศึกษาวัตถุประสงค์ในการทำและการนำไปใช้, ศึกษาแหล่งกำเนิด และแหล่งผลิตของงานศิลปหัตถกรรม, ศึกษาลวดลายหัตถกรรมไม้แกะสลักและวิวัฒนาการความเป็นของการสร้างสรรค์งาน, ศึกษาวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์งาน, ศึกษากรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่การนำเอาวัตถุดิบที่แปรรูปอย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปผ่านขั้นตอน, ศึกษาที่นำมาใช้ และเกี่ยวข้องกับขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ซึ่งได้ผลสรุปการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา

งานไม้แกะสลักจะมีความสวยงามแค่ไหนขึ้นอยู่กับกรออกแบบลวดลายที่สัมพันธ์กับขนาดพื้นที่โครงสร้างของงานแต่ละส่วน กล่าวคือ โครงสร้างของงานนั้นมีพื้นที่น้อยก็ต้องออกลายให้มีขนาดเล็ก ถ้างานมีพื้นที่มากต้องออกลายให้มีขนาดใหญ่ โครงสร้างของศิลปกรรมนั้นจึงมีส่วนในการกำหนดลวดลายบนศิลปกรรมไม้แกะสลัก ช่างจึงมีความรู้ความสามารถในการออกแบบถ่ายทอดรูปแบบที่หลังและสวดลายนั้นด้วยการใช้เครื่องมือทำให้เกิดลวดลายและภาพที่มีแสงเงาและเกิดระยะสูงต่ำภายในภาพ ซึ่งสัมผัสได้ด้วยมือและสายตาเป็นภาพสามมิติ โดยใช้เครื่องมือชุด ตัด ทอน แล้วแกะเอาเนื้อไม้นั้นออก ซึ่งช่างต้องใช้ความปราณีตและต้องมีความรู้ลักษณะของทางของเนื้อไม้ และเทคนิควิธีการใช้เครื่องมือ เพื่อเวลาแกะสลักไม้จะได้ไม้บิ่นและหลุด อีกทั้งช่างควรรู้วิธีการใช้เครื่องมือ คือ สับและลับให้คมอยู่เสมอเพื่อเวลาแกะสลักจะทำให้งานออกมานั้นมีความสวยงาม

งานไม้แกะสลักที่ช่างถ่ายทอดลวดลายลงบนเนื้อไม้มีลักษณะการแบ่งออกไป 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยจะเป็นลักษณะการแกะสลักไม้จากช่างชาวบ้านซึ่งไม่ได้มีความรู้มากนัก โดยอาศัยความชำนาญในการทำเป็นอาชีพช่างแกะสลักและการได้พบเห็นเห็นสังเกตรูปแบบของงานแกะสลักไม้มักจะไม่ค่อยมีลวดลายมากนักเป็นการทำเพื่อจำหน่าย ช่างส่วนใหญ่มักจะทำงานประเภท งานเดินเส้น ฉลุลายไม้ แกะลวดลายต่างๆตามผู้ว่าจ้าง ส่วนช่างที่มีความสามารถสูงและความชำนาญเฉพาะที่เรียกกันว่า สล่าพื้นบ้าน มักจะทำงานประเภทภาพลอยตัว เช่น รูปสัตว์ต่างๆ ช้าง ม้า ตึกตาไม้ หรือลวดลายและรูปแบบจากจินตนาการของช่างเอง และสินค้าไม้แกะสลักที่นิยมมาก คือ ช่างไม้แกะสลักแบบลอยตัว ซึ่งสามารถสื่อถึงความเป็นล้านนาได้

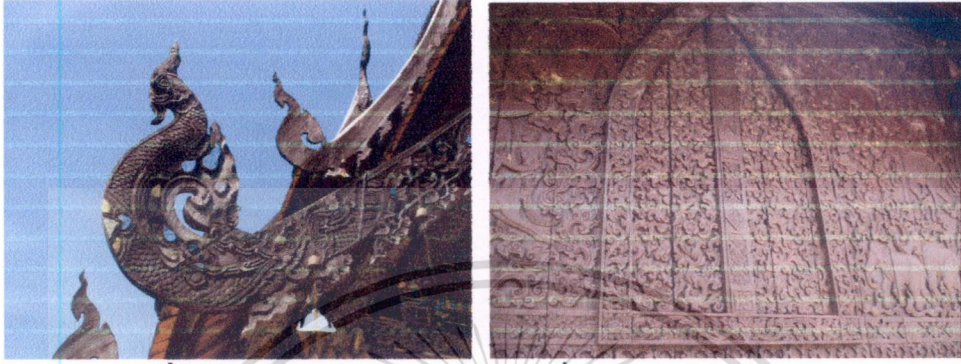

ภาพที่ 4.1 ช่างไม้แกะสลักลอยตัว

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ (11 /12 / 2554)

2. รูปแบบของศิลปกรรมล้านนา โดยจะเป็นลักษณะการแกะสลักไม้ขั้นสูงต้องอาศัยช่างที่มีความสามารถสูงและความชำนาญเฉพาะที่เรียกกันว่า สล่า จะเป็นในลักษณะที่มีลวดลายอันวิจิตรไม่อาจบรรยายได้ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวยงามตามที่สืบทอดกันมาในรูปแบบของลัณนาเพื่อใช้สำหรับประดับตกแต่งอาคารต่างๆทางพุทธศาสนาหรือเป็นพุทธศิลป์ใช้ในพิธีกรรม ส่วนงานที่มีลักษณะภาพลอยตัว เช่น พระพุทธรูปต้องอาศัยช่างที่มีความรู้ด้านสรีระสัดส่วนต่างๆ และยังมีวัดหรือบานประตูวิหารที่ออกแบบโดยศิลปินลัณนาต่างๆ

ภาพที่ 4.2 ลักษณะลวดลายของลัณนาที่ประดับตกแต่งอาคารต่างๆ

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ (11 /12 / 2554)

ในด้านของลวดลายไม้แกะสลักในลัณนามักเป็นลายที่มาจากธรรมชาติมีทั้งที่คล้ายกับลายภาคกลาง เช่น ลายกนก ลายเครือเถาชนิดต่างๆ และไม่มีในภาคกลางเช่น ลายเมฆ แต่ด้วยที่ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปก็เกิดการผสมผสานกันและประยุกต์รวมกันบ้างและก็ลงตัวในแบบลัณนาเอง ดังภาพที่ 4.4 ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันระหว่างลายกนกลัณนา กับลายกนกภาคกลาง ซึ่งลวดลายที่เป็นที่นิยมและสามารถสื่อถึงลัณนาได้ คือ ลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดฝักมะขาม

(ภาพลักษณะลายกนกลัณนา)

(ภาพลักษณะลายกนกภาคกลาง)

ภาพที่ 4.3 ภาพลายกนกที่แตกต่างกันระหว่างลายกนกลัณนา กับลายกนกภาคกลาง

ที่มา: แฉ่งน้อย ปัญจพรรค์ (2537 : 20) และสุวัฒน์ แสนขัตติยรัตน์ (2554 : 49)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

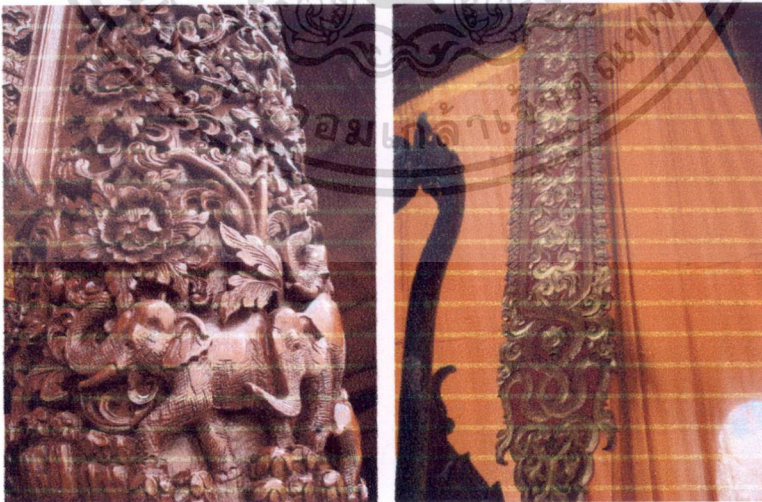

ภาพที่ 4.4 ภาพลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดฝักมะขาม

ที่มา: การสัมภาษณ์ สุวัฒน์ แสนขัตติยรัตน์ (14 /01/2554)

4.1.1 วัตถุประสงค์ในการทำและการนำเอาไปใช้

งานไม้แกะสลักล้านนาโดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ทำขึ้นเพื่อนำไปใช้ประกอบในการตกแต่งสถาปัตยกรรมพุทธสถาน วิหาร โบสถ์ หอธรรม และที่อยู่อาศัย เช่น ปราสาทราชวัง คຸ້ມหรือหอคำของเจ้านาย เรือนสามัญชน เป็นต้น รวมถึงพุทธศิลป์ที่ใช้ในการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาและของใช้สำหรับพระสงฆ์ พระพุทธรูป บุษบก ธรรมสน์ อาสนะ ตุง สัตตภัณฑ์ หลักบายศรี ปัจจุบันการแกะสลักเพื่อประดับงานสถาปัตยกรรมและการประดิษฐ์พุทธศิลป์ต่าง ๆ นั้นมีน้อยลง ส่วนใหญ่ได้มีการประยุกต์เป็นเครื่องใช้สมัยใหม่ของตกแต่งบ้านเรือนและของที่ระลึกต่างๆตามความนิยม ซึ่งเป็นการผลิตลักษณะระบบโรงงาน

ภาพที่ 4.5 ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักล้านนาใช้ตกแต่งสถาปัตยกรรมพุทธสถาน

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมั่นหาญ (11 /12 / 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 แหล่งกำเนิด และแหล่งผลิต

งานไม้แกะสลักล้านนา ระยะแรกเริ่มของล้านนาทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ล้วนมีอิทธิพลของศิลปะพหุภูมิไทยและเมื่อมีการเกี่ยวข้องกับสุโขทัยและลัทธิศิลปกรรม ล้านนาก็พัฒนาจนรุ่งเรืองในราวศตวรรษที่ 21 จนระยะสุดท้ายล้านนาก็หลากหลายไปด้วยศิลปะที่ผสมผสานของเดิมกับพม่าและรัตนโกสินทร์ และยังมีจากวัฒนธรรมที่มี 2 กลุ่มหลักๆคือ กลุ่มล้านนาแท้ดั้งเดิมที่ เชียงราย พะเยา และกลุ่มอิทธิพลมอญพม่าและสุโขทัยที่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง รวมถึงกลุ่มย่อยๆในบางพื้นที่ เช่น แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นไทใหญ่ กิ่งชาวเขาที่แพร่และน่าน ดังนั้นศิลปะของล้านนาจึงเกิดผสมผสานกันที่หลากหลาย

ในส่วนแหล่งผลิตงานไม้แกะสลักล้านนา ซึ่งในอดีตมีการแกะสลักไม้ประดับอาคารในพุทธสถานและงานพุทธศิลป์อยู่ตามวัดต่างๆ ปัจจุบันการแกะสลักแบบล้านนา ที่มีชื่อเสียงอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงแม้ว่าจะเป็นระบบโรงงานซึ่งลักษณะของงานจะแตกต่างจากของล้านนาดั้งเดิมในรูปลักษณ์และวัสดุ สินค้าไม้แกะสลักเป็นสินค้าส่งออกของท้องถิ่นไปยังภาคอื่นๆทั่วประเทศและประเทศอื่นๆ ซึ่งตลาดสินค้าประเภทนี้มีแหล่งใหญ่อยู่ที่หมู่บ้านถวายและหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตอำเภอหางดง

4.1.4 วัตถุดิบที่นำมาใช้ในงานแกะสลัก

วัตถุดิบที่นำมาใช้ในงานแกะสลักไม้ ที่มีความนิยมมากที่สุดในงานแกะสลัก คือ ไม้สัก เพราะไม้สักเป็นไม้ที่ไม่แข็งจนเกินไปสามารถใช้เครื่องมือแกะสลักได้ง่าย และทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศไม่หดตัวมากนักเมื่อแกะสลักจะไม่ทำให้เสียรูปทรงและยากต่อการทำลายจากการกัดกินของปลวก แต่ปัจจุบันหายากมากขึ้นและมีราคาแพงจึงได้มีการใช้ไม้ชนิดอื่น เช่น ไม้ฉำฉา ไม้มะม่วงหรือไม้อื่นๆที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันมาใช้แทนไม้สักในงานแกะสลักบางประเภท ไม้ที่จะนำมาใช้แกะสลักนั้นจะถูกแปรรูปไปตามลักษณะของงานแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับช่างนำมาเลือกใช้

4.1.5 เครื่องมือ อุปกรณ์

เครื่องมือของงานช่างแกะสลักที่สำคัญ คือ สี่ว์และค้อน

สี่ว์ คือ สิ่งที่ทำจากโลหะที่เป็นเหล็กกล้าแข็งและเหนียว ทำให้เกิดความคมด้วยการตี การเจียร และตกแต่งให้เป็นหน้าต่างๆ เช่น หน้าตรง หน้าโค้ง ซึ่งมีขนาดต่างๆกัน และสี่ว์ที่จะใช้แกะได้ดีนั้นจะต้องมีความคม

สี่ว์เล็บมือหรือสี่ว์ตัว V ใช้สำหรับการตอกเดินเส้นลายเพื่อเป็นการย้ำลายเส้นบนไม้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

สี่ว์หน้าตรง ใช้สำหรับตอกเส้นในแนวตรงหรือใช้ขุดพื้นไม้ในส่วนที่ไม่ต้องการออก ซึ่งมีหลายขนาดใช้ตามลักษณะของงานที่แตกต่างกันออกไป

สี่ว์หน้าโค้ง ใช้สำหรับตอกเส้นที่เป็นส่วนโค้งหรือใช้ขุดพื้นไม้ให้โค้งใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วหน้าแบริ มีลักษณะคล้ายกับส่วหน้าโค้งแต่โค้งไม่มากนัก ใช้สำหรับตอกเส้นที่เป็นส่วนโค้งหรือใช้ปาดแต่งแรลลย ซึ่งมีหลายขนาดใช้ตามลักษณะของงานที่แตกต่างกันออกไป

ภาพส่วเล็บมือหรือส่วตัว V

ภาพส่วหน้าตรง

ภาพส่วหน้าโค้ง

ภาพส่วหน้าแบริ

ภาพที่ 4.6 ภาพลักษณะของส่วหน้าต่างๆ

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมั่นหาญ (16 / 01 / 2555)

ค้อนไม้ คือ ค้อนที่ทำไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้แก่นมะขาม ขนาดของค้อนมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 - 6 นิ้ว ค้อนไม้จะไม่ทำให้ตามส่วที่เป็นโลหะชำรุดเสียหาย และสามารถควบคุมน้ำหนักไม้และเบามือ

ส่วนี้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับช่างแกะสลักไม้ ถ้าส่วที่นำมาใช้ในการแกะสลักไม้นั้นไม่มีความคมผลงานที่แกะออกมานั้นความงามจะด้อยลง เพราะความคมของส่วที่นำมาแกะหรือปาดลงบนเนื้อไม้จะทำให้ส่วตลยส่วงามคมชัด ทั้งนี้ก็ต้องประกอบกับฝีมือของช่างด้วย ช่างจึงจำเป็นต้องรู้จักวิธีการลับส่วนั้นให้มีความคมอยู่เสมอ

อุปกรณ์ในการลับส่ว คือ หิน ซึ่งต้องใช้ 3 ชนิด

1. หินหยาบ หรือหินกากเพชร
2. หินธรรมชาติ
3. หินละเอียดหรือหินลับมีดโกน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค้อนไม้

หินลับส่ว

ภาพที่ 4.7 ภาพค้อนไม้ และหินลับส่ว

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ (16 / 01 / 2555)

การลับส่วเครื่องมือของช่างแกะสลักไม้

1. ส่วที่นำมาลับต้องดูว่าส่วหน้าตรงต้องลับกับหินที่มีหน้าราบเรียบไม่เป็นร่อง
2. การลับส่วจะต้องคอยหยอดน้ำอยู่เสมอ
3. ต้องเริ่มลับส่วด้วยหินหยาบก่อนจึงนำมาลับกับหินธรรมชาติ แล้วนำไปลับกับหิน

ละเอียด

4. การลับส่วต้องให้หน้าส่วอยู่ในแนวขนานวางให้ระนาบกับพื้นหินให้แนบสนิท และถูจนหน้าส่วสึกหรอเท่ากัน และกลับส่วเพื่อลับด้านหลังทำมุมประมาณ 2 – 3 องศา เพื่อให้เกิดสันและมีความคมจับอยู่ที่ส่วนปลายหน้าของส่ว

5. เมื่อเลิกใช้ส่วควรเก็บใส่ห่อ หรือกล่องเก็บส่วจะได้สะดวกเวลานำมาใช้

4.1.6 เทคนิควิธีการและขั้นตอนการแกะสลักไม้

เทคนิควิธีการใช้ส่วและค้อน

1. ช่างจะต้องรู้จักใช้หน้าส่วให้พอดีกับความโค้งของเส้นตัวลาย
2. การควบคุมน้ำหนักในการใช้ค้อนตอกลงบนด้ามส่ว และส่วจะต้องอยู่ในแนวที่ตรง คือ ตั้งฉากกับเนื้อไม้และจับส่วให้แข็งแรงมั่นคงแล้วตีค้อนควบคุมน้ำหนักให้สม่ำเสมอแน่นอนลงบนด้ามของส่ว

3. การก้าวส่ว ให้ขยับส่วเดินทางที่ละครึ่งหน้าของส่วแล้วตอกลงตามเส้น ถ้าเป็นเส้นตรง ให้ใช้ส่วหน้าตรงเป็นเส้นโค้งให้ใช้ส่วหน้าโค้ง

4. เมื่อส่วคับวง คือ ไม่เป็นไปตามเส้นก็ต้องเปลี่ยนส่วหน้าใหม่ของส่วเข้ากับเส้นพอดีแล้วจึงตอกลงด้วยค้อนต่อไป

ขั้นตอนการแกะสลักไม้

1. กำหนดรูปแบบและลวดลาย ออกแบบหรือกำหนดรูปแบบและลวดลายนับเป็นขั้นตอน

แรกที่สำคัญในการออกแบบ สำหรับงานแกะสลักไม้ต้องรู้จักหลักในการออกแบบ และต้องรู้จักเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของไม้ที่จะมาใช้แกะสลัก เช่น ทางไม้หรือเสี้ยนไม้ที่สวนกลับไปกลับมา สิ่งเหล่านี้ต้องศึกษาหาความรู้และแบบงานแกะสลักไม้ต้องเป็นแบบเท่าจริง

2. การถ่ายแบบลวดลายลงบนพื้นไม้ นำแบบที่ออกแบบไว้มาผืนกลงบนไม้ หรือนำมาตอกสลักกระดาษแข็งต้นแบบให้โปร่งเอาลวดลายไว้ และนำมาวางทาบบนพื้นไม้ที่ทาด้วยน้ำกาวหรือแป้งเปียกไว้แล้ว ทำการตบด้วยลูกประคบดินสอพองหรือฝุ่นขาวทั่วไปแล้วนำกระดาษออกจะปรากฏลวดลายที่พื้นผิวไม้

3. การกลอนหุ่นขึ้นรูป คือการตัดทอนเนื้อไม้ด้วยเครื่องมือช่างไม้หรือเครื่องมือแกะสลักแล้วเอาเนื้อไม้ส่วนที่ไม่ต้องการออกให้ไม้นั้นมีลักษณะรูปร่างใกล้เคียงกับแบบเพื่อให้เกิดรูปทรงตามต้องการ มีความชัดเจนตามลำดับเพื่อจะนำไปแกะสลักในขั้นต่อไป

การกลอนภาพลอยตัว เช่น ช้างลอยตัว ม้า นาค เป็นต้น ช้างจะต้องกลอนหุ่นให้ใกล้เคียงกับตัวภาพ

4. การแกะสลักลวดลาย คือ การใช้สว่านที่มีความคมมีขนาดและหน้าของสว่านต่างๆ เช่น สว่านหน้าตรง หน้าโค้ง และค้อนไม้ เป็นเครื่องมือในการแกะสลักเพื่อทำให้เกิดลวดลายซึ่งต้องใช้ค้อนไม้ในการตอกและใช้สว่านทำการขุด การปาดและแกะสลักลวดลายทำให้ความงามตามรูปแบบที่ต้องการ

การขุดพื้น คือ การตอกสว่านเดินเส้นโดยใช้สว่านที่พอดีกับเส้นรอบนอกของตัวลาย เพื่อเป็นการคัดโคมของลวดลายส่วนใหญ่ทั้งหมดก่อนโดยใช้ค้อนตอก เวลาตอกก็ควบคุมน้ำหนักให้เหมาะสมสม่ำเสมอเพื่อให้คมสว่านได้จมลึกในระยาะที่เท่ากันแล้วจึงใช้สว่านหน้าตรงขุดพื้นที่ไม่ใช่ตัวลายออกให้หมดเสียก่อน ขุดชั้นแรกขุดตื้นๆก่อน ถ้าพื้นยังไม่ลึกพอก็ตอกซ้ำอีกแล้วจึงขุดต่อไปเพื่อให้ได้ช่องไปที่โปร่ง ถ้าต้องการนำลวดลายไปประดับในที่สูงก็ต้องขุดพื้นลึกพอประมาณเพราะมองไกลๆจะเห็นการแกะยกชั้นหลักจากที่ทำการขุดพื้นแล้วก็แกะยกชั้นจัดตัวลายที่ซ้อนชั้นกัน เพื่อให้เห็น โคมลายชัดเจน ซึ่งก้าวถ่ายกันเชิงของการผูกลายเพื่อปรับระดับความสูงต่ำของแต่ละชั้นมีระยะ 1 ระยะ 2 ระยะ 3

4.2 ผลการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

4.2.1 ผลการวิเคราะห์วัสดุไม้ผลทางการเกษตร

จากผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา ผู้วิจัยได้นำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาในบางส่วนมาทดลองแกะสลักตัวอย่างวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยการประเมินจากความคิดเห็นของหัวหน้าช่างแกะสลักของกลุ่มต่างๆ จำนวน 6 คน สรุปผลการวิเคราะห์วัสดุไม้ผลทางการเกษตร ดังตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจากกลุ่มต่างๆในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	6	100.00
	หญิง	-	0.00
	รวม	6	100.00
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	-	0.00
	26 – 35 ปี	-	0.00
	36 – 45 ปี	2	33.30
	46 ปีขึ้นไป	4	66.70
	รวม	6	100.00
3. ประสบการณ์ในการแกะสลักไม้	ต่ำกว่า 10 ปี	-	0.00
	10 – 20 ปี	-	0.00
	21 – 30 ปี	2	33.30
	31 – 40 ปี	3	50.00
	40 ขึ้นไป	1	16.70
	รวม	6	100.00

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าช่างแกะสลักไม้ ซึ่งพบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 100.00 มีช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป และอายุ 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.70 และร้อยละ 33.30 ตามลำดับ และมีประสบการณ์ในการแกะสลักไม้ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประสบการณ์ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.30 และประสบการณ์ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.70

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตรในด้านการแกะสลัก

รายละเอียด	N = 6			
	ชื่อไม้	$\bar{X}$	SD	แปลความ
1. ด้านการแกะสลัก	ไม้มะม่วง	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
1.1 เนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าว	ไม้ทุเรียน	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
	ไม้ลำไย	2.00	0.00	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระทอน	4.00	0.00	เหมาะสมมาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายละเอียด	N = 6			
	ชื่อไม้	$\bar{X}$	SD	แปลความ
	ไม้ขนุน	4.16	0.40	เหมาะสมมาก
1.2 เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป	ไม้มะม่วง	3.33	1.43	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ทุเรียน	4.16	0.40	เหมาะสมมาก
	ไม้ลำไย	2.00	0.00	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	4.16	0.40	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	4.16	0.40	เหมาะสมมาก
1.3 ง่ายต่อการกลนหุ่นขึ้นรูป	ไม้มะม่วง	3.50	0.34	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ทุเรียน	3.50	0.54	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ลำไย	1.66	0.93	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	4.16	0.40	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
1.4 ง่ายต่อการแกะสลัก	ไม้มะม่วง	3.33	1.43	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ทุเรียน	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ลำไย	1.50	1.37	เหมาะสมน้อยที่สุด
	ไม้กระท้อน	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	4.33	0.51	เหมาะสมมาก
รวม	ไม้มะม่วง	3.54	0.80	เหมาะสมมาก
	ไม้ทุเรียน	3.66	0.23	เหมาะสมมาก
	ไม้ลำไย	1.79	0.57	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	4.08	0.20	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	4.16	0.32	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 4.2 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ซึ่งได้แก่ ไม้มะม่วง ไม้ทุเรียน ไม้ลำไย ไม้กระท้อน และไม้ขนุน ในด้านการแกะสลัก สรุปได้ว่า ไม้ขนุนมีเนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าวมีความเหมาะสมมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$) และไม้มะม่วง ไม้ทุเรียน และไม้กระท้อนมีความเหมาะสมมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) เท่ากัน เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไปมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ ไม้กระท้อน ไม้ทุเรียน และไม้ขนุนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$) เท่ากัน ง่ายต่อการกลนหุ่นขึ้นรูปมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ ไม้กระท้อน และไม้ขนุนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$ และ 4.00) ตามลำดับ และง่ายต่อการแกะสลักมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม้ขนุน และไม้กระท้อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$ และ 4.00) ตามลำดับ โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้าน การแกะสลัก ไม้ขนุนมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$) ไม้กระท้อนและไม้ทุเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.08$ และ 3.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตรใน ด้านการตกแต่งและทำสี

รายละเอียด	N = 6			
	ชื่อไม้	$\bar{X}$	SD	แปลความ
2. ด้านการตกแต่งและทำสี	ไม้มะม่วง	3.50	0.30	เหมาะสมปานกลาง
2.1 การลงรักปิดทอง	ไม้ทุเรียน	3.16	0.40	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ลำไย	2.50	1.37	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	3.66	0.51	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
2.2 การประดับกระจก	ไม้มะม่วง	3.16	0.40	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ทุเรียน	3.16	0.40	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ลำไย	2.16	0.40	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	3.66	0.51	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	4.00	0.00	เหมาะสมมาก
2.3 สามารถทำสีได้ง่าย	ไม้มะม่วง	3.50	0.54	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ทุเรียน	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ลำไย	2.33	0.51	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	3.83	0.75	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	3.83	0.40	เหมาะสมมาก
รวม	ไม้มะม่วง	3.38	0.41	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ทุเรียน	3.10	0.26	เหมาะสมปานกลาง
	ไม้ลำไย	2.33	0.76	เหมาะสมน้อย
	ไม้กระท้อน	3.71	0.55	เหมาะสมมาก
	ไม้ขนุน	3.94	0.40	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 4.3 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อ วัสดุไม้ผลทางการเกษตร ซึ่งได้แก่ ไม้มะม่วง ไม้ทุเรียน ไม้ลำไย ไม้กระท้อน และไม้ขนุน ในด้าน การตกแต่งและทำสี สรุปได้ว่า การลงรักปิดทองไม้ที่มีความเหมาะสมมาก ได้แก่ ไม้ขนุน และไม้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระท้อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00 และ 3.66) ตามลำดับ การประดັบกระจกไม้ที่มีความเหมาะสมมากได้แก่ ไม้ขนุน และไม้กระท้อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00 และ 3.66) ตามลำดับ และไม้ที่สามารถทำสีได้ง่ายมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ ไม้ขนุน และไม้กระท้อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.83) เท่ากัน ซึ่งไม้มะม่วงมีความเหมาะสมปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.50) โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านการตกแต่งและทำสี ไม้ขนุนมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.94) ไม้กระท้อนและไม้มะม่วงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.71 และ 3.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตรในด้านความสวยงาม

รายละเอียด		N = 6			
		ชื่อไม้	$\bar{X}$	SD	แปลความ
3. ด้านความสวยงาม 3.1 ความสวยงามของเนื้อไม้		ไม้มะม่วง	2.83	1.72	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ทุเรียน	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ลำไย	2.66	0.96	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้กระท้อน	3.66	0.51	เหมาะสมมาก
		ไม้ขนุน	4.66	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
3.2 ความสวยงามของ ลวดลาย		ไม้มะม่วง	3.16	0.40	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ทุเรียน	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ลำไย	2.50	1.22	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้กระท้อน	3.83	0.40	เหมาะสมมาก
		ไม้ขนุน	3.83	0.40	เหมาะสมมาก
3.3 ความสวยงามของการ ตกแต่งทำสี		ไม้มะม่วง	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ทุเรียน	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ลำไย	2.33	0.51	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้กระท้อน	3.83	0.40	เหมาะสมมาก
		ไม้ขนุน	3.83	0.40	เหมาะสมมาก
รวม		ไม้มะม่วง	2.99	0.70	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ทุเรียน	3.00	0.00	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้ลำไย	2.49	0.89	เหมาะสมปานกลาง
		ไม้กระท้อน	3.77	0.43	เหมาะสมมาก
		ไม้ขนุน	4.10	0.43	เหมาะสมมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.4 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ซึ่งได้แก่ ไม้มะม่วง ไม้ทุเรียน ไม้ลำไย ไม้กระถ่อน และไม้ขนุน ในด้านความสวยงาม สรุปได้ว่า ไม้ขนุนมีความสวยงามของเนื้อไม้มากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) ไม้กระถ่อน และไม้ทุเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.66$ และ 3.00) ตามลำดับ ความสวยงามของลวดลายมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ ไม้ขนุน และไม้กระถ่อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83$) เท่ากัน และไม้มะม่วงมีความเหมาะสมปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.16$) และความสวยงามของการตกแต่งทำสีมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ ไม้ขนุน และไม้กระถ่อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83$) เท่ากัน ไม้มะม่วง และไม้ทุเรียนมีความเหมาะสมปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.00$) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านความสวยงาม ไม้ขนุนและไม้กระถ่อนมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.10$ และ 3.77) ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.2, ตารางที่ 4.3 และตารางที่ 4.4 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร สรุปได้ว่าไม้ขนุนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมในด้านการแกะสลัก ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการตกแต่งและทำสี ($\bar{X} = 3.94$) และด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ไม้กระถ่อน มีค่าเฉลี่ยรวมในด้านการแกะสลัก ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการตกแต่งและทำสี ($\bar{X} = 3.71$) และด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

จากข้อเสนอแนะและความคิดเห็น ไม้ขนุน ไม้กระถ่อน และไม้มะม่วง มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันและสามารถนำมาแกะสลักได้สามารถแกะสลักลายที่มีลักษณะละเอียดหรือลายใหญ่ได้ควรใช้กับการตกแต่งหรือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภายใน ไม่ควรใช้งานภายนอกโดนแดดโดนฝน เนื้อไม้เมื่อแห้งแล้วจะมีความเหนียวควรใช้น้ำมันขมิ้นหรือพรมน้ำเล็กน้อยจะแกะสลักได้ง่ายขึ้น หรือควรแกะสลักในขณะที่ยังไม่แห้งมากนัก เมื่อแกะเสร็จแล้วควรแช่อบน้ำยาเพื่อป้องกันแมลงกัดกินไม้ ในส่วนของไม้ลำไยมีเนื้อที่ละเอียดเมื่อแห้งแล้วตกมีความแข็งมากยากต่อการแกะสลัก ไม้ทุเรียนมีเนื้อที่หยาบเนื้อไม้ไม่มันเกินไปยากต่อการแกะสลัก ไม้ลำไยและไม้ทุเรียนควรนำไปใช้ในงานโครงสร้างของผลิตภัณฑ์แล้วแกะสลักด้วยไม้ชนิดอื่นนำมาปิดทับ

ตารางที่ 4.5 การพิจารณาเลือกไม้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา

ชื่อไม้	ลักษณะเนื้อไม้	ความคิดเห็น	ความเหมาะสมต่อการนำไปใช้
ไม้มะม่วง	เนื้อแข็ง	ค่อนข้างแข็งแกะสลักได้	ความเหมาะสมมากปานกลาง
ไม้ทุเรียน	เนื้ออ่อน	เนื้ออ่อนและหยาบ	ไม่เหมาะสม
ไม้ลำไย	เนื้อแกร่ง	เนื้อแข็งยากต่อการแกะสลัก	ไม่เหมาะสม
ไม้กระถ่อน	เนื้อแข็ง	เนื้อปานกลางง่ายต่อการแกะ	ความเหมาะสมมาก
ไม้ขนุน	เนื้อแข็ง	เนื้อปานกลางง่ายต่อการแกะ	ความเหมาะสมมาก

ตารางที่ 4.6 แสดงขนาดหน้ากว้างของไม้ที่จะนำไปใช้กับของที่ระลึก

รายการ	ขนาดหน้ากว้างของไม้			
	4 นิ้วลงมา	4 – 6 นิ้ว	6 – 8 นิ้ว	8 นิ้วขึ้นไป
งานเดินเส้น		✓	✓	✓
ไม้ฉลุ		✓		
กรอบกระจก	✓			
แผ่นไม้ติดฝาบ้าน			✓	✓
ถาดใส่ของ		✓	✓	✓
โคมไฟ			✓	✓
หีบใส่ของ			✓	✓
กรอบรูป	✓			
นาฬิกา			✓	✓
กล่อง			✓	✓
ฉากบังตา		✓	✓	✓

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นถึงการนำขนาดของหน้าไม้ขนาดต่างๆที่จะนำไปใช้กับการออกแบบของที่ระลึกต่างๆ

ภาพที่ 4.8 ภาพการทดลองวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

ที่มา: ถ่ายโดย พรพจน์ หมื่นหาญ 26 / 01 / 2555
เอกสารนี้เป็นเอกสารทสจวนเวสสำหรับการทำงานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการของทีระลิก

ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการของทีระลิกจากกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ของทีระลิกที่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คน ทำการตอบแบบสอบถามด้านความต้องการของทีระลิก ดังตารางที่ 4.6 และตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งให้ข้อมูลด้านความต้องการของทีระลิก

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	37	60.70
	หญิง	24	39.30
	รวม	61	100.00
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	4	6.60
	26 – 35 ปี	31	50.80
	36 – 45 ปี	23	37.70
	46 ปีขึ้นไป	3	4.90
	รวม	61	100.00
3. อาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	18	29.50
	นักเรียน/นักศึกษา	-	0.00
	พนักงานบริษัท	33	54.10
	ค้าขาย	9	14.80
	รับจ้างทั่วไป	1	1.60
	อื่นๆ	-	0.00
	รวม	61	100.00
4. รายได้เฉลี่ย/เดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	0.00
	5,001 – 10,000 บาท	-	0.00
	10,001 – 15,000 บาท	14	23.00
	15,001 – 20,000 บาท	37	60.60
	20,000 บาท ขึ้นไป	10	16.40
	รวม	61	100.00

จากตารางที่ 4.7 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า ซึ่งพบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 60.70 และ เพศหญิงร้อยละ 39.30 มีช่วงอายุ 26 - 35 ปี และอายุ 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.80 และร้อยละ 33.70 ตามลำดับ มีอาชีพพนักงานบริษัท และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 54.1 และร้อยละ 29.5 ตามลำดับ และมีรายได้เฉลี่ย/เดือน 15,001 - 20,000 บาท 10,001 - 15,000 บาท 20,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.60 ร้อยละ 23.00 และร้อยละ 16.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก

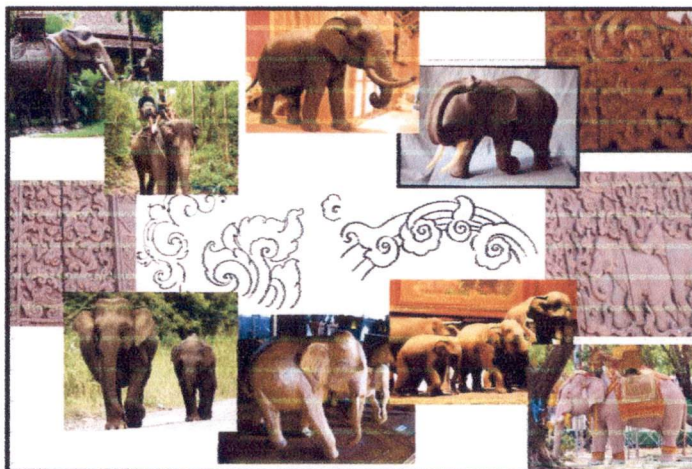
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
งานเดินเส้น	-	0.00
ไม้ฉลุ	3	4.90
กรอบกระจก	10	16.40
แผ่นไม้ติดฝาบ้าน	7	11.50
ถาดใส่ของ	-	0.00
โคมไฟ	15	24.60
หีบใส่ของ	-	0.00
กรอบรูป	4	6.60
นาฬิกา	19	31.10
กล่อง	3	4.90
ฉากบังตา	-	0.00
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 4.8 ข้อมูลความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก ซึ่งพบว่ามี ความต้องการรูปแบบของที่ระลึกเป็นนาฬิกา ร้อยละ 31.10 โคมไฟ ร้อยละ 24.60 กรอบกระจก ร้อยละ 16.40 แผ่นไม้ติดฝาบ้าน ร้อยละ 11.50 กรอบรูป ร้อยละ 6.60 ไม้ฉลุและกล่อง ร้อยละ 4.90 เท่ากัน

4.2.3 ผลการวิเคราะห์การออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

จากผลศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา ผลการวิเคราะห์วัสดุไม้ผลทางการเกษตร และความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการ วิเคราะห์และทฤษฎีที่ศึกษามาใช้ในการออกแบบรูปแบบของที่ระลึก ดังนี้

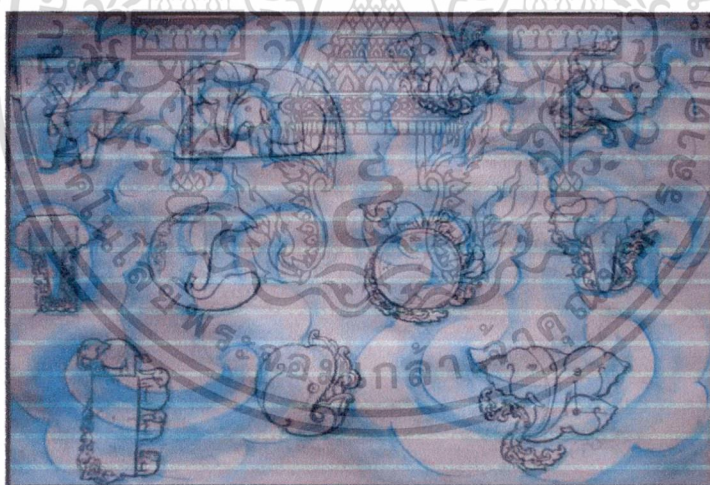
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9 แนวความคิดในการออกแบบ

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (10 / 02 / 2555)

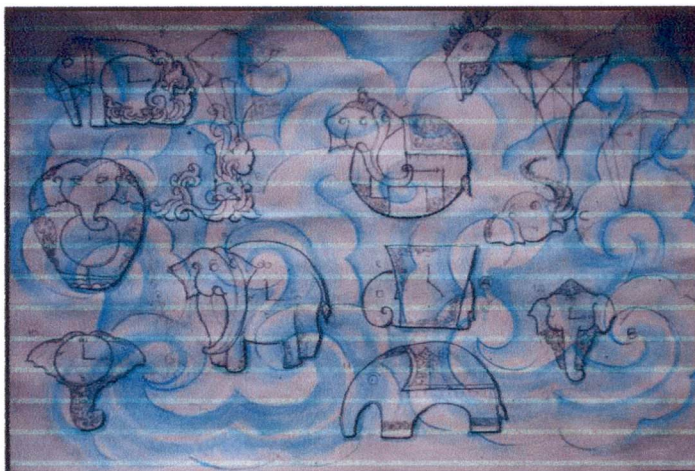
จากแนวความคิดมาในการออกแบบ ซึ่งช่างไม้แกะสลักแบบลอยตัวสามารถสื่อถึงความเป็นล้านนาได้ และลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดฝักมะขาม ซึ่งลวดลายที่เป็นที่นิยมและสามารถสื่อถึงล้านนาได้เช่นกัน จึงนำมาสู่การร่างภาพรูปแบบต่างๆด้วยมือ ดังภาพที่ 4.10 และภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.10 แบบร่างจากแนวความคิด 1

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (10 / 02 / 2555)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.11 แบบร่างจากแนวความคิด 2

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (10 / 02 / 2555)

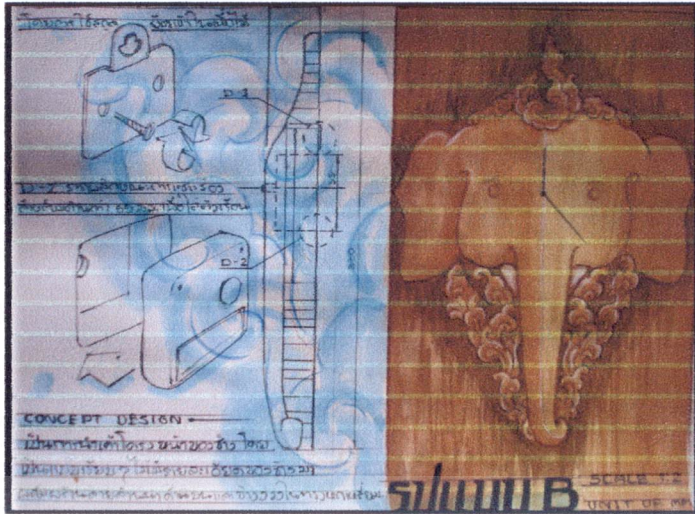
นำแบบร่างจากแนวความคิดที่มีความเหมาะสมกับหลักการออกแบบ 3 รูปแบบ มาทำภาพตัวอย่างเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางานทัศนกรรมไม้แกะสลัก จำนวน 3 ท่านทำการประเมินความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบ A, รูปแบบ B และรูปแบบ C

ภาพที่ 4.12 ภาพตัวอย่างรูปแบบ A

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (10 / 02 / 2555)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 ภาพตัวอย่างรูปแบบ B

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (10 / 02 / 2555)

ภาพที่ 4.14 ภาพตัวอย่างรูปแบบ C

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (10 / 02 / 2555)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางาน
หัตถกรรมไม้แกะสลัก ในด้านความสวยงาม

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความสวยงามน่าซื้อ	A	4.00	1.00	มาก
	B	3.33	0.57	ปานกลาง
	C	3.66	0.57	มาก
รูปแบบมีความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลักไม้	A	4.33	0.57	มาก
	B	3.66	0.57	มาก
	C	4.33	1.15	มาก
รูปแบบมีลวดลายที่มีความงามเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.00	1.00	มาก
	C	4.33	1.15	มาก
รวม	A	4.22	0.71	มาก
	B	3.66	0.71	มาก
	C	4.10	0.95	มาก

จากตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่า ในด้านความงาม รูปแบบ A และ C มีรูปแบบมีความสวยงามน่าซื้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00 และ 3.66) ตามลำดับ รูปแบบ A และ C มีรูปแบบมีความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลักไม้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33) เท่ากัน และรูปแบบ A และ C มีลวดลายที่มีความงามเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านความสวยงาม รูปแบบ A มีความสวยงามในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22) รองลงมา คือ รูปแบบ C และ B มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.10 และ 3.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ในด้านประโยชน์ใช้สอย

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.00	1.00	มาก
	C	3.66	0.57	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบสามารถใช้งานได้สะดวก	A	4.00	1.00	มาก
	B	4.00	0.00	มาก
	C	4.00	1.00	มาก
รูปแบบมีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพา	A	4.00	1.00	มาก
	B	3.33	0.57	ปานกลาง
	C	3.00	0.00	ปานกลาง
รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริง	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.00	0.00	มาก
	C	4.33	1.15	มาก
รวม	A	4.24	0.64	มาก
	B	3.83	0.39	มาก
	C	3.74	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.10 สรุปได้ว่า ในด้านประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ A, B และ C มีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33, 4.00$ และ 3.66) ตามลำดับ รูปแบบ A, B และ C มีรูปแบบสามารถใช้งาน ได้สะดวกอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) เท่ากัน รูปแบบ A มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) รูปแบบ A มีความเป็นไปได้ในการผลิตจริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) รองลงมาคือ รูปแบบ C อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ A มีความสวยงามในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ รูปแบบ B และ C มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83$ และ 3.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางาน หัตถกรรมไม้แกะสลัก ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบสามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของล้านนา	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.33	0.57	มาก
	C	4.33	1.15	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รูปแบบ A สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของล้านนาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) รองลงมาคือ รูปแบบ B และ C อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) เท่ากัน

จากข้อเสนอแนะและความคิดเห็น รูปแบบของนาฬิกาทั้ง 3 รูปแบบสามารถผลิตเป็นของที่ระลึกได้ทั้ง 3 รูปแบบ แต่ควรผลิตได้รวดเร็วและไม่ยากเกินไปควรลดทลายลงมาและแยกชิ้นส่วนเพื่อกระจายงานออกไปและเพื่อป้องกันความเสียหาย ลักษณะของช่างควรให้วงโค้งขึ้นไปข้างหน้า เพราะชาวต่างชาตินิยมมากกว่าวงโค้งเข้าหาตัว ควรมีขนาดที่กะทัดรัดเหมาะสมและสะดวกต่อการพกพา ขนาดความหนาของไม้ควรใช้ขนาด 1 นิ้วและแกะสลักนูนต่ำซึ่งจะทำให้น้ำหนักเบาและประหยัดไม้ ควรมีประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้นในลักษณะของการแขวนของเล็กๆ

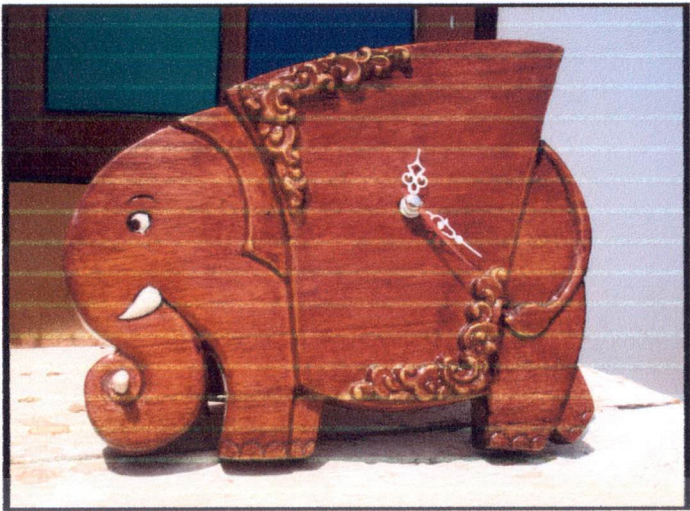
จากตารางที่ 4.9, ตารางที่ 4.10 และตารางที่ 4.11 เป็นผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ในการออกแบบนาฬิกาของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรทั้ง 3 รูปแบบ สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.22$) ด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X} = 4.24$) และด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ($\bar{X} = 4.66$) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการปรับปรุงและพัฒนาตามที่คุณวุฒิแนะนำและทำการผลิตต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา ดังภาพที่ 4.15 และภาพที่ 4.16

ภาพที่ 4.15 ตัวอย่างรูปแบบตามแนวทางพัฒนา

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (22 / 02 / 2555)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.16 ต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา

ที่มา: พรพจน์ หมื่นหาญ (29 / 02 / 2555)

4.3 ผลการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

หลังจากนำผลสรุปนำแนวทางรูปแบบ A มาทำการพัฒนารูปแบบตามผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำและสร้างต้นแบบจริงแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามประกอบต้นแบบจริงที่สร้างขึ้น ไปทำการเก็บข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าที่มีต่อของที่ระลึก เพื่อประเมินผล สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่

รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	32	52.50
	หญิง	29	47.50
	รวม	61	100.00
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	3	4.90
	26 – 35 ปี	28	45.90
	36 – 45 ปี	21	34.40
	46 ปีขึ้นไป	9	14.80
	รวม	61	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	22	36.00
นักเรียน/นักศึกษา	2	3.30
พนักงานบริษัท	30	49.20
ค้าขาย	4	6.60
รับจ้างทั่วไป	3	4.91
อื่นๆ	-	-
รวม	61	100.00
4. รายได้เฉลี่ย/เดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	-
5,001 – 10,000 บาท	8	13.10
10,001 – 15,000 บาท	12	19.70
15,001 – 20,000 บาท	21	34.40
20,000 บาท ขึ้นไป	20	32.80
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 4.11 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า ซึ่งพบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 52.50 และเพศหญิงร้อยละ 47.50 มีช่วงอายุ 26 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.9 อายุ 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.40 อายุ 46 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.80 และอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.90 มีอาชีพพนักงานบริษัท และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 49.20 และร้อยละ 36.00 ตามลำดับ และมีรายได้เฉลี่ย/เดือน 15,001 – 20,000 บาท 20,000 บาท ขึ้นไป และ 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.40 ร้อยละ 32.80 และร้อยละ 19.70 ตามลำดับ

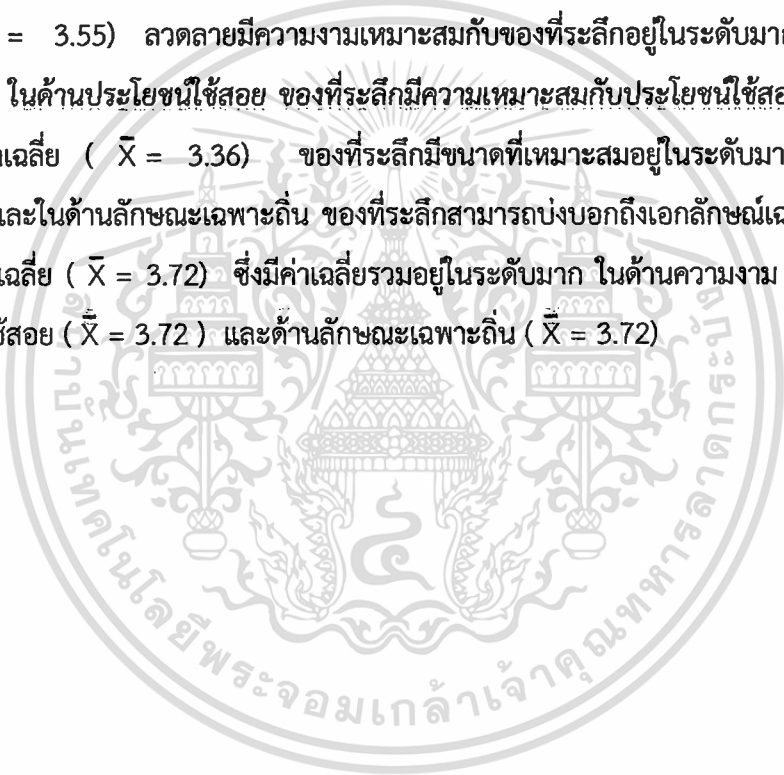
ตารางที่ 4.13 แสดงผลการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

รายละเอียด	n = 61		
	$\bar{X}$	SD	แปลความ
1. ด้านความงาม			
ของที่ระลึกมีความสวยงามน่าซื้อ	3.51	0.50	มาก
มีความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลักไม้	3.55	0.53	มาก
ลวดลายมีความงามเหมาะสมกับของที่ระลึก	3.96	0.65	มาก
รวม	3.67	0.56	มาก
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย			
ของที่ระลึกมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	3.36	0.48	ปานกลาง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รายละเอียด	n = 61		
	$\bar{X}$	SD	แปลความ
ของที่ระลึกมีขนาดที่เหมาะสม	4.09	0.70	มาก
รวม	3.72	0.59	มาก
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
ของที่ระลึกสามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	3.72	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.12 สรุปได้ว่า ในด้านความงาม ของที่ระลึกมีความสวยงามน่าซื้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.51) มีความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลักไม้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.55) ลวดลายมีความงามเหมาะสมกับของที่ระลึกอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.96) ในด้านประโยชน์ใช้สอย ของที่ระลึกมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.36) ของที่ระลึกมีขนาดที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.09) และในด้านลักษณะเฉพาะถิ่น ของที่ระลึกสามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.72) ซึ่งมีความเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความงาม ($\bar{X}$ = 3.67) ด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X}$ = 3.72) และด้านลักษณะเฉพาะถิ่น ($\bar{X}$ = 3.72)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, ประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ หัวหน้าช่างแกะสลักของกลุ่มต่างๆ จำนวน 6 คน ดังนี้ กลุ่มแกะสลักบ้านถวาย กลุ่มแกะสลักสองฝั่งคลองบ้านถวาย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแกะสลักไม้บ้านถวาย กลุ่มสมบูรณ์ไม้แกะสลัก กลุ่มหัตถกรรมบ้านถวาย และกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวาย (ร้านลุงตี๋) และกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 61 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์, แบบประเมินด้านคุณสมบัติของไม้ประกอบกับตัวอย่างวัสดุไม้ผลทางการเกษตร, แบบสอบถามความต้องการของที่ระลึก ภาพจำลองการออกแบบ และต้นแบบ นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการบรรยาย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากการศึกษาตามขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาตามขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 สรุปผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

5.1.2 สรุปผลการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

5.1.3 สรุปผลการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

5.1.1 สรุปผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ช่างถ่ายทอดลวดลายลงบนเนื้อไม้มีลักษณะการแบ่งออกไป 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้าน สินค้าไม้แกะสลักที่นิยมมาก คือ ช่างไม้แกะสลัก ซึ่ง

สามารถสื่อถึงความเป็นล้านนาได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. รูปแบบของศิลปกรรมล้านนา ลวดลายที่เป็นที่นิยมและสามารถสื่อถึงล้านนาได้ คือ ลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดผักมะขาม

จากในรูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้าน และศิลปกรรมล้านนามีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นงานไม้แกะสลักและใช้ในการประดับตกแต่งเหมือนกันจึงสามารถออกแบบโดยนำ 2 รูปแบบมาประยุกต์รวมกับการเป็นของที่ระลึกเพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น และให้สื่อสารถึงเอกลักษณ์ของลวดลายล้านนามากขึ้น

ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักล้านนาโดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ทำขึ้นเพื่อนำไปใช้ประกอบในการตกแต่งสถาปัตยกรรมพุทธสถาน และพุทธศิลป์ที่ใช้ในการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาและของใช้สำหรับพระสงฆ์ ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักล้านนาระยะสุดท้ายล้านนาก็หลากหลายไปด้วยศิลปะที่ผสมผสานของเดิมกับพม่าและรัตนโกสินทร์

แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักล้านนาที่มีชื่อเสียงอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งตลาดสินค้าประเภทนี้มีแหล่งใหญ่อยู่ที่หมู่บ้านถวายเป็นและหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตอำเภอหางดง

วัตถุดิบที่นำมาใช้ในงานแกะสลักไม้ ที่มีความนิยมมากที่สุดในงานแกะสลัก คือ ไม้สัก แต่ปัจจุบันหายากมากขึ้นและมีราคาแพงจึงได้มีการใช้ไม้ชนิดอื่นๆที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันมาใช้แทนไม้สัก จึงมีความจำเป็นที่จะนำไม้ผลทางการเกษตรมาทดลองด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมกับการแกะสลักเพื่อเป็นการลดต้นทุนในเรื่องวัสดุ

เครื่องมือของงานช่างแกะสลักที่สำคัญ คือ สว่านและค้อน สว่านทำจากโลหะที่เป็นเหล็กกล้าแข็งและเหนียว ทำให้เกิดความคมด้วยการตี การเจียร และตกแต่งให้เป็นหน้าต่างๆ เช่น หน้าตรง หน้าโค้ง ซึ่งมีขนาดต่างๆกัน

จากสิ่งที่วิเคราะห์ได้ข้างต้น ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ช่างถ่ายทอดลวดลายลงบนเนื้อไม้ทั้ง 2 รูปแบบ มาประยุกต์รวมกันและออกแบบเป็นของที่ระลึกโดยใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตร

5.1.2 สรุปผลการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

5.1.2.1 สรุปผลการวิเคราะห์วัสดุไม้ผลทางการเกษตร

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร สรุปได้ว่า ไม้ขนุนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมในด้านการแกะสลัก ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการตกแต่งและทำสี ($\bar{X} = 3.94$) และด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ไม้กระท้อน มีค่าเฉลี่ยรวมในด้านการแกะสลัก ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการตกแต่งและทำสี ($\bar{X} = 3.71$) และด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.2, ตารางที่ 4.3 และตารางที่ 4.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.2.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการของทีระลิก

สรุปผลความต้องการของทีระลิกจากกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อให้ได้ของทีระลิกที่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า ซึ่งพบว่ามีความต้องการ รูปแบบของทีระลิกเป็นนาฬิกา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.1 ดังตารางที่ 4.7

5.1.2.3 สรุปผลการวิเคราะห์การออกแบบของทีระลิกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

เป็นผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ในการออกแบบนาฬิกาของทีระลิกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรทั้ง 3 รูปแบบ สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.22$) ด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X} = 4.24$) และด้านเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น ($\bar{X} = 4.66$) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการปรับปรุงและพัฒนาตามทีผู้ทรงคุณวุฒิ แนะนำและทำการผลิตต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา ดังภาพที่ 4.15 และภาพที่ 4.16

5.1.3 สรุปผลการประเมินผลความพึงพอใจของทีระลิกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

สรุปผลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าที่มีต่อของทีระลิก สรุปได้ว่ามีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ในด้านความงาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.67$) ด้านประโยชน์ใช้สอย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.72$) และด้านลักษณะเฉพาะถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.72$) ดังตารางที่ 4.12

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเรื่อง ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที ระลิกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ช่างถ่ายทอดลวดลายลงบนเนื้อไม้ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้าน และรูปแบบศิลปกรรมล้านนา ช่างไม้แกะสลักและลายก้านขดฝักกูด หรือกนกฝักกูดก้านขดฝักมะขาม ซึ่งสามารถสื่อสารถึงเอกลักษณ์ของล้านนามากขึ้นมีความ คล้ายคลึงกัน คือ เป็นงานไม้แกะสลักและใช้ในการประดับตกแต่งเหมือนกัน จึงมีความจำเป็นที่จะ ออกแบบโดยนำ 2 รูปแบบมาประยุกต์รวมกับการเป็นของทีระลิกเพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น และให้สื่อสารถึงเอกลักษณ์ของลวดลายล้านนามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2532:129) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การสืบสานและดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมไม้ท้องถิ่นใด ที่สามารถนำ งานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าทีระลิกได้ จึงเท่ากับเป็นการสืบทอด และฟื้นฟูฝีมือ ด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุ วัตถุดิบที่นำมาใช้ในงาน แกะสลักไม้ ที่มีความนิยมมากที่สุดในงานแกะสลัก คือ ไม้สัก แต่ปัจจุบันหายากมากขึ้นและมีราคา แพงจึงได้มีการใช้ไม้ชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันมาใช้แทนไม้สัก จึงมีความจำเป็นที่จะนำไม้ผล เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการเกษตรมาทดลองด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมกับการแกะสลักเพื่อเป็นการลดต้นทุนในเรื่องวัสดุ ซึ่งสอดคล้องกับ นภารัตน์ ชูเกิด (2553 : 1-10) กล่าวว่า การใช้วัสดุทดแทนไม้ธรรมชาติเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อช่วยลดปัญหาจากสภาพปัญหาปัจจุบันที่ทรัพยากรป่าไม้มีจำนวนลดลง ในขณะที่ความต้องการใช้ไม้ยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการใช้วัสดุทดแทนไม้นอกจากจะช่วยลดการใช้ทรัพยากรไม้แล้ว ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมในด้านของการลดภาวะโลกร้อนได้

ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีต่อวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ไม้ขนุน และไม้กระทอน มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันและสามารถนำมาแกะสลักได้สามารถแกะสลักลายที่มีลักษณะละเอียดหรือลายใหญ่ได้ ควรใช้กับการตกแต่งหรือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภายใน ไม่ควรใช้งานภายนอกโดนแดดโดนฝน เนื้อไม้เมื่อแห้งแล้วจะมีความเหนียวควรใช้น้ำมันขมิ้นหรือพรมน้ำเล็กน้อยจะแกะสลักได้ง่ายขึ้น หรือควรแกะสลักในขณะที่ยังไม่แห้งมากนัก เมื่อแกะเสร็จแล้วควรแช่อบน้ำยาเพื่อป้องกันแมลงกัดกินไม้ ในส่วนของไม้ลำไยมีเนื้อที่ละเอียดเมื่อแห้งแล้วแตกมีความแข็งแรงมากต่อการแกะสลัก ไม้ทุเรียนมีเนื้อที่หยาบเนื้อไม้มีมันเกินไปยากต่อการแกะสลัก ไม้ลำไยและไม้ทุเรียนควรนำไปใช้ในงานโครงสร้างของผลิตภัณฑ์แล้วแกะสลักด้วยไม้ชนิดอื่นนำมาปิดทับ

ในด้านความต้องการของที่ระลึกจากกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ของที่ระลึกที่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า ซึ่งพบว่ามีความต้องการรูปแบบของที่ระลึกเป็นนาฬิกา คิดเป็นร้อยละ 31.1 ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2531 : 2-4) กล่าวว่า การสำรวจค่านิยมอาจหมายถึง ความสนใจ ความพึงพอใจ ความชอบ ความนิยม และความต้องการ สิ่งเหล่านี้นับว่ายึดถือไว้สำหรับเป็นแนวทางในการใช้เลือกหรือแนวทางในการจัด ผู้ที่สร้างสรรค์ต้องใช้การสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริโภค

ในด้านการออกแบบของที่ระลึกนาฬิกาทั้ง 3 รูปแบบสามารถผลิตเป็นของที่ระลึกได้ทั้ง 3 รูปแบบ ภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และตามที่ได้ทรงคุณวุฒิแนะนำเพื่อให้เหมาะสมกับการผลิตจริง ควรผลิตได้รวดเร็วและไม่ยากเกินไปควรลดขนาดลงมาและแยกชิ้นส่วนเพื่อกระจายงานออกไปและเพื่อป้องกันความเสียหายต่อชิ้นงาน ลักษณะของช่างควรให้วงโค้งขึ้นไปข้างหน้าเพราะชาวต่างชาตินิยมมากกว่าวงโค้งเข้าหาตัว ควรมีขนาดที่กะทัดรัดเหมาะสมและสะดวกต่อการพกพา ขนาดความหนาของไม้ควรใช้ขนาดครึ่งนิ้วและแกะสลักนูนต่ำซึ่งจะทำให้น้ำหนักเบาและประหยัดไม้ ควรมีประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้นในลักษณะของการแขวนของเล็กๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสมร ศรีสวัสดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า ช่างผู้ผลิตสามารถนำตัวอย่างรูปแบบที่ได้จากแนวทางการพัฒนา หรือนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์รูปแบบได้

ในด้านการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ในด้านความงาม ซึ่งสอดคล้องกับ สาคร คันธโชติ (2547 : 69-70) กล่าวว่า ความสวยงามเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการออกแบบและเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจได้ดีของงานนั้นๆ ในด้านประโยชน์ใช้สอยและด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ อีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) กล่าวว่า ของที่ระลึกต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย มีรูปแบบและลวดลายแฝงไปด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นบ่งบอกลักษณะของกลุ่มชนนั้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ในการแกะสลักไม้ที่สามารถสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ล้านนา ช่างและลายก้านขดผักกูดหรือกนกผักกูดก้านขดผักกะฆาสามารถสื่อสารถึงเอกลักษณ์ของล้านนามากขึ้น ช่างสามารถคลี่คลายให้ดูเป็นงานศิลปะร่วมสมัยและสามารถประยุกต์ร่วมกับลวดลายล้านนาและสามารถนำไปออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น โคมไฟ กรอบกระจก กรอบรูป เป็นต้น เพื่อยังเป็นการอนุรักษ์การแกะสลักไม้ล้านนาให้คงอยู่ในรูปแบบใหม่แต่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นล้านนา

วัสดุไม้ผลทางการเกษตรเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำไปแกะสลักสำหรับงานที่ใช้สำหรับตกแต่งภายใน หากสีและลายเนื้อไม้ไม่สวยควรตกแต่งทำสี เพื่อเป็นการลดต้นทุนของวัสดุและลดการตัดไม้ทำลายป่า

รูปแบบที่พัฒนาจากแนวทางที่ได้จากการวิจัย อาจพัฒนานานาฬิกาให้เป็นของที่ระลึกที่เกิดความแตกต่างออกไปในรูปแบบรูปทรงที่หลากหลาย หรืออาจจะใส่ลูกเล่นระบบกลไกอย่างง่าย ก็สามารถทำให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไปได้ แต่ควรมีขนาดที่สามารถพกพาได้สะดวก

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเอกลักษณ์ลวดลายไม้แกะสลักของแหล่งอื่นๆที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นต่อไปและพัฒนาเป็นของที่ระลึกหรือของประดับตกแต่งให้ร่วมสมัย เพื่อเป็นการสร้างงานและอาชีพรวมถึงยังเป็นการอนุรักษ์งานไม้แกะสลักของถิ่นต่อไป

ควรมีการนำไม้ผลทางการเกษตรสามารถร่วมกับการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆหรือของที่ระลึกชนิดต่างรวมถึงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ หากสีและลายเนื้อไม้ไม่สวยควรตกแต่งทำสี เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและนำวัสดุเหลือใช้มาทำประโยชน์รวมถึงลดการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำมาใช้งาน

การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ควรตระหนักถึง แนวโน้มด้านแฟชั่นและสไตล์ ง่ายต่อการใช้สอย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีลักษณะเฉพาะ รู้สึกสบาย ๆ อบอุ่นและน่ารัก มีศิลปะสูง มีประโยชน์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้สอยพิเศษ รวมถึงการสำรวจค่านิยมความต้องการ และควรมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ร่วมด้วย เพื่อเป็นการคุณค่าของสินค้าและเป็นการส่งเสริมด้านการตลาดอีกทางหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. 2537. ช่างศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พิบลิชซิง.
- กวิศร์ วานิชกุล. 2546. การจัดทรงต้นและการตัดแต่งไม้ผล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงกลด จารุสมบัติ. 2550. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก (มก.-ช.ก.ส. NF 041/2550) [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก kuservice.ku.ac.th/cms_web/index.php?q=doc/d/131 [สืบค้น 17 ส.ค 2554]
- ธีระชัย สุขสด. 2544 : การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- นภารัตน์ ชูเกิด. 2553 : วัสดุทดแทนไม้ลดภาวะโลกร้อน [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก blog.prachyanun.com/news_file/p54374220018.doc [สืบค้น 17 ส.ค 2554]
- นริศฐา นภาพงศ์. 2550. “การจัดแสดงสินค้าภายในร้านค้าหมู่บ้านท่องเที่ยว หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา หมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- นิรัช สุดสังข์. 2547 : การวิจัยออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- แน่นน้อย ปัญจพรรค. 2535 : เสน่ห์ไม้แกะสลักล้านนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรีงรมย์.
- ประชิด สกณะพัฒน์. 2551 : มรดกทางวัฒนธรรม ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- ประเสริฐ ศีลรัตน. 2531 : ของที่ระลึก. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- พงศ์พันธ์ วรสุทโธรส. 2544 : วัสดุก่อสร้าง. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- มารุต อัมรานนท์. 2543 : แนวทางในการศึกษาศิลปะพื้นบ้าน. ชลบุรี : วารสารสถาบันวิจัย ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปีที่1(2)มกราคม – มิถุนายน.
- วัฒนะ จุฑะวิภาต. 2552. ศิลปะพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย วิภาทนาง. 2550. “การศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักรสาน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการ ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2539. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.
- วรรณม อุ่นจิตติชัย และคณะ. 2550. ผลิตภัณฑ์วัสดุทดแทนไม้จากเศษไม้และวัสดุเหลือใช้ทาง การเกษตร. กรุงเทพฯ : อักษรสยาม.

สิริธัญญ์ ศิริพันธ์บุปผา. 2549. “การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากผ้าทอชาวไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ส่วนพัฒนาและกระจายผลิตภัณฑ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. สภาวะผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลัก [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www.siamwoodcarving.com [สืบค้น 27 พ.ค. 2554]

สาคร คั่นโชติ. 2547. การออกแบบผลิตภัณฑ์งานไม้. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สายฝน เม่าทอง. 2548. ผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพาโร โอท็อปเมืองตรัง สร้างความยั่งยืนให้ชาวชุมชนเขากอบ [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www.gotoknow.org [สืบค้น 10 ต.ค. 2554]

สายสมร ศรีสวัสดิ์. 2546. “แนวทางการประยุกต์ศิลปะการแกะลายบนกระดาษทองอังกฤษ เพื่อพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าที่ระลึก แกะเกร็ด : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประเภทโคมไฟ.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

อุดมศักดิ์ สาริบุตร. 2550. การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

อังกาบ ศักดิ์. 2552. “การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอมือจังหวัดอุดรธานี.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ ลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา
เรื่อง

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

โดย นายพรพจน์ หมื่นหาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

- 1.ชื่อ.....
- 2.อาชีพ/ตำแหน่ง.....
- 3.ประสบการณ์ทำงาน.....
- 4.เชี่ยวชาญด้าน.....

ตอนที่ 2 ลักษณะเฉพาะของลวดลายไม้แกะสลักล้านนา

- 1. วัตถุประสงค์ในการทำและการนำไปใช้.....
.....
.....
- 2. แหล่งกำเนิด และแหล่งผลิต.....
.....
.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

4. วัตถุดิบที่นำมาใช้

6. เครื่องมือ อุปกรณ์

5. ขั้นตอนและวิธีการ

ข้อเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม ด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลัก

เรื่อง

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลัก
2. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความจริงด้วยตนเอง
3. โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละรายการและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเห็นของท่าน

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลัก

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เรื่อง ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พรพจน์ หมื่นหาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

- ☐ ชาย
- ☐ หญิง

2. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 25 ปี
- ☐ 26 – 35 ปี
- ☐ 36 – 45 ปี
- ☐ 46 ปีขึ้นไป

3. ประสบการณ์ในการแกะสลักไม้

- ☐ ต่ำกว่า 10 ปี
- ☐ 10 – 20 ปี
- ☐ 21 – 30
- ☐ 31 – 40
- ☐ 40 ขึ้นไป

4. ชื่อกลุ่ม.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านคุณสมบัติของไม้ที่มีความเหมาะสมในงานแกะสลัก

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

ระดับความคิดเห็นในการให้คะแนน

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แบบสอบถามด้านคุณสมบัติของ ไหมมะม่วง

ลำดับ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการแกะสลัก					
	1.1 เนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าว					
	1.2 เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป					
	1.3 ง่ายต่อการกลึงหุ่นขึ้นรูป					
	1.4 ง่ายต่อการแกะสลัก					
2	ด้านการตกแต่งและทำสี					
	2.1 การลงรักปิดทอง					
	2.2 การประดับกระจก					
	2.3 สามารถทำสีได้ง่าย					
3	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ความสวยงามของเนื้อไม้					
	3.2 ความสวยงามของลวดลาย					
	3.3 ความสวยงามของการตกแต่งทำสี					

2. แบบสอบถามด้านคุณสมบัติของ ไม้ลำไย

ลำดับ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการแกะสลัก					
	1.1 เนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าว					
	1.2 เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป					
	1.3 ง่ายต่อการโกนหุ่นขึ้นรูป					
	1.4 ง่ายต่อการแกะสลัก					
2	ด้านการตกแต่งและทำสี					
	2.1 การลงรักปิดทอง					
	2.2 การประดับกระจก					
	2.3 สามารถทำสีได้ง่าย					
3	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ความสวยงามของเนื้อไม้					
	3.2 ความสวยงามของสวดลาย					
	3.3 ความสวยงามของการตกแต่งทำสี					

3. แบบสอบถามด้านคุณสมบัติของ ไม้ทุเรียน

ลำดับ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการแกะสลัก					
	1.1 เนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าว					
	1.2 เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป					
	1.3 ง่ายต่อการโกนหุ่นขึ้นรูป					
	1.4 ง่ายต่อการแกะสลัก					
2	ด้านการตกแต่งและทำสี					
	2.1 การลงรักปิดทอง					
	2.2 การประดับกระจก					
	2.3 สามารถทำสีได้ง่าย					
3	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ความสวยงามของเนื้อไม้					
	3.2 ความสวยงามของลวดลาย					
	3.3 ความสวยงามของการตกแต่งทำสี					

4. แบบสอบถามด้านคุณสมบัติของ ไม้กระถ่อน

ลำดับ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการแกะสลัก					
	1.1 เนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าว					
	1.2 เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป					
	1.3 ง่ายต่อการโกนหุ่นขึ้นรูป					
	1.4 ง่ายต่อการแกะสลัก					
2	ด้านการตกแต่งและทำสี					
	2.1 การลงรักปิดทอง					
	2.2 การประดับกระจก					
	2.3 สามารถทำสีได้ง่าย					
3	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ความสวยงามของเนื้อไม้					
	3.2 ความสวยงามของลวดลาย					
	3.3 ความสวยงามของการตกแต่งทำสี					

5. แบบสอบถามด้านคุณสมบัติของ ไม้ขนุน

ลำดับ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการแกะสลัก					
	1. 1 เนื้อไม้ไม่แตกหรือร้าว					
	1.2 เนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป					
	1.3 ง่ายต่อการโกนหุ่นขึ้นรูป					
	1.4 ง่ายต่อการแกะสลัก					
2	ด้านการตกแต่งและทำสี					
	2.1 การลงรักปิดทอง					
	2.2 การประดับกระจก					
	2.3 สามารถทำสีได้ง่าย					
3	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ความสวยงามของเนื้อไม้					
	3.2 ความสวยงามของลวดลาย					
	3.3 ความสวยงามของการตกแต่งทำสี					

ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถาม ความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก

เรื่อง

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

- 1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก
- 2. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความจริงด้วยตนเอง
- 3. โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละรายการและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก
- ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เรื่อง ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ณ โอกาสนี้ด้วย

พรพจน์ หมั่นหาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเห็นของท่าน

1. เพศ

- ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 25 ปี ☐ 26 – 35 ปี
- ☐ 36 – 45 ปี ☐ 46 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

- ☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ นักเรียน/นักศึกษา
- ☐ พนักงานบริษัท ☐ ค้าขาย
- ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. รายได้เฉลี่ย/เดือน ของท่าน

- ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 5,001 – 10,000 บาท
- ☐ 10,001 – 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท
- ☐ 20,000 บาท ขึ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความต้องการรูปแบบของที่ระลึกจากงานไม้แกะสลัก

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่เป็นของที่ระลึกไม้แกะสลักประเภทของประดับตกแต่งและของใช้สอยในบ้านพักอาศัยที่ท่านมีความสนใจมากที่สุดเพียงข้อเดียว

- ☐ งานเดินเส้น
- ☐ ไม้ฉลุ
- ☐ กรอบกระจก
- ☐ ฉากบังตา
- ☐ แผ่นไม้ติดฝาบ้าน
- ☐ ถาดใส่ของ
- ☐ โคมไฟ
- ☐ หีบใส่ของ
- ☐ กรอบรูป
- ☐ นาฬิกา
- ☐ กล้อง

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสอบถาม ด้านการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร (ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก)

เรื่อง

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามด้านการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร
2. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความจริงของท่าน
3. โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละรายการและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเห็นของท่าน

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เรื่อง ศึกษาลวดลายไม้แกะสลัก
ล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พรพจน์ หมื่นหาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใด การนำเอกสารนี้ไปใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

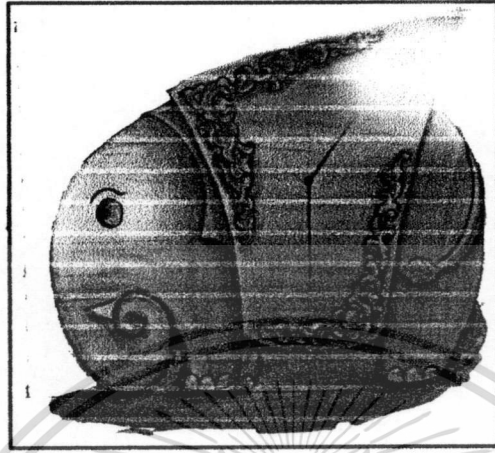
ตอนที่ 1 สถานภาพผู้เชี่ยวชาญ

- 1.ชื่อ.....
- 2.อาชีพ/ตำแหน่ง.....
- 3.ประสบการณ์ทำงาน.....
- 4.เชี่ยวชาญด้าน.....

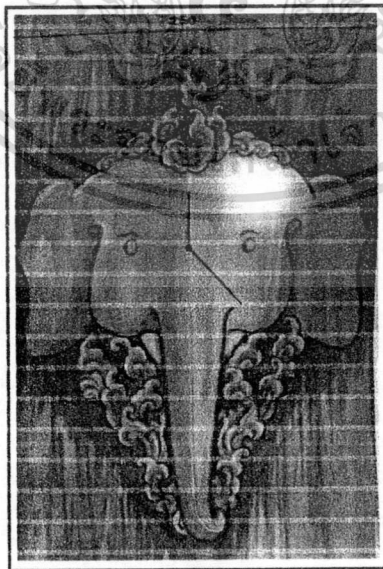
ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นขณะออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม่ผลทางการเกษตร

คำชี้แจง โปรดพิจารณาภาพและอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ภาพต่อไปนี้เป็นแนวทางออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร โดยนำเอาลวดลายไม้แกะสลักล้านาประยุกต์ร่วมเข้ากับรูปแบบของที่ระลึกโดยใช้วัสดุไม้ผลทางการเกษตร 3 รูปแบบ ดังนี้

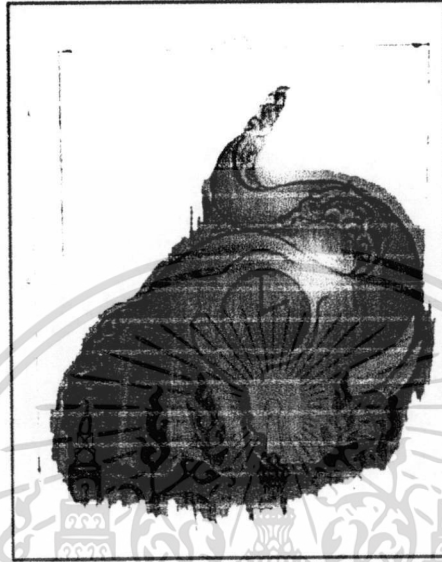

รูปแบบ A เป็นนาฬิกาของที่ระลึกที่นำเอารูปทรงที่คล้ายคลึงของช่างที่ใส่แหงช้างให้ดูน่ารักและร่วมสมัย โดยการแกะสลักแบบนูนต่ำตื้นๆและเรียบง่ายไม่มีลายละเอียดของช่าง และนำลวดลายไม้แกะสลักล้านาแกะสลักตามมุมของแหงช้าง 2 มุมบนและล่าง โดยชิ้นงานมีขนาด กว้าง 25 ซม. ยาว 30 ซม. ใช้ไม้หน้า 10 นิ้วชิ้นเดียว สามารถติดผนังและตั้งโต๊ะได้

รูปแบบ B เป็นนาฬิกาของที่ระลึกที่นำเอารูปทรงที่คล้ายคลึงด้านหน้าตรงของช่างแบบเรียบง่ายไม่มีลายละเอียดของหน้าช่าง โดยการแกะสลักแบบนูนต่ำเรียบๆ และนำลวดลายไม้แกะสลักล้านาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แกะสลักด้านบนของหน้าข้างปลาด้านข้างของวงช้าง โดยชิ้นงานมีขนาด กว้าง 25 ซม. ยาว 33 ซม. ใช้ไม้หน้า 10 นิ้ว ใช้สำหรับติดผนังอย่างเดียว

รูปแบบ C เป็นนาฬิกาของที่ระลึกที่นำเอารูปทรงที่คล้ายด้านข้างของช้างแบบเรียบง่ายมีรายละเอียดไม่มากนัก โดยการแกะสลักแบบนูนต่ำไม่ลึกมาก และนำลวดลายไม้แกะสลักล้านนาแกะสลักใส่ตามส่วนโค้งของขอบหู แก้ม และวงช้าง โดยชิ้นงานมีขนาด กว้าง 23 ซม. ยาว 25 ซม. ใช้ไม้หน้า 9 นิ้ว ใช้สำหรับติดผนังและตั้งโต๊ะได้

1. ด้านความงามของรูปแบบของที่ระลึก

1.1 รูปแบบของที่ระลึกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของที่ระลึกแต่ละรูปแบบมีความสวยงามน่าซื้ออยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	สวยงามน่าซื้อมากที่สุด	สวยงามน่าซื้อมาก	สวยงามน่าซื้อปานกลาง	สวยงามน่าซื้อน้อย	สวยงามน่าซื้อน้อยที่สุด
A					
B					
C					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 รูปแบบของที่ระลึกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของที่ระลึกแต่ละรูปแบบมีความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลักไม้อยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	สวยงามมากที่สุด	สวยงามมาก	สวยงามปานกลาง	สวยงามน้อย	สวยงามน้อยที่สุด
A					
B					
C					

1.3 รูปแบบของที่ระลึกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของที่ระลึกแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสมมากที่สุด	เหมาะสมมาก	เหมาะสมปานกลาง	เหมาะสมน้อย	เหมาะสมน้อยที่สุด
A					
B					
C					

2. ด้านประโยชน์ใช้สอย

2.1 รูปแบบของที่ระลึกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของที่ระลึกแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	เหมาะสมมากที่สุด	เหมาะสมมาก	เหมาะสมปานกลาง	เหมาะสมน้อย	เหมาะสมน้อยที่สุด
A					
B					
C					

2.2 รูปแบบของทีระลิกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของทีระลิกแต่ละรูปแบบสามารถใช้งานได้สะดวกอยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	สะดวกมากที่สุด	สะดวกมาก	สะดวกปานกลาง	สะดวกน้อย	สะดวกน้อยที่สุด
A					
B					
C					

2.3 รูปแบบของทีระลิกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของทีระลิกแต่ละรูปแบบมีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพาอยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	สะดวกมากที่สุด	สะดวกมาก	สะดวกปานกลาง	สะดวกน้อย	สะดวกน้อยที่สุด
A					
B					
C					

2.4 รูปแบบของทีระลิกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของทีระลิกแต่ละรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริงอยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	เป็นไปได้มากที่สุด	เป็นไปได้มาก	เป็นไปได้ปานกลาง	เป็นไปได้น้อย	เป็นไปได้น้อยที่สุด
A					
B					
C					

3. ด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

3.1 รูปแบบของที่ระลึกจากภาพ 3 รูปแบบ A, B และ C ท่านคิดว่ารูปแบบของที่ระลึกแต่ละรูปแบบสามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของล้านนาอยู่ในระดับใด

รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น				
	บ่งบอกมากที่สุด	บ่งบอกมาก	บ่งบอกปานกลาง	บ่งบอกน้อย	บ่งบอกน้อยที่สุด
A					
B					
C					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสอบถาม ด้านการประเมินผลความพึงพอใจของทีระล็ก จากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

เรื่อง

ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของทีระล็กจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามด้านการประเมินผลความพึงพอใจของทีระล็ก จากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

2. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความจริงด้วยตนเอง

3. โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละรายการและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเห็นของท่าน

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการประเมินผลความพึงพอใจของทีระล็ก จากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เรื่อง ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของทีระล็กจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร ดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พรพจน์ หมั่นหาญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเห็นของท่าน

1. เพศ

- ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 25 ปี ☐ 26 – 35 ปี
- ☐ 36 – 45 ปี ☐ 46 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

- ☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ นักเรียน/นักศึกษา
- ☐ พนักงานบริษัท ☐ ค้าขาย
- ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. รายได้เฉลี่ย/เดือน ของท่าน

- ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 5,001 – 10,000 บาท
- ☐ 10,001 – 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท
- ☐ 20,000 บาท ขึ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึก จากวัสดุไม้ผลการเกษตร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

ระดับความพึงพอใจในการให้คะแนน

- 5 หมายถึง พอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง พอใจมาก
- 3 หมายถึง พอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง พอใจน้อย
- 1 หมายถึง พอใจน้อยที่สุด

แบบสอบถาม ด้านการประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึก จากวัสดุไม้ทางการเกษตร

ลำดับ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านความงาม					
	1.1 ของที่ระลึกมีความสวยงามน่าซื้อ					
	1.2 มีความสวยงามตามลักษณะของงานแกะสลักไม้					
	1.3 ลวดลายมีความงามเหมาะสมกับของที่ระลึก					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	2.1 ของที่ระลึกมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
	2.3 ของที่ระลึกมีขนาดที่เหมาะสม					
3	ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น					
	3.1 ของที่ระลึกสามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนบริหารงานทั่วไป โทร.3692

ที่ ศธ 0524.04 / 4531

วันที่ 27 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

เรียน ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวังศา

ด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักลัคนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวังศา
สาขาสถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่ ศธ 0524.04/ 4531

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

เรียน ผศ.สุมาลี ทองรุ่งโรจน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดกภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์นี้ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนายพรพจน์ หมั่นหาญ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คมปติ

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษาโทร.085-338-9024

นายพรพจน์ หมั่นหาญ / นักศึกษาระดับปริญญาโท
ในหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
1/๑ มค ๕๕

ที่ ศธ 0524.04/ 4536

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๒ > ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาลวดลายงานไม้แกะสลักและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและ
ประเมินแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

เรียน อาจารย์ไพรัตน์ หลวงแนม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ด้วย นายพรพจน์ หมีนหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผล
ทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย
สถลภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาลวดลายงานไม้แกะสลักและเป็นผู้
ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์นี้ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมมากน้อย
เพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนายพรพจน์ หมีนหาญ มีความสมบูรณ์
ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02-329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-9024

รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์
17 มกราคม 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 4536

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

27 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาและลวดลายงานไม้แกะสลัก

เรียน ผศ.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์

ด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาและลวดลายงานไม้แกะสลักของนายพรพจน์ หมั่นหาญ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์)
คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร: 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร: 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-9024

รับทราบ/ขอความเห็น
๒๗ ธ.ค. ๒๕๕๔
[Signature]
[Signature]

ที่ ศธ 0524.04/ 4536

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาและลวดลายงานไม้แกะสลัก

เรียน นายสมาน บุญมาสม

ด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร" โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมล้านนาและลวดลายงานไม้แกะสลักของนายพรพจน์ หมั่นหาญ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์)
คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-9024

(Signature)

ที่ ศธ 0524.04/ 0004

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๕ มกราคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

เรียน อาจารย์ไพรัตน์ หลวงนาม

ด้วย นายพรพจน์ หมื่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาผลผลิตไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลักของ นายพรพจน์ หมื่นหาญ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ไพรัช สุวรรณจันทร์)
คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-9024

ผู้ตรวจ: อ.อ.อ.อ.
15 กุมภาพันธ์ 2555

ที่ ศธ 0524.04/ 0004

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๙ มกราคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

เรียน อาจารย์สมพงษ์ พงษ์บุปผา

ด้วย นายพรพจน์ หมื่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาตลาดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลักของ นายพรพจน์ หมื่นหาญ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พิระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คนบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-9024

(๑๓๐๗๑๑๑๑๑๑๑๑)
๗ ก.พ. ๕๕.

ที่ ศร 0524.04/0004

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

4 มกราคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

เรียน ผศ.สุมาลี ทองรุ่งโรจน์

ด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลักของ นายพรพจน์ หมั่นหาญ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คนบตี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-9024

ที่ ศธ 0524.04/ 0003

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๔ มกราคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้ากลุ่มแกะสลักบ้านถวาย3

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายพรพจน์ หมื่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาสวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทศิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2554 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายพรพจน์ หมื่นหาญ ทดลองและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและขออนุญาตเก็บภาพขณะทำการทดลองและแจกแบบสอบถามกับช่างแกะสลักและผู้ซื้อสินค้าเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ภายในสถานประกอบการของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-902

ที่ ทธ 0524.04/ 0003

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๙ มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตขอให้ให้นักศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนแกะสลักไม้บ้านฉนวน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายพรพจน์ หมั่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาตลาดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดกภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2554 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ นายพรพจน์ หมั่นหาญ ทดลองและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและขออนุญาตเก็บภาพขณะทำการทดลองและแจกแบบสอบถามกับช่างแกะสลักและผู้ซื้อสินค้าเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ภายในสถานประกอบการของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พิชญ์ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-902

ที่ ศธ 0524.04/0003

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๙ มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุมัติเคราะหใ้ให้นักศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้ากลุ่มหลักสูตรบ้านถวาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายพรพจน์ หมื่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาผลสลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สารินทร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2554 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขออนุมัติเคราะหใ้จากท่านโปรดอนุญาตใ้ นายพรพจน์ หมื่นหาญ ทดลองและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและขออนุญาตเก็บภาพขณะทำการทดลองและแจกแบบสอบถามกับช่างแกะสลักและผู้ซื้อสินค้าเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ภายในสถานประกอบการของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คนบตี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-902

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ 0524.04/ 0003

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๙ มกราคม 2555

เรียน ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้ากลุ่มสมบุญไม้และสลัก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายพรพจน์ หมื่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร" โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2554 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายพรพจน์ หมื่นหาญ ทดลองและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและขออนุญาตเก็บภาพขณะทำการทดลองและแจกแบบสอบถามกับช่างแกะสลักและผู้ซื้อสินค้าเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ภายในสถานประกอบการของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ที่ระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02-329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-902

ที่ ศธ 0524.04/ 0003

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๔ มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตขอให้ให้นักศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้ากลุ่มแกะสลักสองฝั่งคลอง บ้านฉาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายพรพจน์ หมื่นหาญ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตร” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2554 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ นายพรพจน์ หมื่นหาญ ทดลองและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและขออนุญาตเก็บภาพขณะทำการทดลองและแจกแบบสอบถามกับช่างแกะสลักและผู้ซื้อสินค้าเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ภายในสถานประกอบการของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.085-338-902

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังจากที่บ้านถวายเป็นการยกระดับเป็นหมู่บ้านโอท็อปต้นแบบ เมื่อเดือนเมษายน 2547 จนถึงเดือนเมษายน 2548 พบว่ามียอดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในบ้านถวายเป็นมากขึ้น 15% ในขณะที่นักท่องเที่ยวเริ่มรู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น จากการสอบถามประชาชนได้ทราบว่า มีชาวต่างชาติเป็นสัดส่วนประมาณ 40% ในขณะที่เหลือเป็นคนไทย 60% ตามที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอท็อปของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีอยู่ประมาณ 1,758 รายทั่วประเทศและต่างประเทศนั้น พบว่า สินค้าที่จำหน่ายได้มากที่สุด คือ สินค้าประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง รองลงมา คือ สินค้าประเภทสิ่งประดิษฐ์และของที่ระลึก

กลุ่มผู้ซื้อสินค้าในช่วงเวลาปกติไม่มีงานเทศกาล จะมีผู้เข้ามาเยี่ยมชมสินค้าภายในศูนย์ฯ ประมาณไม่เกิน 30 คนต่อวัน ส่วนช่วงเทศกาลจะมีผู้เข้ามาเยี่ยมชม สินค้าภายในศูนย์ฯประมาณ 80-150 คนต่อวัน ส่งผลให้ลักษณะการขายในช่วงเทศกาลมีการขายสินค้าได้ดีกว่าในช่วงไม่มีงานเทศกาล กลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าคนกลางที่มาซื้อไปขายที่อื่นในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด (นริศฐา นาววงศ์. 2550 : 56-58)

ตารางที่ 6.1 แสดงขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดประชากร	กลุ่มตัวอย่าง (n) ตามความคลาดเคลื่อน		
	5%	7%	10%
100	81	67	51
125	98	78	56
150	110	86	61
175	122	94	64
200	134	101	67
225	144	107	70
250	154	112	72
275	163	117	74
300	172	121	76
325	180	125	77
350	187	129	78
375	194	132	80
400	201	135	81
425	207	138	82
450	212	140	82

จากตารางที่ 6.1 แสดงขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้วิจัยใช้ประชากรกลุ่มผู้ซื้อสินค้าในหมู่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันเสาร์ - อาทิตย์ จำนวน 150 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คน ตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (อ้างใน นิรัช สุดสังข์. 2547 : 45) ให้ข้อมูลด้านความต้องการของที่ระลึกและประเมินผลความพึงพอใจของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรที่ออกแบบ

การศึกษาลวดลายไม้แกะสลักล้านนาเพื่อการออกแบบของที่ระลึกจากวัสดุไม้ผลทางการเกษตรครั้งนี้ เนื้อหาต่อไปนี้เป็นรายละเอียดเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้เข้าใจในงานวิจัยได้อย่างชัดเจน คือ

งานไม้แกะสลักที่ช่างถ่ายทอดลวดลายลงบนเนื้อไม้มีลักษณะการแบ่งออกไป 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบของหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยจะเป็นลักษณะการแกะสลักไม้จากช่างชาวบ้านโดยอาศัยความชำนาญในการทำเป็นอาชีพ ดังภาพที่ 6.1 ภาพที่ 6.2 และภาพที่ 6.3

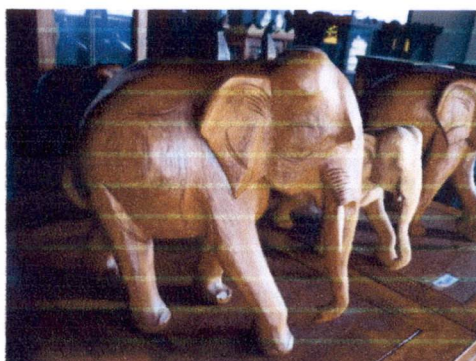

ภาพที่ 6.1 ตุ๊กตาไม้แกะสลักลอยตัว

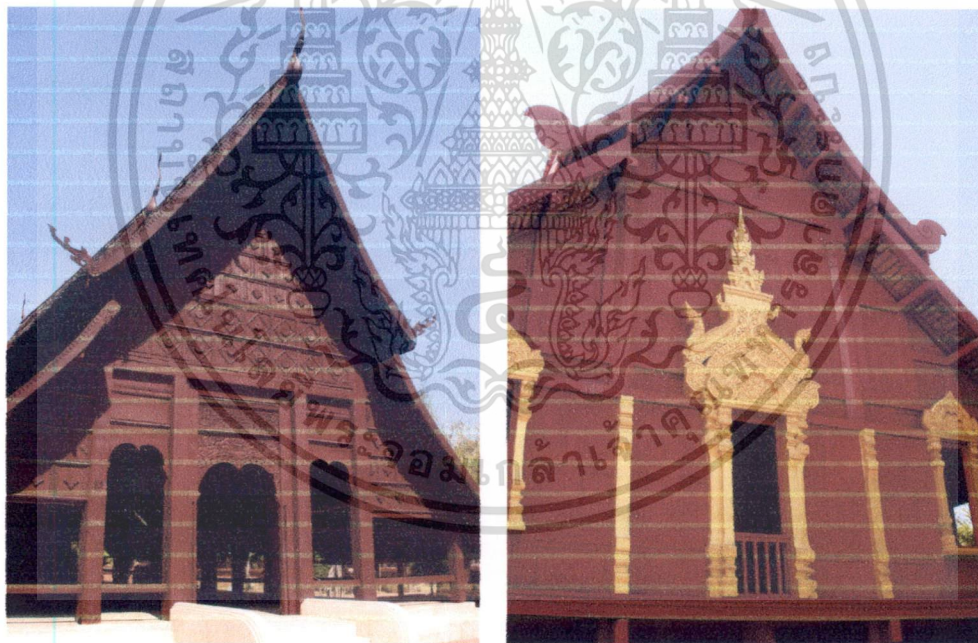
ภาพที่ 6.2 ของที่ระลึกและของใช้ประดับตกแต่งต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.3 ไม้แกะสลักรูปสัตว์ต่างๆ

2. รูปแบบของศิลปกรรมล้านนา โดยจะเป็นลักษณะการแกะสลักไม้ชั้นสูงใช้สำหรับประดับตกแต่งอาคารต่างๆทางพุทธศาสนาดังภาพที่ 6.4 ภาพที่ 6.5 ภาพที่ 6.6 ภาพที่ 6.7 ภาพที่ 6.8 และภาพที่ 6.9

ภาพที่ 6.4 อาคารต่างๆทางพุทธศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.5 ไม้แกะสลักประดับภายในอาคาร

ภาพที่ 6.6 ไม้แกะสลักประดับส่วนต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.7 การประดับตกแต่งไม้แกะสลัก

ภาพที่ 6.8 ไม้แกะสลักประดับฝาผนังอาคาร

ภาพที่ 6.9 ลายกนกแบบล้านนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

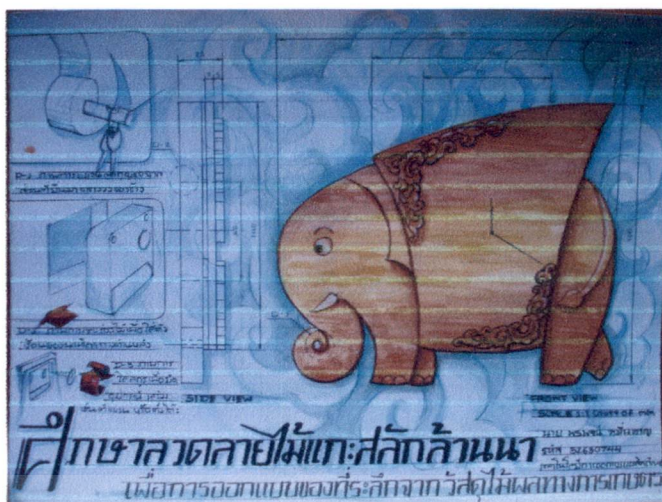
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างรูปแบบที่ออกแบบจากแนวทางที่ได้จากการวิจัย

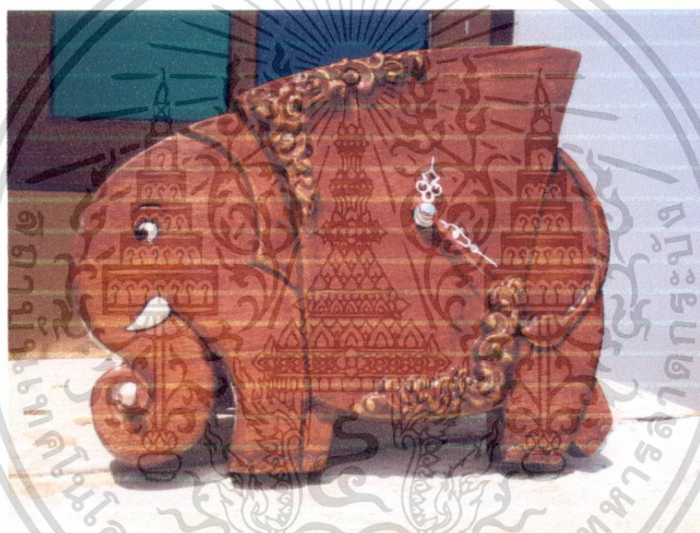

ภาพที่ 6.12 ภาพจำลองตัวอย่างรูปแบบ

ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบดังกล่าวมาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำและนำสร้างต้นแบบขนาดเท่าจริง 1 รูปแบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้งานจริงดังภาพที่ 6.14 และภาพที่ 6.15 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

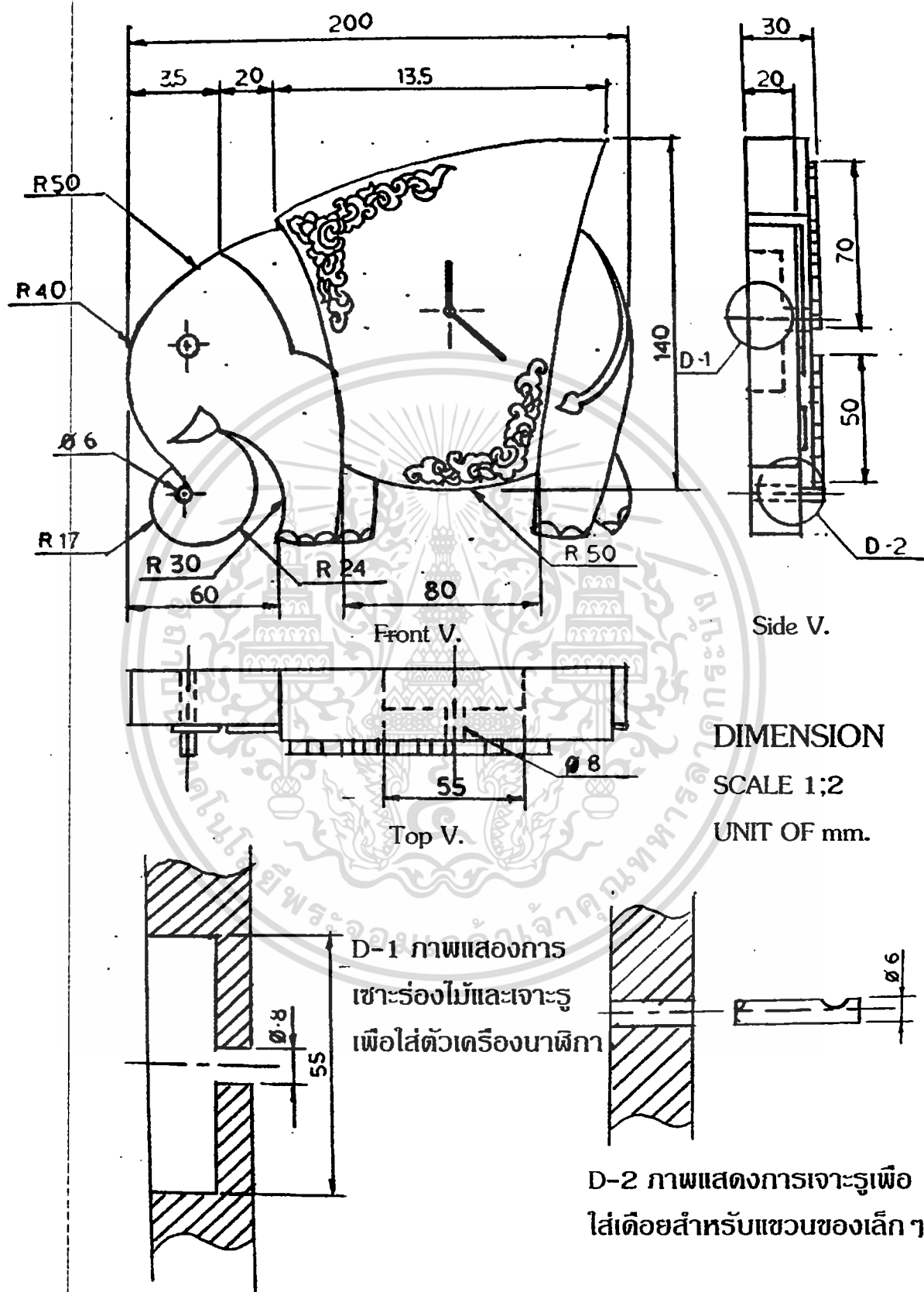

ภาพที่ 6.13 รูปแบบที่พัฒนาและปรับปรุง

ภาพที่ 6.14 ต้นแบบของที่ระลึกขนาดเท่าจริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

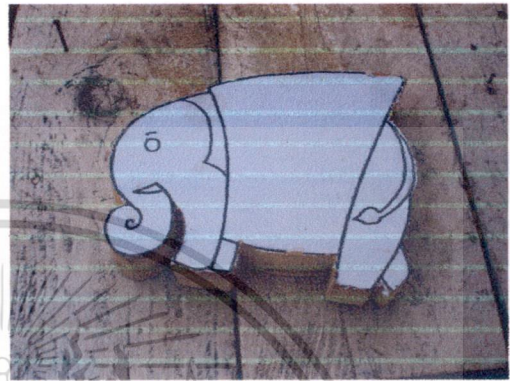
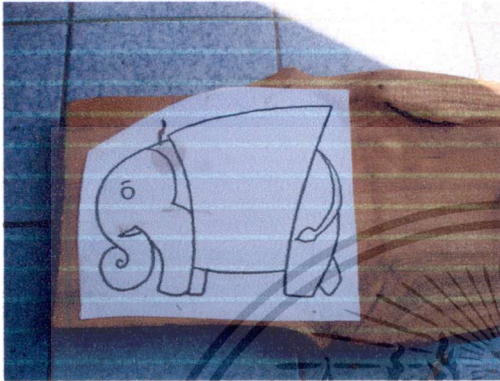

ภาพที่ 6.15 การเขียนแบบเพื่อการผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานาน นาน อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการผลิต

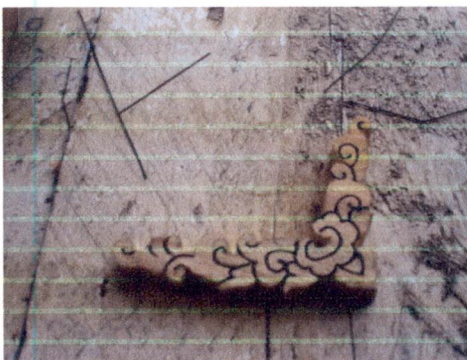
เริ่มจากนำแบบร่างมาแปะลงบนเนื้อไม้ขนาดหน้าเรียบหน้าไม้ขนาด 6 นิ้ว หน้า 1 นิ้ว และใช้เลื่อยฉลุไฟฟ้าตัดตามแบบร่าง ดังภาพที่ 6.17 แล้วแกะสลักตามลายของแบบร่างแบบนูนต่ำ และเจาะรูตามแบบร่างดังภาพที่ 6.18 จากนั้นนำไม้ขนาดหนา 5 มม. มาฉลุสวดและแกะสลักสวดลายตามแบบร่างแล้วนำมาติดบนบนข้าง ดังภาพที่ 6.19 จากนั้นตกแต่งทำสีเมื่อเสร็จแล้วก็ใส่ตัวเครื่องนาฬิกาพร้อมเข็มและอุปกรณ์ในการแขวนหรือตั้งโต๊ะ ดังภาพที่ 6.20

ภาพที่ 6.16 ชิ้นงานที่ตัดออกมา

ภาพที่ 6.17 ชิ้นงานที่แกะสลักและเจาะเจาะรู

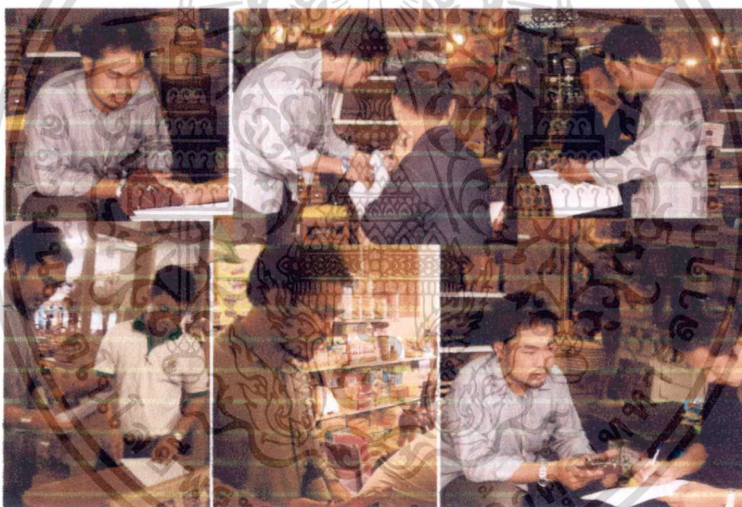
ภาพที่ 6.18 ชิ้นงานที่ฉลุสวดแล้วแกะสลักเพื่อมาติด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.19 ชิ้นงานที่ตกแต่งทำสำเร็จสมบูรณ์

หลังจากต้นแบบจริงเสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามประกอบต้นแบบจริงที่สร้างขึ้นไปทำการเก็บข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าที่มีต่อของที่ระลึก เพื่อประเมินผลความพึงพอใจ

ภาพที่ 6.20 การประเมินผลความพึงพอใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุลนาย	พรพจน์ หมีนหาญ
วัน เดือน ปีเกิด	16 พฤษภาคม 2529
สถานที่เกิด	สมุทรปราการ
ที่อยู่ปัจจุบัน	45 หมู่ 9 ต.บางปูใหม่ อ.เมืองฯ จ.สมุทรปราการ 10280
ประวัติการศึกษา	2548 สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกออกแบบ คณะศิลปกรรม วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ 2550 สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกออกแบบ ผลิตภัณฑ์ คณะออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง 2552 สำเร็จการศึกษา ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2555 สำเร็จการศึกษา ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์ สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง